

วารสารจีนวิทยา

Journal of Sinology

Vol. 6 August, 2012

ปีที่ 6 สิงหาคม 2555

ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมจีนสิรินธร

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Sirindhorn Chinese Language and Culture Center

Mae Fah Luang University

วารสารจีนวิทยา จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความทางวิชาการและบทความวิจัยทางจีนวิทยาของอาจารย์ นักศึกษา และนักวิชาการ เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนความรู้และการวิจัยในวงวิชาการจีนวิทยา บทความที่ได้รับการตีพิมพ์จะผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิทางจีนวิทยาเฉพาะทาง (Peer Review) และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ อย่างไรก็ตามความคิดเห็นและทัศนะในบทความนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละคน ไม่ถือเป็นของกองบรรณาธิการวารสารจีนวิทยาแต่อย่างใด

ผู้สนใจสั่งซื้อวารสารหรือส่งบทความ ติดต่อได้ที่

ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมจีนสิรินธร

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

333 หมู่ 1 ตำบลท่าสุต อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงราย 57100

โทรศัพท์ 0-5391-7093

หรือ

หน่วยประสานงานมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

127 อาคารปัญญาภูมิ 2 ชั้น 7 ถนนสาทรใต้

เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 02-679-0038-9

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

บรรณาธิการประจำฉบับ

ดร.ประพัฒน์ มโนมัยวิบูลย์

กองบรรณาธิการ

ดร.สุรางค์ศรี ตันเสียงสม

ดร.นิตย์ บุญรัตนเนตร

ดร.ปรานี โชคขจิตสัมพันธ์

ดร.อัยมา มหาพสุธานนท์

ดร.ศศิพร เพชรภริขต์

ดร.อภิสร่า พรรัตนานุกุล

นางสาวศันสนีย์ เอกอัจฉริยา

นางสาวชญ์ฐ ศรีจรูญเรือง

ศิลปกรรม

แผนกออกแบบ

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [5702-002]

โทร. 0-2218-3563

บทบรรณาธิการ

ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมจีนสิรินธร มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มีพันธกิจในพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน เสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือทางวิชาการและศิลปวัฒนธรรมระหว่างไทย-จีน ตลอดจนเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การจัดพิมพ์วารสารวิชาการเป็นวิธีการหนึ่งในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและงานวิจัย อีกทั้งจะได้เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นสำหรับนักวิชาการ และเป็นแหล่งรวบรวมวิทยาการซึ่งทันต่อสมัย สามารถจุดประกายให้มีการศึกษาค้นคว้าและการตั้งโจทย์ใหม่หรือโจทย์ที่อยู่ในกระแสปัจจุบันในสาขาวิชานั้นๆ

วารสารจีนวิทยา ซึ่งศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมจีนสิรินธร จัดพิมพ์ขึ้นนี้ เป็นความพยายามที่จะดำเนินการตามพันธกิจของศูนย์ คือ เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และการศึกษาค้นคว้าของอาจารย์ นักศึกษา และนักวิชาการทั่วไป เพื่อให้ผู้ที่สนใจการศึกษาค้นคว้าด้านนี้สามารถติดตามความรู้ แนวทางการพัฒนา และงานค้นคว้าวิจัยในวงวิชาการจีนวิทยา

วารสารจีนวิทยา ฉบับปีที่ 6 ได้รับเกียรติอีกครั้งจาก ศาสตราจารย์อู๋ เจียนหมิง คณะวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยปักกิ่ง

สาธารณรัฐประชาชนจีน ท่านได้กรุณามอบบทความที่จะบรรยายในงานประชุมวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 40 ปี สาขาวิชาภาษาจีน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2556 ให้แก่บรรณาธิการเพื่อนามาตีพิมพ์ในวารสารจีนวิทยา บทความของท่านคือ “关于“把”字句、存在句的教学及其他” ซึ่งกล่าวถึงการเรียนการสอนไวยากรณ์ภาษาจีนของประโยค BA และประโยคแสดงภาวะดำรงอยู่ ศาสตราจารย์ผู้ได้อภิปรายและวิเคราะห์ปัญหาที่พบในการเรียนการสอน พร้อมทั้งเสนอแนวทางการสอนไวยากรณ์ดังกล่าวด้วย

บทความถัดมาเป็นบทความที่มีความสอดคล้องกับบทความแรก กล่าวคือ เป็นบทความที่ว่าด้วยเรื่องของประโยคแสดงภาวะดำรงอยู่เช่นเดียวกัน บทความที่ 2 คือ “汉泰存现句及其变换式的对比分析” เป็นบทความซึ่งศึกษาเปรียบเทียบประโยคแสดงภาวะดำรงอยู่ในภาษาจีนและภาษาไทย ทั้งในแง่ไวยากรณ์ อรรถศาสตร์ และปริชาน อีกทั้งยังศึกษาวิเคราะห์การใช้รูปประโยคดังกล่าวของผู้เรียนไทย ว่ามีอิทธิพลด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อการใช้รูปประโยคนี้

บทความที่เป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาษาจีนและภาษาไทยอีกบทความหนึ่ง คือ “汉语「取得、获得、得到」与泰语的相似词之对比研究” โดยศึกษาเปรียบเทียบคำภาษาจีน “取得

获得 得到” กับคำภาษาไทย “ได้ ได้รับ” ซึ่งผู้วิจัยเน้นศึกษาทั้งในแง่ไวยากรณ์และอรรถศาสตร์ของคำภาษาจีน แล้วจึงนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับคำภาษาไทย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังออกแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ความผิดพลาดในการใช้คำดังกล่าวของนักเรียนไทยอีกด้วย

บทความที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคำ วลี และรูปประโยคภาษาจีนใน วารสารจีนวิทยา ฉบับนี้ มี 5 บทความ ดังนี้

บทความแรก คือ “再论汉语“心”的认知框架” เน้นศึกษาวิจัยกลุ่มคำภาษาจีนที่มี 心 เป็นส่วนประกอบ โดยอาศัยทฤษฎีทางนามนัยและอุปลักษณ์ เพื่อวิเคราะห์และอภิปรายโครงสร้างปริธานของคำภาษาจีน 心 ทั้งนี้ ผู้วิจัยยังได้ออกแบบระบบแสดงความต่อเนื่องของโครงสร้างปริธานคำภาษาจีน 心 ด้วย

บทความถัดมา คือ “论“容器量词的类别”与“一量_c名”结构表“满/全”义的标记形式” เป็นบทความที่ผู้วิจัยเน้นการศึกษาในแง่อรรถศาสตร์ของประเภทคำลักษณนามแสดงการบรรจุและโครงสร้าง“一量_c名” ที่แสดงความหมายว่า “เต็มทั้งหมด” ซึ่งสามารถแบ่งประเภทย่อยได้ตามความหมายของแต่ละวลี

บทความถัดมา คือ “现代汉语离合词及其泰籍学生的习得研究与教学探讨” เป็นการศึกษาวิจัยคำแยกสมานซึ่งผู้วิจัยนำ

วิธีการวิเคราะห์ทั้งด้านการรับภาษาและการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดมาวิเคราะห์ตามลำดับและพัฒนาการในการรับคำแยกสมาน รวมถึงข้อผิดพลาดต่างๆ ในการใช้คำแยกสมานของผู้เรียนชาวไทย ทั้งยังเสนอแนะแนวทางการสอนและสาเหตุของข้อผิดพลาดในการใช้คำนี้ของผู้เรียนชาวไทยด้วย

อีกบทความหนึ่ง คือ “การใช้ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์กับการสอนส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีน” เป็นบทความที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาความสับสนในการใช้รูปประโยคภาษาจีนที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผลของผู้เรียนชาวไทย เพื่อเสนอแนะแนวทางเลือกในการสอนรูปประโยคนี้

บทความสุดท้ายเกี่ยวกับเรื่องคำ วลี และรูปประโยคภาษาจีน คือ “นามวลีในภาษาจ้วงปัจจุบัน” ซึ่งเป็นบทความที่เน้นการศึกษาโครงสร้างของนามวลีในภาษาจ้วงที่ปัจจุบันมีโครงสร้างใหม่เกิดขึ้น อันเป็นผลมาจากอิทธิพลของการยืมภาษาจีนกลางในภาษาจ้วงปัจจุบัน

บทความเรื่องสุดท้ายใน วารสารจีนวิทยา ฉบับนี้ คือ “Beliefs and Relationships with Local Community regarding the Creation Myth of the Tai Lue in Xishuangbanna, Yunnan” ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับตำนานการสร้างโลกของชาวไทลื้อ ในเขตปกครองตนเองสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ที่มีผลต่อความเชื่อในสังคมเกี่ยวกับเอกลักษณ์ชาติ

พันธุ์ และความตระหนักในค่านิยมทางสังคม ซึ่งแฝงอยู่ในประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ของชาวไทยเชื้อ

นอกจากบทความทั้ง 9 บทแล้ว ใน วารสารจีนวิทยา ฉบับนี้ยังมีบทวิจารณ์หนังสือเรื่อง 《外国人实用汉语语法》 A Practical Chinese Grammar for Foreigners ซึ่งเป็นผลงานเรียบเรียงของศาสตราจารย์หลี่ เต๋อจิน และศาสตราจารย์เจิง เหมย์เจิน อาจารย์ผู้มีชื่อเสียงด้านไวยากรณ์จีนและการสอนภาษาจีน หนังสือไวยากรณ์ภาษาจีนเล่มนี้มีเนื้อหาครอบคลุมไวยากรณ์ภาษาจีนที่สำคัญทั้งหมด และมีการจัดวางโครงสร้างการนำเสนออย่างมีระบบและมีเอกภาพ อีกทั้งยังใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายในการอธิบายและยกตัวอย่างต่างๆ ซึ่งเนื้อหาหมักมุ่นเน้นประเด็นข้อสงสัยของผู้เรียนพร้อมทั้งเสริมเนื้อหาการเปรียบเทียบประเด็นไวยากรณ์เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความแตกต่าง นอกจากนี้ยังมีหนังสือแบบฝึกหัดประกอบที่ให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนควบคู่ไปด้วยได้ทุกบทเรียน

คณะบรรณาธิการ

๑ สิงหาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	i-v
关于“把”字句、存在句的教学及其他 陆俭明	1
汉泰存现句及其变换式的对比分析 Kanlaya Khaowbanpaew	23
汉语「取得、获得、得到」与泰语的相似词之对比研究 Sansanee Ek-atchariya	50
再论汉语“心”的认知框架 Kanjnita Suchao-in	82
论“容器量词的类别”与“一量 _c 名”结构表 “满/全”义的标记形式 Nattanit Chamsuwanwong	106
现代汉语离合词及其泰籍学生的习得研究与教学探讨 林才均	139
การใช้ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์กับ การสอนส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีน ธีรวัฒน์ ธีรพจน์	177
นามวลีในภาษาจ้วงปัจจุบัน ฉิน ชั่วหง	202
BELIEFS AND RELATIONSHIPS WITH LOCAL COMMUNITY REGARDING THE CREATION MYTH OF THE TAI LUE IN XISHUANGBANNA, YUNNAN Wannida Thuengsang	243

บทวิจารณ์หนังสือ

269

อภิรดี เจริญเสนีย์

关于“把”字句、存在句的教学及其他¹

陆俭明²

摘要

“把”字句和存在句皆是外国学生的困惑之处。文章就汉语语法“把”字句和存在句的教学提出几个观点：第一、讲述以往关于“把”字句和存在句教学出现的问题；第二、从不同的方面来分析以往是怎么教“把”字句和存在句的，教学中存在什么不足之处；第三、通过以上的分析来论述“把”字句和存在句教学；第四、建议应该如何教外国学生“把”字句和存在句。要教好汉语语法我们必须要加强汉语教学的本体研究，同时汉语教师需要学一些语言学理论知识，以对自己所教的句法格式有更深入的认识。

关键词：“把”字句、存在句、汉语教学

以往教学中出现的问题

“把”字句也好，存在句也好，对母语为汉语的中国人来说，一般都能运用自如；可是在汉语教学中，那“把”字句，无论对教员来说，也无论对学生来说，一直是让人有挫败感的一种句式；而存在句，也让外国学生有困惑之处。

¹ 本文在“庆祝朱拉隆功大学文学院中文系成立 40 周年”（2013 年 7 月 30 日，朱拉隆功大学文学院）上发表。

² 北京大学中文系教授，博士生导师。

先说“把”字句。“把”字句，外国学生在做练习时，一般都能造出符合老师所讲的有关“把”字句句法规则的“把”字句，可是在实际说话写作中，老是用不好“把”字句。请看：

- (1) 我把饺子吃在五道口。[五道口是北京语言大学附近的商业中心]

更普遍的毛病是，该用不用、不该用却用上了“把”字句。马真在《在汉语教学中要重视词语使用的语义背景》(2008)一文中就曾举了两个很典型的偏误“把”字句：

- (2) *洪水是退了，但是眼前是一片不好的景象：洪水把村舍的房屋冲倒了一大半，把猪、鸡、羊都淹死了，空气里充满了难闻的臭味儿；洪水也把成堆的木材几乎都冲光了，……。

- (3) *玛丽是个勤快的孩子，每天都是她最早起来。等我们起床，早饭已经被她准备好了，屋子也已经已经被他整理得干干净净。

马真(2008)指出，例(2)冒号以后的部分，是要具体描绘洪水过后的荒凉景象的，按说应顺着上文的意思，用表示遭受的“被”字句，不宜用“把”字句，可是却用了好几个“把”字句，使前后文气很不连贯、很不协调。宜改为：

- (2') 洪水是退了，但是眼前是一片不好的景象：村舍的房屋被洪水冲倒了一大半，猪、鸡、羊都被淹死了，空气里充满了难闻的臭味儿；成堆的木材也几乎都被洪水冲光了，……。

而例(3)的毛病是该用“把”字句而没有用。后一句是来具体描述玛丽的勤快的,按上下文的意思,这里宜用表示积极处置的“把”字句,而不该用“被”字句。例(3)宜改为:

(3') 玛丽是个勤快的孩子,每天都是她最早起来。等我们起床,她已经把早饭准备好了,还把屋子整理得干干净净。

那为什么外国学生老是用不好“把”字句呢?责任还是在你们。为什么?下面再讲。

再说存在句。存在句在现代汉语里的使用频率不低。存在句最常见的格式是:

处所词语 + 动词 + 着 + 名词语

或用符号表示为:

$NP_L + V + \text{着} + NP$

例如:

(4)	a	b
	台上坐着主席团。	台上放着玫瑰花。
	门口站着许多孩子。	墙上挂着两幅画。
	桌子底下趴着一条狗。	花瓶里插着腊梅花。
	床上躺着一个病人。	门上贴着一副对联。

存在句对外国学生来说,出错的可能性倒不是很大,但是,他们感到困惑和不解,提出了这样一些问题:

1. 例(4)无论a类句还是b类句,没有任何表示存在义的词

语，怎么知道这种句子表示存在？换句话说，这存在句的存在义是哪里来的？

2. “主席团”“孩子”“病人”都是谓语动词“坐”“站”“躺”的施事（即动作者），而“坐”“站”“躺”都是内动词，按理“主席团”“孩子”“病人”应出现在动词前，为什么例（4a）里动词的施事却跑到动词后面去了？

3. 例（4b）里的动词是及物动词，它们的受事在动词后作宾语，但是，为什么动词的施事没有出现，而且也不能出现？

4. 老师曾告诉我们，述宾结构，如果宾语的语义角色不同，那述宾结构所表示的语法意义就会有差异。例如：

- (5) a.吃苹果 [宾语为受事]
 b.吃大腕 [宾语为工具]
 c.吃食堂 [宾语为处所，一说方式]
 d.吃环境 [宾语为目的]
 e.吃父母 [宾语为凭借]

例（5）a. - e.的语法意义各异。可是，为什么在存在句里宾语的语义角色明明不一样——例 4a 为施事，例 4b 为受事，而所表示的语法意义却一样的，都表示存在，表静态？

外国学生对存在句感到困惑与不解，责任也在我们。为什么这样说呢？下面再讲。

以往是怎么教“把”字句、存在句的？

我们所以认为责任在我们，原因是我们以往在讲解“把”字句

和存在句时，存在不足，有的甚至可以说讲得有问题。

先说以往怎么教“把”字句的。过去在教学中讲“把”字句，只是讲了这样一些内容：

1. “把”字句的基本格式是：

X 把 Y 怎么样了。

或者表示为：

名词语₁ + 把 + 名词语₂ + 动词性词语

2. X 部分，也就是“名词语₁”，是句子主语，通常由指人名词充任；Y 部分，也就是“名词语₂”，通常是受“怎么样”这部分里的动词所支配的对象；“怎么样”部分，也就是“动词性词语”部分，通常要求是复杂的。

3. 所以，“把”字句内部的语义配置通常是：

施事 + 把 + 受事 + 行为动作 + 结果

4. 如果句子中要用到助动词（即能愿动词）或否定词，不能直接放在动词头上，得放在“把”字前边。

5. 整个句子表示“处置”——通过处置，结果是事物发生位移，例如：

（6）刘老师将词典放在书架上。

或通过处置，结果是事物发生变化。例如：

（7）姐姐把我们的衣服都洗干净了。

有的则表示“致使”。例如：

（8）孩子把爷爷哭醒了。

（9）那几个孩子把她折腾坏了。

上面这些讲法没有错，但是很不够。主要是没有讲明白三方面内容：

第一个方面，没有给学生讲授“把”字句内部的语义配置，即没有向学生说明“把”字句是由哪几部分语义内容构成的。

第二个方面，句子表示“处置”义，通过“处置”，事物发生“位移”或“变化”；或者句子表示“致使”义等，这并不是只有“把”字句才能表示这些意义的。请看：

【处置 - 位移】

刘老师放了本词典在书架上。[连动句]

那本词典刘老师放书架上了。[主谓谓语句]

那本词典被刘老师放书架上了。[“被”字句，含不合意之意]

【处置 - 变化】

我们的衣服姐姐都洗干净了。[主谓谓语句]

我们的衣服姐姐给洗干净了。[带“给”的主谓谓语句]

衣服洗干净了。[受事主语句]

【致使】

爷爷被孩子哭醒了。[“被”字句]

孩子哭醒了爷爷。[施事宾语句]

“把”字句跟那些句式区别在哪里？以往没作交代。

第三个方面，没有向学生交代，在什么情况下要用、在什么情况下不宜用“把”字句。

由于以上三方面没有向学生交代清楚，学生当然不会用，一用就容易出错。

现在看以往怎么教存在句的？为了便于说明，再将例（4）存在句的例句抄录在下面：

(4)	a	b
	台上坐着主席团。	台上放着玫瑰花。
	门口站着许多孩子。	墙上挂着两画。
	桌子底下趴着一条狗。	花瓶里插着腊梅花。
	床上躺着一个病人。	门上贴着一副对联。

以往我们对外国学生怎么讲解存在句的呢？

1. 存在句的格式是：

处所短语 + 动词 + 着 + 名词语

或用符号表示为：

$NP_L + V + \text{着} + NP$

2. 存在句表示存在，表静态。

3. 存在句，在句法上按传统分析法，分析为：

主—谓—宾 / 状—谓—宾

按层次分析法，分析为：

处所短语 动词+着 名词语

a. 台上 坐着 主席团

b. 台上 放着 玫瑰花

<u>1</u>	<u>2</u>	1-2 主谓关系/状-中修饰关系
<u>3</u>	<u>4</u>	3-4 述宾关系

4. 在语义上得分析为：

a) 组：处所—动作—施事

b) 组：处所—动作—受事

目前，中国大陆在汉语教学界有影响的以下六本语法教材或参考书，都是这样讲解的——卢福波（1996）《对外汉语教学实用语法》、刘月华等（2001）《实用现代汉语语法》、房玉清（2001）《实用汉语语法》、朱庆明（2005）《现代汉语使用语法分析》、陆庆和（2006）《实用对外汉语教学语法》、张宝林（2006）《汉语教学参考语法》等。

按上面这样的讲法确实无法解读存在句，难怪外国学生会提出上面四大问题，这四大问题，按上面的说法都无法解释。

那么对于现代汉语里的“把”字句和存在句，我们怎么给以一种圆满的解释呢？

先说“把”字句教学

“把”字句，虽然形式上都是：

X 把 Y 怎么样了。

或：

名词语₁ + 把 + 名词语₂ + 动词性词语

但我们首先要了解，“把”字句所表示的语法意义实际不止一种，可分为多种类别。吕叔湘先生主编的《现代汉语八百词》（1980）分为五小类：

1. 表示处置。如：把信交了 | 把衣服整理整理。
2. 表示致使。如：把嗓子喊哑了 | 把鞋都走破了。
3. 表示动作的处所或范围。如：把东城西城都跑遍了 | 把里

里外外再检查一遍。

4. 表示发生不如意的事情。如：偏偏把个老李给病了 | 真没想到，把个大嫂死了 | 我把那事儿忘了。

5. 相当于“拿”，“对”。如：他能把你怎么样？ | 我把他没办法。

各小类“把”字句，内部的语义配置分别是怎么样的呢？

在回答这个问题之前，先得给大家说明白，《八百词》所说的各类“把”字句，使用频率是不一样的。据台湾陈立元（2005）统计，表示处置的居首位，占有所有“把”字句的 93.44 %；表示致使的次之，占 2.37 %；其他的按比例很小很小。显然，在汉语教学中，我们首先要将表示“处置”义的和表示“致使”义的这两小类“把”字句教给学生。因此，这里我们只分析表示“处置”和“致使”义的“把”字句的内部语义配置。

【表示“处置”义的“把”字句】

细分析起来，表示“处置”义的“把”字句内部含有五个语义成分：

- a. 处置者，就是居于句首的 X，也就是那个“名词语₁”。
- b. 处置对象，就是介词“把”后的 Y，也就是那个“名词语₂”。
- c. 处置方式，就是“怎么样”部分或者说“动词语”部分动词所表示的行为动作。
- d. 处置的结果，通常由“怎么样”部分或者说“动词语”部分里的补语成分来表示的。

按上面所说的，表示“处置”义的“把”字句内部的语义配置是：

处置者 + [把]处置对象 + 处置方式 + 处置结果

试以前面所举过的例（6）、（7）来分析：

（6）刘老师 把词典 放 在书架上了。

处置者 处置对象 处置方式 处置结果

（7）姐姐 把我们的衣服 都洗 干净了。

处置者 处置对象 处置方式 处置结果

【表示“致使”义的“把”字句】

细分析起来，表示“致使”义的“把”字句内部含有五个语义成分：

- a. 致使者，就是居于句首的 X，也就是那个“名词语₁”。
- b. 受致使者，就是介词“把”后的 Y，也就是那个“名词语₂”。
- c. 致使方式，就是“怎么样”部分或者说“动词语”部分动词所表示的行为动作。
- d. 致使的结果，通常由“怎么样”部分或者说“动词语”部分里的补语成分来表示。

按上面所说的，表示“致使”义的“把”字句内部的语义配置是：

致使者 + [把]受致使者 + 致使方式 + 致使的结果

试以前面所举过的例（8）、（9）来分析：

（8）孩子 把爷爷 吵 醒了。

致使者 受致使者 致使方式 致使结果

(9) 那几个孩子 把她 折腾 坏了。

致使者 受致使者 致使方式 致使结果

需要注意的是，表处置的“把”字句，处置方式与处置结果，有时可以融合在一起，在句子表面或只出现“处置方式”，或只出现“处置结果”。请看：

(10) 弟弟把我的杯子打了。[只有处置方式，没出现处置结果]

(11) 弟弟把我的杯子脆了。[只有处置结果，没出现处置方式]

而表致使的“把”字句，也可以在句子表面只有致使结果，不出现致使方式。请看：

(12) 那件事把他烦死了。[只有致使结果，没出现致使方式]

上面分析了“把”字句内部的语义配置。了解“把”字句内部的语义配置，对进一步了解“把”字句有帮助，对使用“把”字句也会有帮助。至少不会再写出例(1)“我把饺子吃在五道口”这样的偏误“把”字句。因为“在五道口”并不能表示“吃”这一行为动作处置的结果——既不表示通过“吃”这一行为动作处置后事物发生的位移，也不表示通过“吃”这一行为动作处置后事物发生的变化。

但是，真要让学生掌握好“把”字句，并会使用，光是说明“把”字句内部的语义配置还是不够的，还得从信息结构角度了解“把”字句与其他句式的差异。要知道，“把”字句，外国学

生不会用，用不好，原因之一，我们从来没有从信息结构的角度给外国学生讲清楚“把”字句跟其他一些相关句式的差异。

我们知道，语言本身可以认为是人脑心智所具有的人类千万年来遗传形成的信息“编码-解码”“表达-接收”系统。人与人之间言谈交际的过程，就是彼此不断传递信息（包括情感在内）的过程。说话一方所要传递的信息或听话一方所感受到的信息，我们统称为“语言信息”。“语言信息”就是指以语言符号为载体说话一方所要传递的或听话一方所感受到的意思与情感。这里需要指出的是，“句子的意义”不等于“句子所传递的信息”，即：

句子的意义 $\neq$ 句子所传递的信息

“句子的意义”是句子本身所具有的意义，而“句子所传递的信息”是指由句子意义所传递给听话一方的信息。这是句子的意义跟语境义发生“化合”后的产物。同一个句子意义在跟不同的语境义“化合”后可以传递不同的句子信息。例如：

（13）都七点了！

例（13）的句子意义就是“现在已经七点钟了”。这是大家都理解的。但是，它所传递的信息将随语言环境的不同而不同——

在有的语境中，它传递的可能是催促人快起床的信息；

在有的语境中，它传递的可能是催促人快上班的信息；

在有的语境中，它传递的可能是催促食堂快开饭的信息；

在有的语境中，它传递的可能是催促会议快结束的信息；

在有的语境中，它传递的可能是埋怨电影院未按时放映电影的信息；

而在有的语境中，它传递的可能是埋怨应到的人还未到来的信息；等等。

再如：

（14）你有钱吗？

这个问句的意思是十分明白的：说话人询问对方有没有钱。可是这句问话在不同的场合，即在不同的语境中所传递的信息会大不相同——

在有的上下文语境中，是传递问话人要向听话人借钱的信息；

在有的上下文语境中，是向听话人传递“如果你没有钱，我可以借些给你”的信息；

而在有的语境中，譬如在黑夜有人跑上来突然这样问你，这可能意味着要打劫；……。

显然，“句子本身的意义”和“句子所传递的信息”确实是两个截然不同的概念。句子所能出现的语境或者说句子所处的语言环境从理论上来说，是无限的。从这个意义上来说，一个句子它能在多少种语言环境中出现，它就可能会传递多少种不同的信息。

从语言信息结构角度说，人与人之间言谈交际过程中信息的传递，主要关注这样三方面：一是“以什么为话题”。二是“以什么为信息焦点”。三是“是什么性质的信息”。

有些句子，有的场合能说，有的场合不能说，这并不是因为违反了哪一条句法规则，而是因为违反信息结构所遵循的原则。请看：

（15）问：你刚才喝了什么？

(16) 问：咖啡呢？

答：(a) 我刚才喝了咖啡。

答：(a) *我喝了咖啡。

(b) *咖啡我刚才喝了。

(b) 咖啡我喝了。

对于例(15)的(b)答话、例(16)的(a)答话，会给人“答非所问”的感觉。这为什么？不是因为“咖啡我刚才喝了”“我喝了咖啡”这些组合违反了汉语句法规则，而是因为这样的答话违反了汉语信息结构所应遵循的原则。我们知道，答话中对问话中疑问点的回答，应该是答话的信息焦点。因此例(15)的答话应该取(a)句，即应让“我”作话题，让“咖啡”成为句子的信息焦点；例(16)的答话应取(b)句，即让“咖啡”作话题，让“我喝了”成为句子的信息焦点。

现在来看现代汉语里的“把”字句和其它句式之间的异同。
先看例句：

- (17)
- a. 弟弟打破了新买的杯子。
 - b. 新买的杯子弟弟打破了。
 - c. 新买的杯子被弟弟打破了。
 - d. 新买的杯子打破了。
 - e. 弟弟把新买的杯子打破了。

例(17)这五个句子的基本意义一样：“新买的杯子”打破了，是“弟弟”打破的（只是d句未指明谁打破的）。可是它们的具体意思有别。差别在哪里呢？就在信息结构上有差异，也就是所传

递的信息有差异。

a.句“主—动—宾”句，或者说“主—谓—宾”句，是以“弟弟”为话题，以“新买的杯子”为信息焦点；它只是客观陈述“弟弟打破了新买的杯子”这一事实，强调“弟弟打破的是新买的杯子”。

b.句是主谓谓语句，也是陈述客观事实，但它以“新买的杯子”为话题，以“打破了”为信息焦点，强调“新买的杯子打破了”，这跟 a 句不一样。

c.句是“被”字句，就话题与信息焦点看，与 b.句一样，但用了介词“被”，除了陈述事实外，含有不如意的“遭遇”之义，而通过介词“被”的引介，更清楚地指明打破杯子的是“弟弟”。

d.句是受事主语句，以“新买的杯子”为话题，以“打破了”为信息焦点；句子只是客观陈述“新买的杯子打破了”这一事实，不关心“是谁打破的”问题。

e.句就是我们所关注的“把”字句。它跟 b、c、d.句的异同很明显：相同之处，都以“打破了”为信息焦点；而不同点是，b、c、d.句以“新买的杯子”为话题，e.句则以“弟弟”为话题。它跟 a.句的异同也很明显：相同之处，都以“弟弟”为话题；不同之处，a.句以“新买的杯子”为句子的信息焦点，而 e.句则以“打破了”为句子信息焦点。

通过上述比较，可以了解到，从信息结构的角度看，“把”字句是要传递“处置呈现结果”或“致使结果”的信息，它以“处置者”或“致果者”为话题，以行为动作所导致产生的结果为信

息焦点；所以要用介词“把”，目的是为了凸显“主动处置”或“致果归因”的意思。换句话说，用了介词“把”这一“主观处置”的标记，不仅指明打破的是“新买的杯子”，更意在说明造成“新买的杯子打破了”这一状况该归因在“弟弟”身上，不管“弟弟”是有意还是无意“打破”的；可见，“弟弟”是处置者，而作为一件不如意的事情，“处置者”将转化为“致果者”，即“导致产生某种结果的因素”。所以，e.句是以“弟弟”为话题，实际是以“致果者”为话题。

如果我们将“把”字句内部的语义配置情况以及从信息结构角度所做的上述说明，清清楚楚地告诉外国学生，那么我们虽不敢说外国学生就不会错用“把”字句了，但肯定会使他们大大减少“把”字句使用不当的偏误。

现在说存在句教学

现代汉语里的存在句实际上是人们认知域中所形成的“存在概念”在现代汉语中所形成的一种句式。这种存在句式单纯从词类序列来看，确实是：

处所短语 + 动词 + 着 + 名词语

而它独特的句式义也确实表示存在，表静态。

问题是存在句内部的语义配置并不是以往所说的：

a) 组：处所—动作—施事

b) 组：处所—动作—受事

而实际是不管 a 组还是 b 组都是：

存在处所—存在方式—存在物

换句话说，存在句式内部实际是含有三个语义成分，即“存在处所”“存在方式”“存在物”。那“存在处所”，通常由方位短语来充任；那“存在方式”，就是由“动词 + 着”表示；那“存在物”，则由名词性成分充任，常常带有数量词。

从信息结构的角度看，存在句是以存在处所为话题，以存在物为信息焦点，同时指明存在方式。因此，当我们要以存在处所作为话题，要传递给听话人“是什么样的存在物”这样的新信息（即信息焦点），同时要说明存在物存在的方式，这时就使用这种存在句。

有老师或者同学可能会有这样一个问题：难道“主席团”跟“坐”之间没有“动作者-动作”的语义关系？难道“放”和“玫瑰花”之间没有“动作-受动者”之间的语义关系？当然有，不过要注意，这种“动作者-动作”、“动作-受动者”这样的语义关系在存在句内部只是潜在的，而存在句所凸显的则是——

存在处所—存在方式—存在物

这样的语义关系。要知道，语言中词语之间的语义关系具有多重性，这种情况有点儿类似于我们人类社会的人际关系，人际关系是多重的，在某种场合往往只凸显某种人际关系。

从上面我们对“把”字句和存在句的介绍看，在语言中，某个特定的句式会表示某种特定的意义（一般称为句式所表示的语法意义）。为什么某个特定的句式会表示某种特定的语法意义呢？大家知道，人通过感觉器官感知客观事物而获得直感形象或直觉，

进一步抽象而形成一定的概念结构，那概念结构的存在与表达必须凭借或者说必须依附于一定的语言形式，从而在语言中便形成反映这概念结构的句法格式。这种情况，在语言学里叫“投射”。具体说，就是认知域里所形成的的某个概念结构投射到某种语言里，便在那种语言里有一个反映这种概念结构的句法格式。而人在习得某种语言时，不管是小孩儿习得自己的母语，或是成人习得第二语言，都是整体完整习得某种句法格式，实际上也就是完整接受某个概念结构。

如何教？

上面我们分别分析了现代汉语里的“把”字句和存在句，也大致说了一下对于“把”字句和存在句该教些什么内容。那么在教学中具体该如何教这两种句式呢？

总的教学原则是：要将学术语言转化为教学语言，要讲得深入浅出，通俗易懂。限于时间，这里试以存在句教学为例来加以说明。我们觉得，存在句是不是可以这样讲：

同学们请先看黑板上/白板上的实例：

门口站着许多孩子。

墙上挂着两幅画。

床上躺着一个病人。

门上贴着一副对联。

沙发上坐着两位老人。

花瓶里插着一束玫瑰花。

.....

上面所举的就是汉语中表示存在的句子。同学们，我想先问问你们：“什么叫‘存在’？”.....大家说得很好。确实，说到“存

在”，我们马上可以想象和理解，一定会有存在的人或东西（可统称为“存在物”），一定会有一个存在的处所。现代汉语里最常见的表示存在这种意思的句子是下面这样的句子：

门口有许多孩子。	墙上有两幅画。
床上有一个病人。	门上有一副对联。
沙发上有两位老人。	花瓶里有一束玫瑰花。

.....

如果要同时说明“怎么有”，也就是要说明存在的方式，中间就不用“有”，就使用“动词 + 着”的说法。例如：

门口站着许多孩子。	墙上挂着两幅画。
床上躺着一个病人。	门上贴着一副对联。
沙发上坐着两位老人。	花瓶里插着一束玫瑰花。

.....

大家看看，这种存在句由几部分组成的？不难发现，这种存在句内含有三个语义成分：

(a) 存在的处所。放在句子头上，通常由方位短语充任。

(b) 存在物（即存在的人或事物）。放在句子末尾，是个名词性词语，往往含有数量词。

(c) 存在物和存在处所之间的链接。在句子中间，或者用动词“有”，不过这只是表示存在；或者用“动词 + 着”，这时除了表示存在，同时还附带表示存在的方式。

存在句，在汉语教学中，就可以像上面说的那样给外国学生讲。在上面的讲法里，蕴含着构式理论和语块理论，但我们没用

“构式”和“语块”这样的术语。我们这种教学法的基本精神是：激活学习者自身具有的认知共性，以便有助于把外国学习者引导到学习、掌握汉语中带有汉语个性特点的句式上来。

以上所述给我们的启迪

上面我们分别分析了现代汉语里的“把”字句和存在句，也大致说了一下如何教授“把”字句和存在句的问题。从上面的讲述中，我们可以悟出一些道理来——

第一，要加强汉语教学的本体研究——注意，这里是说“汉语教学的本体研究”而不是“汉语本体研究”。“汉语教学本体研究”的最大特点是跟“教学”二字紧紧捆绑在一起——从汉语教学的需要出发进行研究，而其研究成果必须服务于汉语教学，有助于汉语教学水平的提高。在汉语教学的本体研究中，最重要的研究内容，就是要深入研究句法格式的具体用法，并努力将研究成果转化为教学内容。

第二，从事汉语教学的老师，需要适当学点语言学理论，包括当代的前沿理论。但要明确，这不是要老师去给学生直接讲解当代语言学前沿理论，而是老师有了一定的语言学理论才能不断提升自己的研究能力，也才能更好地分析、认识我们所面对的种种句法格式。只有当老师自己对所教的句法格式有了深入的认识，才能用深入浅出、通俗易懂的教学语言来给学生讲解，也才能讲得深入，讲得到位。

参考文献:

- 陈立元. 2005. 《汉语把字句教学语法》. 台湾师范大学华语文教学研究所硕士学位论文.
- 房玉清. 2001. 《实用汉语语法》. 北京: 北京大学出版社.
- 刘月华等. 2001. 《实用现代汉语语法》. 北京: 商务印书馆.
- 卢福波. 1996. 《对外汉语教学实用语法》. 北京: 北京语言大学出版社.
- 陆庆和. 2006. 《实用对外汉语教学语法》. 北京: 北京大学出版社.
- 吕叔湘. 1980. 《现代汉语八百词》. 北京: 商务印书馆.
- 马真. 2008. “在汉语教学中要重视词语使用的语义背景”. 蔡建国主编《中华文化传播任务与方法》(196-208 页), 上海人民出版社.
- 张宝林. 2006. 《汉语教学参考语法》. 北京: 北京大学出版社.
- 朱庆明. 2005. 《现代汉语使用语法分析》. 北京: 清华大学出版社.

ABSTRACT

The Teaching of “BA” Sentence and Existential Sentence

Prof. Lu Jianming

Many foreign students experience difficulties in learning “BA” sentence and existential sentence. This article proposes some approaches in teaching “BA” sentence and existential sentence: 1) to expound the problems in teaching “BA” sentence and existential sentence; 2) to analyze how to teach “BA” sentence and existential sentence from different aspects, in order to find out the inadequacy of the teaching; 3) from the above analysis, to discuss about the teaching of “BA” sentence and existential sentence; 4) to suggest how to teach foreign students “BA” sentence and existential sentence. To teach well Chinese grammar is to enhance the study of Chinese teaching and learning. Apart from this, Chinese teachers need to learn the basic of Linguistics, in order that they will have wider knowledge in teaching Chinese grammar.

Keywords: *“BA” sentence, Existential sentence, Chinese teaching*

汉泰存现句及其变换式的对比分析

Kanlaya Khaowbanpaew¹

提要

本文运用句法、语义以及认知方面的理论对汉泰两种语言中的存现句按照表处所义的部分、动词部分、名词部分、存现句的变换句式等分别进行了分析比较。得出的总体认识是：泰语的时体标记“了”及数量词还没有像汉语那样发展成为一种有界化的语法手段，泰语存现句中谓语动词的有界化的程度不如汉语，因而对时体标记和数量词的强制性要求，不像汉语那么强烈。泰语变换式所包括的动词范围比汉语更为广泛。汉语存现句变换式“(有)NP+V+在+NPL”与泰语原有的“动词前置句”顺序相同。此外，通过考察汉语母语者与泰国学生存现句及其变换式的使用情况，发现泰国学生更习惯使用“有”字句和变换式。我们认为原因是：1. 受到了泰语“动词前置句”的影响。2. 泰语存现句包括的动词范围远小于汉语。3. 受泰语介词结构必居谓语之后的限制，处所词为起点或终点时，不宜使用存现句。

关键词：存现句、存在句、汉泰对比

引言

存现句是语言中的一种共性表达。在汉语中，存现句是一种

¹ 康丽妍,北京语言大学语言学及应用语言学专业在读博士

特殊句式，泰语也有相应的表示存在、出现和消失的表达形式，两种语言的存现句句法结构上基本对应，但其结构内部存在着一些差别，能进入该句式的动词也存在着不少异同之处。本文试图运用句法、语义以及认知方面的理论，对汉泰两种语言中的存现句按照表处所义的部分、动词部分、名词部分以及其相关变换式分别进行分析比较，以期对汉泰语言教学做出一点贡献。

1. 汉语和泰语存现句的结构和语义比较

汉语和泰语存现句首先在句法结构和语义上都表现出部分一致性。汉语中的存现句具有自己的特点，形式上由三个部分组成，句首是表示处所的词语，句中是动词结构，句末是表示所存在的人或事物的名词结构；意义上表示某地方存在、出现或消失某人或事物，是以处所为话题的一种句式。

在汉语中，确定存现句不仅要根据语义上的定义，更要根据存现句的结构特点。只有形式上和意义上都符合上述两个条件了的句子才能称之为存现句，否则不是。

意义上，表示存现义的句子，但不具备上述存现句的结构特点，不能算是存现句，例如：

(1) 老王在办公室里。²

例(1)是一般的动宾谓语句，而不是存现句。

² 本文的例句大部分来自宋玉柱的《现代汉语存在句》及吴钜耀的《现代汉语存现句》。

与存现句有变换关系的句子，但不具备上述存现句的结构特点，也不能算作存现句，例如：

(2) 有一盆紫罗兰在窗台上放着。

例(2)是个非主谓句的兼语句，而不是存现句。

按照上述汉语存现句范围的两个确定条件，泰语也有表示某处存在、出现或消失某事物的表达形式，其结构也像汉语一样，处所词作为话题置于句首，其顺序与汉语的存现句相同：处所词 + 动词结构 + 名词结构。例如：

(3) บนโต๊ะวางหนังสือไว้หนึ่งเล่ม

上 桌子 放 书 着 一 本

桌子上放着一本书。

(4) บนกระดานดำเขียนตัวหนังสือไว้สองสามตัว

上 黑板 写 字 着 几 个

黑板上写着几个字。

本文将汉泰两种语言中的存现句按照表处所义的部分、动词部分、名词部分分别进行了比较，并运用句法、语义以及认知方面的理论对其进行了分析。

2. 表处所义部分的比较

汉泰表所义部分同样都由处所词、方位结构或介词结构担当。汉语中一般名词表示类名，需要在后面加上方位词来处所化以后

才能充当存现句的处所主语。根据人们的认知，主语位置上一般都是已知信息，主语所指的事物都是“有定的”。一般的事物名词加上方位词使之成为定指的，这是一种有界化的语法手段。在这一点上泰语存现主语也跟汉语一样也要有界化。例如：汉语和泰语都可以说“桌子上放着一本书。”，但是都不能说“*桌子放着一本书。”³ 这是因为桌子是类名，不表示空间，它必须通过添加方位词的方法，使之有界化和空间化后才能出现在存现句中处所主语的位置上。

此外，一般处所词前面的介词“在”和方位词是可有可无的，而且如果介词“在”只是起到了“定位”的作用，即表示“在此处所而不是别处”的意义，就可以省去，这样符合语言的经济性原则，否则，介词和方位词一起使用，会使表达显得不够简练，上述情形泰语与汉语完全相同。

泰语表达处所义时所用的内部顺序与汉语不同，汉语用名词加方位词表示，泰语则用介词加名词组成的介词结构表示。汉语中“名词+方位词”所体现出来的地点含义，其实就相当于泰语中的“介词+名词”所表现的地点含义。这是因为泰语将汉语所谓的方位词划归为介词，泰语介词如“里、外、上、下”等都要置于名词之前，比如汉语的表达形式是“房间里、桌子上”，泰语的表达形式则分别为“ในห้อง 里房间、บนโต๊ะ 上桌子。”汉语的其他介

³ 符号“*”表示不合语法。

词，如“从、在”等，泰语同样也划归为介词。

3. 动词部分的比较

3.1 动词类型的比较

汉语的动词，从其是否表示动作的角度，可分为动作动词和非动作动词。动作动词仍有两种用法：动态用法（表示动作）和静态用法（表示状态）。宋玉柱（2007）把可以进入存在句的动词分为以下几类：

3.1 非动作动词

3.1.1 实义动词，有两个：“有”和“是”。

3.1.2 状态动词，如“坐、躺、站”等。

3.2 动作动词

3.2.1 动作动词的静态用法，如“放、摆、贴、挂、写、画”等。

3.2.2 动作动词的动态用法，有两大类：一是位移类，一是非位移类。

位移类：其特点是能与趋向动词自由组合，如“走、跑、飞、飘、流”等。

非位移类：它不能与趋向动词组合，又可分为两小类：

摇动类：描写存在主体反复摆动或振动，如摇摆、晃动、回荡等。

扩散类：描写存在主体从某一个中心向各个方向扩散开来，这类动词仅能跟“出”、“起”组合，表示出现，如辐射、

弥漫、散发等。

在泰语中，只有实义动词“มี 有”、“คือ 是”和动作动词的静态用法能进入存现句。这些动词就是通常所说的及物动词。泰语存现句的动词通常为及物动词，动词和名词的语义关系必须是动作与受事。泰语的不及物动词则不能进入存现句。例如：

- (5) 桌子上放着一本书。

บนโต๊ะวางหนังสือเล่มหนึ่งไว้

上 桌子 放 书 本 一 着

- (6) 桌子上坐着一个人。

*บนโต๊ะนั่งอยู่คนคนหนึ่ง

上 桌子 坐 着 人 个 一

- (7) 家里来了一位客人。

*ที่บ้านมาแขกคนหนึ่ง

在 家 来 客人 位 一

例(5)中的“书”相对于“放”而言是典型的受事。例(6)中的“人”和例(7)中的“客人”分别相对“坐”和“来”来说是典型的主事(不及物动词的逻辑主语)，汉语存现句都将受事和主事置于句末(即宾语位置上)，目的是为了传递一个新信息。

泰语与汉语的情形不同，表示自身活动的不及物动词则不能进入存现句。因为泰语的主事不能位于动词之后，换言之，动作发出者只能置于谓语动词之前。当不及物动词表达存现义时，只

能进入存在句的变换式：处所词 + 有 + 名词结构 + 动词结构。

例如：

(8) บนโต๊ะมีคนคนหนึ่งนั่งอยู่

上 桌子 有 人 个 一 坐 着

桌子上有一个人坐着。

(9) ที่บ้านมีแขกมาคนหนึ่ง

*在 家 有 客人 来 一 位

有一位客人到家里来了。

总之，相比泰语存现句来说，汉语存现句中包括的动词范围较广。因为汉语的及物动词和不及物动词都可以进入存现句。汉语存现句将受事和主事作了同样的处理。在泰语中，能进入存现句的动词只有及物动词，因为泰语将受事和主事分开处理。汉语和泰语在处理受事和主事上采取了不同的办法，由此造成了汉语存现句中包括的动词范围远不及汉语的存现句。

3.2 动词结构中的“着”和“了”

现代汉语存现句中的动词结构主要由动词和“着”和“了”构成。助词“着”和“了”在存在句中表达不同的体意义，它们与不同动词类型构成的存现句，在语法意义上也有所不同，具体情况如下：

3.2.1 “着”字句

3.2.1.1 由具有“附着”特点的状态动词和动作动词的静态用法与“着”构成的动词结构，表示动作完成后，状态的延续。

3.2.1.2 由具有“持续性”特点的动作动词的动态用法与“着”构成的动词结构，表示进行或持续的动作。

3.2.2 “了”字句

3.2.2.1 由状态动词和动作动词的静态用法与“了”构成的动词结构，表示状态的持续。这时，“了”与“着”可以互换，意思基本相同。例如：

(10) 门口坐了一个人。

门口坐着一个人。

宋玉柱（2007）指出动词后面的“着”换成“了”之后，它着眼于情况变化的叙述，而“着”字句则着眼于眼前状态的描写。

3.2.2.2 由动作动词的动态用法与“了”组成的动词结构，表示动作完成的意义，句中的“了”不能换成“着”。有以下几种情况：1) 动词结构包含表已然的时间状语 2) 宾语为结果宾语 3) 表示出现或消失的意思以及由动作动词的动态用法与趋向补语构成的动词结构。

泰语中，与助词“着”相应的词语是“อยู่”和“ไว้”。泰语存现句中，状态动词和动作动词的静态用法表示静止状态时，使用“อยู่”或“ไว้”意思一样。泰语的“อยู่”或“ไว้”与汉语的“着”在句中的位置不同，它置于及物动词的宾语之后，例如：

(11) 黑板上写着几个字。

บนกระดานเขียนตัวหนังสืออยู่/ไว้สองสามตัว

上 黑板 写 字 着 几 个。

自身活动的不及物动词，表示动作正在进行时，只能用“อยู่”，不能用“ไว้”例如：

(12) 大路上走着几个青年人。

บนถนนมีวัยรุ่นเดินอยู่สองสามคน

*บนถนนมีวัยรุ่นเดินไว้สองสามคน

泰语中，与助词“了”相应的词语是“แล้ว”，表示情况的变化和完成义。泰语存在句中的“แล้ว”大多数情况可以省略，意思不变。例如：

(13) 屋外搭了一个棚。

ข้างนอกห้องกางเต็นท์หลังหนึ่ง

外 屋 搭 棚 个 一

(14) 院子里栽了很多花。

ในสวนปลูกดอกไม้มากมาย

里 院子 栽 花 很多

(15) 店堂内设置了长长的售菜柜台。

ในโถงของร้านจัดแผงขายผักเป็นแนวยาว

内 店堂 设置 售菜柜台 长长的

汉语例句中必须加上时体标记“了”，句子才能成立。泰语例句中的谓语动词则不需要添加“了”，就可以独立成句。这是因为汉语的“了”在很多情况下成为一种必要的完句条件。按照沈家煊

(1995)“有界、无界”的理论,当动词结构后面的名词结构为表示结果宾语时,动词不但有一个起始点,还有一个内在的自然终止点,是有界的,这时要在动词后加上“了”使动词变成含有完结意义的有界的动作,这已成为一种必要的完句条件。泰语的“แล้ว(了)”还没有像汉语那样发展成为一种语法手段,另一方面由于泰语句子谓语动词有界化的程度不如汉语,因而对时体标记的强制性要求,不像汉语那么强烈。

泰语存现句中动词带结果补语“满”时,还可以用“อยู่、ไว้(着)”。泰语结果“满”和助词“อยู่、ไว้(着)”没有互相排斥,这时“อยู่、ไว้(着)”表示静止状态,而不是作正在进行。例如:

(16) 墙上挂满了各种锦旗。

บนผนังแขวนธงผ้าต่างๆ อยู่เต็มไปหมด

上 墙 挂 锦旗 各种 着 满

(17) 屋子里到处都堆满了粮食。

ภายในห้องวางกองธัญญาหารอยู่เต็มไปหมดทุกหนทุกแห่ง

里 屋子 堆 粮食 着 满 到处。

(18) 空地上挤挤挨挨地摆满各色花草。

ตรงพื้นที่ว่างจัดวางดอกไม้ใบหญ้าอยู่แน่นเต็มไปหมด

里 空地 摆 各色花草 着 满 挤挤挨挨。

4. 名词部分的比较

前面已经分析过汉语将及物动词的受事和不及物动词的主事作同样的处理，汉语的存现宾语可以是动作的发出者，包括人。但是在泰语中，动作的发出者或者施事不能置于宾语的位置，因此泰语存现句的宾语一般都是事物，很少是人。

朱德熙（1982）认为存现句的宾语是无定的，陈平（1987）⁴也认为存现宾语具有强烈的不定指倾向。根据吴卸耀（2006）有关存现宾语的使用频率统计结果，存现句中的名词结构的构成方式当中，使用频率最高的是数量名结构，约占总数的 45%。他的研究还证明了存现宾语具有不定指的倾向。同时，这并不排斥有些存现句中的名词是定指性的。

在汉语中，存现宾语出现在动词的后面，而一般表示不定指的人或物，因此它的语用功能主要是描写场景、外貌介绍、传递当人或物第一次出现时从已知到未知的过程，即从“已知信息”到“未知信息”。在篇章中的存现宾语具有强烈的启后性，在下文中都得到回指。

泰语存现宾语如果是数量名结构，其语用功能与汉语相同，即是传递一个新信息，其启后性也比较强。例如：

(19) ที่ชั้นล่างข้างๆ ต้นไม้มีรถจักรยานจอดอยู่คันหนึ่ง รถคันนี้จอดอยู่ที่นั่นนานแล้ว ในรถมีคนสูบบุหรี่อยู่ มีแสงไฟจากบุหรี่แดงอยู่ตลอด

⁴ 转引自吴卸耀（2006）。

楼下树旁停着一辆北京吉普，这辆车在这儿停了很久了，车里有人吸烟，时而亮起一颗红红的烟头。

上面一段的第一句话由存现宾语引出一个新信息以后，在下文进一步就此对象进行了描述。

根据陆俭明（1988）的研究，数量词对汉语语法结构起到了制约的作用，某些句法组合没有数量词就不能成立或是不自由的。泰语存现句的宾语名词则不受数量词的制约，光杆名词可以独立充当存现宾语。下面以事件名词在存现句的表现为例。

(20) 尼泊尔西北部发生一起爆炸事件。

เกิดเหตุระเบิดขึ้นทางตะวันตกเฉียงเหนือของเนปาล

西北部 的 尼泊尔 发生 爆炸事件

(21) 该监狱内又发生了一场大事。

ในเรือนจำแห่งนั้นเกิดเรื่องใหญ่ขึ้นอีกแล้ว

内 监狱 该 发生 大事 又

(22) 在朝鲜半岛的上空爆发了一次空战。

เกิดสงครามทางอากาศขึ้นบนน่านฟ้าคาบสมุทรเกาหลี

上 空 朝鲜半岛 爆发 空战

汉语例句中的宾语名词带上了动量词，但是在泰语中，当数量为“一”的时候，数量词往往可以不用。泰语存现宾语不需要添加“数量词”等其他成分就可单独成句。

现代汉语中的数量词是充当使谓语动词和名词有界化的有界

性成分。汉语数量词在很多情况下成为一种必要的完句条件。这是汉语在不断发展过程中逐渐形成的一条强制性句法手段。泰语的数量词还没有像汉语那样发展成为一种语法手段，另一方面由于泰语句子谓语动词有界化的程度不如汉语，因而对数量词的强制性要求，不像汉语那么强烈。

5. 存现句的变换式

根据宋玉柱（2007），汉语存现句根据存在句和隐现句的类别分为不同的变换式。

5.1 存在句的变换形式

存在句的变换形式有三种：

b (有)NP + V + 在 + NPL

c (有)NP 在 + NPL + V + 着

d NPL + 有 + NP + V + 着

NP 表示存在主体（人或事物），NPL 表示事物存在的地方，V 表示事物存在的方式

汉语和泰语中，能进入上述各种变换式的动词有所不同。以下将对汉语和泰语的及物动词、不及物动词、及物和不及物两用动词在存在句的变换式进行比较由于泰语介词结构只能置于动词之后，在泰语中，c 句式是不存在的，因此下面的比较不包括 c 句式。

不及物动词在 b 和 d 变换式中的反应:

b (23) (有) 一个人躺在床上。

มีคนคนหนึ่งนอนอยู่บนเตียง

有 人 个 一 躺 在 上 床

d (24) 床上有一个人躺着。

บนเตียงมีคนคนหนึ่งนอนอยู่

上 床 有 人 个 一 躺 着

及物和不及物两用的动词在 b 和 d 变换式中的反应:

b (25) (有) 一幅画挂在墙上。

มีภาพภาพหนึ่งแขวนอยู่บนผนัง

有 画 幅 一 挂 在 上 墙

d (26) *墙上有一幅画挂着。

บนผนังมีภาพภาพหนึ่งแขวนอยู่

上 墙 有 画 幅 一 挂 着

及物动词在 b 和 d 变换式中的反应:

b (27) (有) 两个字写在墙上。

มีอักษรสองตัวเขียนอยู่บนผนัง

有 字 两 个 写 在 上 墙

d (28) *墙上有一个字写着。

บนผนังมีอักษรสองตัวเขียนอยู่

上 墙 有 字 两 个 写 着

汉语不及物动词可以进入上述三种句式，及物和不及物两用的动词能进入 b 和 c 句式，及物动词只能进入 b 句式。泰语不及物动词、及物和不及物两用和及物动词同样都能进入 b 和 d 句式，不能进入 c 句式。由此可见，比起汉语存在句的变换式，泰语变换式 b 和 d 所包括的动词范围更为广泛。在泰语的各种变换式中，动词“有”是表达存现概念的不可缺少的成分。

下面将进一步对汉泰语中 b 和 d 句式进行分析比较。

5.1.1 b 句式

汉语的 b 句式与泰语原有的“动词前置句(ประโยคกริยา)”的顺序非常相似。泰语的“动词前置句”表示某人或事物的存在、出现或消失的意义，也是表示存现义的一种句式。不过在泰语中，能够出现在（有）的位置，除了“มี（有）”以外，还有 เกิด（发生）和 ปรากฏ（出现）”这两个动词，而且这三个动词被视为句中的主要动词，是不可省略的。汉语 b 句式中的“有”则是可有可无的，因为其后面还有一个主要的动词。汉语 b 句式中的动词，在泰语中的相应句式则成为不需要的部分。泰语“动词前置句”的主要功能是突出事件的存在、发生和出现，句中如果出现处所词就必须把它放在“มี（有）、เกิด（发生）、ปรากฏ（出现）”等动词的宾语之后。“动词前置句”中的处所词前面必须加上介词“在”等介词或方位词，决不能省略，但介词和方位词之间可以仅选择使用其中的一个。以下是泰语“动词前置句”的例子：

(29) มีโรคติดต่อขึ้นที่นี่

有 传染病 在 这里

这里爆发了传染病。

(30) เกิดดีกันขึ้นในโรงเรียน

发生 殴打 事件 里 学校

学校发生了殴打事件。

(31) ปรากฏการณ์โกงขึ้นที่นั่น

出现 贪污事件 在 那里

那里出现了贪污事件。

5.1.2 d 句式

汉语 d 句式中的动词“有”是不可省略的，泰语相应的句式中情形也相同。“有”后面的两个成分的顺序与 b 句式颠倒，即名词结构置于动词结构的前面。以下例句是汉语中 d 句式和泰语对应的句子：

(32) 床上有一个人躺着。

บนเตียงมีคนคนหนึ่งนอนอยู่

上 床 有 人 个 一 躺 着

在汉语中，只有由“坐、躺、站”等表示状态的不及物动词构成的存现句，才能够变换为 d 句式。通过考察我们发现泰语中没有这种限制。泰语中，动作动词的静态用法，如“放、摆、贴、挂、写、画”等也可以进入 d 句式，例如：

(33) *桌子上有一本书放着。

บนโต๊ะมีหนังสือเล่มหนึ่งวางอยู่

上 桌子 有 书 本 一 放 着

(34) *墙上有两个字写着。

บนผนังมีอักษรสองตัวเขียนไว้

上 墙 有 字 两 个 写 着

5.2 隐现句的变换式

根据宋玉柱 (2007), 汉语隐现句可根据句中的动词代表的动作有无移动性, 其变换式可分为两大类:

5.2.1 如果动作没有移动性, 可以加介词“在”进行变换:

a 在 + NPL + V + (补语) + 了 + NP / (NNP) ^⑤

b NP + 在 + NPL + V + 了

c NP + V + 在 + NPL + 了

d 有 + NNP + 在 + NPL + V + (补语) + 了

e 有 + NNP + V + 在 + NPL + 了

5.2.2 如果动作有移动性, 可根据处所部分是动作起点还是终点, 分成两种情形:

5.2.2.1 处所部分是动作起点的, 句首可加“从”进行变换。

f 从 + NPL + V + (补语) + 了 + NP / NNP

g NP + 从 + NPL + V + (补语) + 了

⁵ NNP 是本文对数量名结构的简称。

h 有 + NNP + 从 + NPL + V + (补语) + 了

5.2.2.2 处所部分是动作终点的, 句首可加“到”进行变换。

i NP + 到 + NPL + V + 了

j 有 + NNP + 到 + NPL + V + 了

k NP + V + (趋向补语) + 了 + NPL

l 有 + NNP + V + (趋向补语) + 了 + NPL

在泰语中, 由于介词结构只能放在谓语的后面, 因此变换式中介词结构居句首或谓语前面的句式, 均不能成立。此外, 补语在宾语名词之前的情况, 在泰语中, 是不存在的。下面仅举汉语和泰语对应的句式。

(35) a 在瓶子里出现了(白色)气泡。

ในขวดปรากฏฟองอากาศสีขาวขึ้น

(36) c (白色)气泡出现在瓶子里了。

ฟองอากาศสีขาวปรากฏขึ้นในขวด

(37) e 有一片灰色云雾出现在海天之交了。

มีเมฆหมอกสีเทาแถบหนึ่งปรากฏขึ้นระหว่างริมทะเลและขอบฟ้า

(38) k 他的形象闯进了她的视野中。

ภาพของเขาโผล่เข้ามาในสายตาของเธอ

(39) l 有一个念头突然跳进我的脑子里。

มีความคิดหนึ่งแวบเข้ามาในสมองของฉันในทันที

泰语存现句有一种常用的变换式，但这种句式汉语是没有的：

NPL + 有 + NP + V + 趋向补语。例如：

(40) ในห้องมีหนูตัวหนึ่งวิ่งเข้ามา

*里 房间 有 老鼠 一 只 跑 进 来。

例(40) 汉语中的变换式应该是：有 + NNP + 趋向补语 1 + NPL + (趋向补语 2) (了)。例(40) 应改为“有一只老鼠跑进房间里来了。” 这里的趋向补语是复合趋向补语，处所词要放在复合趋向补语的两个词素之间。

6. 汉语母语者与泰国学生存现句及其变换式的使用情况

为了考察泰国学生和汉语母语者在表达某处存在、出现或消失某事物时的语言使用习惯的异同，本文还对泰国学生和汉语母语者使用表达存现义句子的情况，让这两组人描写同样的场景。

我们从十名汉语母语者收集到 105 句，其中存现句 34 句，占总数的 32.38%；“有”字句 25 句，占 23.8%；“是”字句 10 句，占 10.5%；变换式 33 句，占 31.4%。从十名泰国学生收集到 117 句，其中存现句 32 句，占总数 27.35%；“有”字句 42 句，占 35.89%；“是”字句 3 句，占 2.58%；变换式 40 句，占 34.1%。

调查结果表明，泰国学生使用存现句的频率低于汉语母语者约 5%，他们使用的最多则是“有”字句，使用频率高于汉语母语者 12%。他们使用变换式略高于汉语母语者约 3%。可见，虽然泰语也

跟汉语一样具有表达存在、出现或消失的特殊句式，即将处所词作为话题，放在句首的句式，但是他们大部分却更习惯使用“有”字句和存现句的变换式。我们认为造成该现象有以下几种原因。

6.1 泰国学生受到了泰语“动词前置句”的影响。

动词“有”是汉泰两种语言同样共有的最基本的表达存在的概念。它比其他动词学得早，当然学生会先入为主，优先使用它。此外，“有”是为数不多的能够进入泰语“动词前置句”的动词，“动词前置句”是泰国人表达存在、出现或消失的最基本且最常用的句式，其顺序与汉语变换式基本相同。泰国学生使用变换式频率高的原因，是因为他们比较乐意使用与自己母语相同的表达形式。

6.2 泰语存现句包括的动词范围远小于汉语。

泰语中能够进入存现句的动词仅限于及物动词，因此存现句中在汉语母语者使用自身活动的不及物动词时，泰国学生因受母语影响，而往往使用变换式或“有”字句。例如：

(41) a 房间里站着一位穿白色毛衣的女人。

b 在豪华客厅里有一个女孩。

(42) a 里面睡着可爱的波斯猫。

b 篮子里有一只小猫。

(43) a 地铁站里开过来一辆地铁。

b 地铁从那边开了过来。

例(41) - (43) a 是汉语母语者使用的句子，b 是泰国学生

使用的句子。

6.3 泰语受介词结构必居谓语之后的限制,处所词为起点或终点时,不宜使用存现句。

存现句的处所词必须置于句首,汉语存现句处所词为起点或终点都可以置于句首,但泰语则不行。在泰语中,如果处所词为起点或终点一般要与介词构成介词结构并放在谓语之后。受母语介词结构位置的影响,泰国学生不习惯将处所词置于句首,而更多地倾向于将存现物置于句首,即使用变换式。例如:

存现句

变换式

(44) 楼上走下来了一个人。 有一个人从楼上走下来了。

(45) 从外面跑进来了一个人。 有一个人从外面跑进屋里。

(46) 桥上跳下来了三个人。 三个人从桥上跳下水里。

例(44) - (46) 泰国学生更多地使用了变换式。

7. 结语

汉语存现句,在泰语中也有相应的句式,其组成部分及结构顺序基本相同。通过汉泰存现句及其变换式的三个组成部分:表处所义部分、动词部分以及名词部分的对比分析,我们发现:

表处所义部分:汉泰表处所义部分同样都由处所词、方位结构或介词结构担当。但是泰语跟汉语存现句的内部顺序有所不同。由于泰语将汉语所谓的方位词划归为介词,因此其位置是在名词

之前。

动词部分：相比泰语存现句来说，汉语存现句中包括的动词范围更为广泛。因为汉语的及物动词和不及物动词都可以进入存现句。汉语存现句将受事和主事作了同样的处理。在泰语中，能进入存现句的动词只有及物动词，因为泰语将受事和主事分开处理。汉语和泰语在处理受事和主事上采取了不同的办法，由此造成了汉语存现句中包括的动词范围远不及汉语的存现句。

汉语存现句动词结构中的“着”和“了”，在泰语中也有相应的词语，但其使用情况有些差别。泰语中，与助词“着”相应的词语是“อยู่”和“ไว้”。泰语存现句中，状态动词和动作动词的静态用法，表示静止状态，使用“อยู่”或“ไว้”意思是一样的。谓语为不及物动词，宾语为自身活动的人或物的存现句，表示动作正在进行，只能用“อยู่”。泰语存现句中动词带结果补语“满”时，还可以用助词“อยู่、ไว้”（着）。泰语结果“满”和“อยู่、ไว้”（着）没有像汉语的“满”和“着”那样互相排斥，这时“อยู่、ไว้”（着）表示静止状态。泰语中，与助词“了”相应的词语是“แล้ว”，表示情况的变化和完成意义。句中的体标记“แล้ว”（了）大多数情况可以省略，意思不变，这与汉语的情形不同，因此我们认为泰语的“แล้ว”（了）还没有像汉语那样发展成为一种有界化的语法手段，因此泰语对“แล้ว（了）”的强制性要求，不像汉语那么强烈。

名词部分：泰语将受事和主事分开处理，所以能进入存现句

的动词仅限于及物动词，泰语存现宾语不能是动作的发出者。汉语存现宾语大多为数量名结构，数量词对汉语存现句语法结构起到了制约的作用，没有数量词，句子就不能成立或是不自由的。但是，泰语存现宾语不需要添加“数量词”等其他成分就可单独成句。因此我们认为泰语存现句中名词的有界化的程度不如汉语，因而对数量词的强制性要求，不像汉语那么强烈。泰语存现宾语如果是数量名结构，其语用功能与汉语相同，即是传递一个新信息，其启后性也比较强。

汉泰存现句变换式的比较：汉语存在句变换式“(有)NP + V + 在 + NPL”与泰语原有的“动词前置句”顺序相同。比起汉语存在句的变换式，泰语变换式所包括的动词范围更为广泛。在泰语的各种变换式中，动词“有”是表达存现概念的不可缺少的成分。

通过对汉语母语者与泰国学生存现句及其变换式的使用情况的调查，我们发现：比起汉语母语者，泰国学生更习惯使用“有”字句和存现句的变换式。我们认为原因是：1. 受到了泰语“动词前置句”的影响。2. 泰语存现句包括的动词范围远小于汉语。3. 泰语受介词结构必居谓语之后的限制，处所词为起点或终点时，不宜使用存现句。

参考文献：

戴庆厦. 2006. “语法比较的几点思考”，《语言与翻译(汉文)》，

第1期: 3-6.

董成如. 2010. “也谈存现句中‘着’和‘了’的差异”, 《解放军外国语学院学报》, 第3期: 7-12.

何雪莲. 2010. “对外汉语教学中存现句的讲解与练习”, 《职业教育研究》, 第6期: 142-143.

何贞慧, 朱乐红. 2010. “汉语存现句的界定分类及其在对外汉语教学中的作用”, 《辽宁科技大学学报》, 第4期: 422-426.

黄伯荣、廖序东. 2002. 《现代汉语》. 北京: 高等教育出版社.

李兰东、杨晓霞. 2010. 存现句概说”, 《现代语文》, 第9期: 30-31.

李挺. 2009. “汉语存现句的认知特征分析”, 《学术交流》, 第10期: 155-158.

林可、汪人文. 1988. “存在句研究综述”, 《广西大学学报》, 第4期: 75-79.

吕叔湘. 1980. 《现代汉语八百词》. 北京: 商务印书馆.

齐春红、王冬梅. 2009. “汉语‘有’字句与泰语‘มี’字句的对比研究”, 《云南师范大学学报》, 第5期.

宋玉柱. 2007. 《现代汉语存在句》. 北京: 语文出版社.

苏丹洁. 2010. “试析‘构式—语块’教学法——以存现句教学实验为例”, 《汉语学习》, 第2期: 83-90.

沈家煊. 1995. ‘有界’与‘无界’”, 《中国语文》, 第5期: 367-380.

万凯艳. 2010. 汉英存现句结构的对比分析”, 《现代语文》, 第1期:

111-113.

吴卸耀. 2006. 《现代汉语存现句》. 上海: 学林出版社.

许余龙. 2001. 《对比语言学》. 上海: 上海教育出版社.

杨秋梅. 2008. “汉英存现句从结构上的异同比较”, 《安徽文学》,
第 4 期: 104-106.

易朝晖. 2003. “泰汉连动结构比较研究”, 《解放军外国语学院学
报》, 第 3 期: 38-41.

朱德熙. 1982. 《语法讲义》. 北京: 商务印书馆.

Uppkitsilpasan, Praya. 2002. *Thai Grammar*. Bangkok:
Thai Watthanaphanich Publishing.

Wichin Phanuphong. 2000. *Thai language structure –
Grammar system*. Bangkok: Ramkhamhaeng
University Publishing.

ABSTRACT

The comparison of presentative sentences and their transformations in Chinese and Thai

Kanlaya Khaowbanpaew

In this paper, syntactic, semantic, and cognitive theories are used to compare and analyze Chinese and Thai presentative sentences, with respect to their transformations of three basic components: location or space, verb predicate, and noun predicate.

The following conclusion is reached: in transformations of presentative Thai sentences, there is a much greater scope of verb choice and usage. The word order of the transformative structure, “(有)NP + V + 在 + NPL” in Chinese is the same as the Thai sentences with the verb placement in front.

In Thai, the time marker “แล้ว”, measure words, and numeral quantifiers have not developed in the same manner as Chinese bounded markers which are all grammatically

required in presentative sentences. The usage of bounded markers in Thai presentative sentences are optional, and are not required to the same degree in Chinese presentative sentences. In addition, by examining Chinese native speakers and Thai learners of Chinese, and their usage and transformation of presentative sentences, we found that Thai students are more accustomed to using “有” in presentative sentences and their transformations. Our explanations are: 1) In certain Thai sentences, “有” is the verb which is placed at the beginning of the sentence, 2) the scope of verb usage in Thai presentative sentences are much less than in Chinese, 3) in Thai, prepositions are grammatically placed after the verb predicate, with the location modifier indicating the point of departure or arrival placed at the end of the sentence. Therefore, Thai is not amenable to forming presentative sentences.

Keywords: *presentative sentence, existential sentence, Chinese Thai contrastive study*

汉语「取得、获得、得到」与 泰语的相似词之对比研究

Sansanee Ek-atchariya¹

提要

「取得、获得、得到」是现代汉语中较常用的词语，且都可以翻译成泰语的「dai」或「dairap」²。本文的研究目的是为了帮助泰国学习者排除障碍，并对「取得、获得、得到」有更深地理解。研究方法是先透过一些工具书，检视大陆与台湾广泛使用的对外汉语教材，并参考台湾平衡语料库，以及前人的研究归纳出「取得、获得、得到」的语法结构和语义特征的差异，并跟泰语的相似词「dai」和「dairap」作对比，再选出一些例句来做调查问卷，分析泰国学习者的偏误并找出原因。最后订定「取得、获得、得到」的语法难易度排序以及提供教学应用。研究结果发现「取得」的本身意义和用法搭配能对应到泰语的「dai 1」；「获得」的语义特征和搭配习惯跟泰语的「dai 2」和「dairap」很相似；「得到」的语义和搭配都能够对应到泰语的「dai」和「dairap」。因此，教师在讲解「取得、获得、得到」的时候，应该把三者的语义和搭配讲清楚，并让学习者不断地做练习，以便他们能够掌握好三者的用法。

¹ Doctoral student, Graduate Institute of Teaching Chinese as a Second Language, National Taiwan Normal University

² 本文之泰语注音是以泰国政府机关 The Royal Institute 所定为主。

关键词：近义词、教学语法、对比分析、汉泰

1. 引言

在外国学生学习汉语的中高级阶段，在课堂上遇到的日益突出的问题往往是近义词的辨析和学习正如杨寄洲 (2004, 96-104 页) 所说「外国汉语学习者一旦学完了汉语的基本语法并掌握了 1,500 个左右的常用词语以后，就会遇到同义词、近义词用法方面的问题，帮助留学生恰当得体地把一些同义词或近义词运用到句子中去，是对外汉语教学研究的一个重要课题，也是每个任课教师经常要面临的问题」。在汉语语言学的研究领域中，「近义词」研究一直是许多语言学者关注的议题。洪嘉麒、黄居仁 (2004) 关于「近义词」的定义曾提到：「所谓『近义词』是指词义相近的词汇，其词汇语义成分中有共同且重迭的部分，以及些微差异且具独特性的部分。」「取得、获得、得到」是现代汉语中较常用的词汇，且都可翻成泰语的「dai」或「dairap」。这三个词的意义和用法很相近，皆可充当谓语，并可带宾语，有时也可以互换。如：

(1) 英法百年战争，最后由法国取得（获得 / 得到）胜利。

(2) 你怎么取得（获得 / 得到）奖学金？

不过在某些情况下，这三个词却不能换用，使得学汉语的泰国学习者通常对三词的用法产生混淆，而造成误解误用的问题，如：

(3) *我取得了妈妈的允许，可以跟你们一起去清迈了³。

³ *表示病句

(4) *去年的圣诞节，我从姊姊那儿取得了两件衣服。

这种现象对于学汉语的泰国学习者，在刚刚学汉语而尚未建立语感的时候是一个极大的困惑，也是对外汉语教学应当设法突破的困境。另外，两词之间的对比研究还是非常少，因此，笔者带着好奇心研究并且分析它们之间的差异。

本文的研究目的是通过测验所得出的结论深入了解泰国学生对「取得、获得、得到」三词的理解与运用现状，并分析他们对该词误解和误用的背景和原因。从而制定出针对泰国学习者的难易度排序，并建议在教学上应该采取的相对策略与方法。笔者希望本研究结果能够帮助笔者既能应用在教学上又能帮助学生排除学习障碍。此外，本研究结果尚可作为未来类似研究的参考资料。

2. 文献评述

2.1 汉语「取得、获得、得到」的词类与定义

本文考察了中国大陆四本词典，包括：《现代汉语词典（修订本）》、《学汉语用例词典》、《1,700 对近义词语用法对比》、《汉语近义词词典》和台湾中文词网小组（Chinese WordNet）对「取得、获得、得到」的解释，可归纳如下：

国家	取得	获得	得到
中国大陆	(甲) [动] (qǔdé): 得到。 (get; gain; obtain; acquire) 常做谓语、主语。不能重迭。 e.g. <u>取得</u>联系; <u>取得</u>经验	(乙) [动] (huòdé): 取得; 得到 (多用于抽象事物) (gain; get; win; attain) 常做谓语。不能重迭。 e.g. <u>获得</u>好评; <u>获得</u>宝贵的经验; <u>获得</u>显着的成绩	(甲) [动短] (dé//dào): 事物为自己所有; 获得。 (get; obtain; gain; receive) 常做谓语、定语。 e.g. <u>得到</u>鼓励; <u>得不到</u>一点儿消息
中文词网小组 (Chinese WordNet)	及物动词; 名词 以特定方式得到后述对象。 e.g. 后者则是由天然的珊瑚从深海礁群中<u>取得</u>制成。 他为了<u>取得</u>那头从小和他一起长大的老牛, 情愿放弃了很多其他更值钱的财产。	及物动词 主事者原本不拥有的后述对象变成主事者的。 同义词「获」、「得到」、「得」、「入手」 英文对译 get e.g. 两岸学者皆希望文字歧异性能早日<u>获得</u>解决。	及物动词 主事者原本不拥有的后述对象变成主事者的。 同义词「获得」、「获」、「得」、「入手」 英文对译 get e.g. Drupal 连续两年<u>得到</u>最佳开放原始码 CMS 奖, 真的太棒了。

表一: 「取得、获得、得到」的词类与定义表

2.2 台湾和中国大陆之教材检视

除了考察词典以外, 本文还检视了一些台湾和中国大陆使用比较广泛的对外汉语教材, 包括《新实用汉语课本》、《汉语教程》、《新实用视听华语》和《远东生活华语》, 结果显示如下:

教材	取得	获得	得到
《新实用汉语课本》I-V	V, 第 55 课; (V): to get; to obtain 一部分新素食主义者说, …… , 也反对为了 <u>取得</u> 食物而饲养和杀害动物。	无	III, 第 28 课; (V): to get <u>得到</u> 礼物; <u>得到</u> 帮助; <u>得到</u> 称赞; <u>得到</u> 尊重
杨寄洲《汉语教程》	第三册(上)第 4 课 (动) to get; to gain ……, 要是一遇到困难就退缩, 怎么可能 <u>取得</u> 成功呢?	第三册(下)第 20 课 (动) to obtain; to win; to acquire “ <u>获得</u> 阿加尔教授博士研究生资格的是来自中国的伦敦大学学生彭艺云小姐!”	无
《新实用视听华语》I-IV	无	无	III, 第 12 课: (RC): to get, to obtain, to receive; to acquire 老谢去年打工, <u>得到</u> 不少经验。
《远东生活华语》	无	无	II (A), 第 7 课: (RC): to get, to obtain A: 我为什么要帮你? 我能 <u>得到</u> 什么? B: 你帮我, 我就给你十万块。

表二: 教材对「取得、获得、得到」的解释表

2.3 泰语的「dai」的词类与定义

The Royal Institute 的泰语词典对「dai」的定义（中文翻译），如下：

	动词	能愿动词	过去时态
「dai」	1. 获得，得到，事物为自己所有 e.g. 获得孩子；得到钱 2. 成功（作补语） e.g. 考上	1. 会，能。e.g. 会（能）走；会（能）写 2. 可以（允许） e.g. 可以走了；可以吃	e.g. 吃过，去过

表三：「dai」的词类与定义表

2.4 前人研究评述

许萌(2010)透过语料库对英—汉动词「gain/获得」的词块进行对比分析，研究发现：「gain/获得」词块均表现出 [±⁴连续性]、[+抽象性]、[+心理现实性]的特征；「gain」词块大多对动词进行抽象，结构多变，语义呈隐形义和错综义，「获得」词块大多对宾语进行抽象，结构统一，语义呈显性义和积极义；「gain」词块的概念整合层级较高，而「获得」词块的概念整合层级较低。

王爽(2010, 74-76 页)研究「认为」和「以为」的语义范畴、结构特征和语用，结果发现「认为」表示的看法、判断，语气较为肯定，而「以为」表示的看法则强调主观性，即个人的认识、见解，个人的推想、猜测等；在结构特征用「以为」的句子，前

⁴ 在表现语义特征时，[+xx]表示有xx特征、[-xx]表示没有xx特征、[±xx]表示有或没有xx特征即可。

后两分句多为对立的或矛盾的意义关系，「认为」可以和「被」一起连用；至于语用分析「认为」着重表示对某一事物经过认真思考、仔细分析后的理解和认识，属于肯定性的判断，语义较重，常用在书面语，而「以为」多用于口语，着重表示对客观事物的认识不足，作出的是一种假设性的或推断性的不太肯定的判断、估计或猜想，语义较轻。对象多是一般的事物。

3. 研究方法

本文先透过一些工具书，检视大陆与台湾广泛使用的对外汉语教材，并参考台湾中央研究院平衡语料库（简称为「平衡语料库」），以及前人的研究归纳出「取得、获得、得到」的语法结构和语义特征的差异，并跟泰语的相似词作对比，再选出一些例句来做调查问卷，分析泰国学习者的偏误并找出原因。最后订定「取得、获得、得到」的语法难易度排序以及提供教学应用。

3.1 研究对象

15 名泰国皇太后大学三、四年级汉语专业的学生，学习汉语都超过两年，汉语水平约中级。

3.2 收集数据方法

为了了解泰国学习者对「取得、获得、得到」的掌握情况，笔者通过测验卷收集资料。测验卷分为两部分：一是较属于应用式的题型--选择最正确答案并把句子翻译成泰文(Choose the best answer and translate into Thai)，共 10 题，测验句是从中央研究平衡语料库选出来的，而且每一句都可以翻成泰语的

「dai」或「dairap」。另一种是运用式--泰-汉翻译题(Translate into Chinese)，一共 5 句，测验句是从泰语语料库挑选出来的。笔者请研究对象做测验后，依据测验结果来了解泰国学习者对「取得、获得、得到」的掌握情况。

3.3 研究限制

由于，「dai」和「dairap」的词性又多又复杂，意思也不只能够跟「取得、获得、得到」相对应，而是可以跟中文不同的词语对应，如：可以、收到、被等等不同词性，因此，本文只针对动词性并能够翻译成「取得、获得、得到」的「dai」和「dairap」进行研究。

4. 研究结果与分析讨论

4.1 「取得、获得、得到」之差异

笔者透过平衡语料库和北大语料库查看「取得、获得、得到」的使用频率，结果是在北大语料库中，「取得」出现 58,659 笔，「获得」出现 50,657 笔，及「得到」出现 71,967 笔；在平衡语料库中，分别出现为 713 笔，1,185 笔与 1,333 笔用例。本文把每个词项的用例当中选出 500 条来进行研究。这三个词汇在语料库中实际运用的情形，具有谓语、中心语（动词和名词）和定语的句法功能。以下是这三个词项的句法功能分布情形表，及各项句法功能所占百分比，以见其异同。

功能		谓语	中心语	定语
取得	数量(500)	473	10	17
	百分比(%)	94.6%	2%	3.4%
获得	数量(500)	468	3	29
	百分比(%)	93.6%	0.6%	5.8%
得到	数量(500)	468	0	32
	百分比(%)	93.6%	0%	6.4%

表四：「取得、获得、得到」的功能比例表

由上表显示，「取得、获得、得到」三者都以担任「谓语」的频率为最高，其次是「定语」。不过，我们发现「得到」不能够担任名词性中心语的功能，只有「取得」和「获得」可以担任此功能，虽然数量比例较少。陈俊光 (2010) 曾指出：「一个词的词性乃由其在句中的语法功能而定」，那么，三词在功能上的差别一定跟它们的词性有直接关系，以下笔者将仔细地分析和讨论。

（一）「取得、获得、得到」的词性与语法共能

一般教科书和工具书对于「取得、获得、得到」的解释仅写出“to get; to gain; to obtain”；在词性上，「取得」和「获得」属于动词，而「得到」又是动词，又是短语。下文逐项依序分析举例。

1. 动词

根据表一，担任「谓语」是三者的主要功能。「取得」在平衡语料库计有 473 次，出现率为 94.6%；「获得」计有 468 次，占 93.6%；「得到」计有 468 次，出现率为 93.6%，例如：

(5) 因为念博士学位，不论去哪个国家，**取得**学位起码五年以上。

(6) 请问打破习惯是否希望**获得**新的经验？

(7) 母亲回答他说：人要诚实，才能**得到**别人的信任。

(8) 可以在较低成本之下〔有效地〕**取得**专利并加以运用。

(9) 使用 **complete word** 功能，就可以〔轻易地〕**获得**我们所需要的信息。

(10) 怒气自然消逝，对方也〔清楚的〕**得到**你的响应，知所调整。

三词还能够充当「定语」[+attributive]来修饰名词，在 500 句当中「取得」出现 17 句占 3.4%，「获得」只出现 29 句占 5.8%，「得到」出现 32 句占 6.4%。

(11) 费用相对减少，所经土地以公地居多，（取得的）困难度较小，...

(12) 我方所报的价格和您从别处能（获得的）价格相比，还是较为便宜的。

(13) 虽然同样的结果，但（得到的）评价完全不同。

2. 名词

据表一，「取得」和「获得」都能够充当「名词」受定语的修饰，但「得到」没有出现这个词性，在 500 句当中「取得」出现 10 句占 2%，而「获得」只出现 3 句占 0.6%。例如：

(14) 在语言研究信息的取得（*得到）方面似乎不构成特殊问题。（名词）

(15) 从此我们对信息的获得（*得到）迈入了一个新纪元。（名词）

由上述就可证明「得到」的词性一定跟「取得」和「获得」不同，但教科书和工具书对「得到」的解释却不大一致，有的说是动词，有的说是短语。笔者认为「得到」应该是「动补短语」，跟「看到、买到」有同样的结构。原因在于「得到」的否定形式是「得不到」或「没得到」，前者表可能性，后者表没发生的结果。若「得到」是一个词，「得」跟「到」之间的关系必须很紧密，应该不能被拆开，不过在一般的短语中，词跟词之间的关系比较宽松，中间可插入别的成分。

(16) 我一点儿也得不到（*不得到）她的消息，心理很着急。

那么，对于「取得」和「获得」来讲都属于动词，不过两者是什么样的动词？动作动词，状态动词还是变化动词？若根据语言经济原则来看，是否两者该有差别？

平衡语料库把「取得」标成动作动词，而把「获得」标成状态动词，这显示出有些研究者也注意到两者词性的差异。邓守信(2005)⁵曾提出关于动词三分及测试动词三分的框架。他把动词分成三大类：动作动词、状态动词和变化动词。所谓「动作动词」是指生理或心理的动作，有时间结构（有开始和自然结束），有

⁵ 邓守信（2005）在朱拉隆功大学授「语法教学专题研究」课时所提到的内容。

意志性，如：吃、看、想等等；所谓「状态动词」是没有时间结构，可分为六种：能愿动词，如：会、能、可以等，意愿动词，如：要、想等，心理动词，如：喜欢、知道、感觉等，形容词、关系动词，如：是、有、姓等和别的；所谓「变化动词」是从一个状态变成另一个状态的过程是瞬间过程，我们看不见，如：死、破、毕业、结婚等等。以下是邓先生用来测试动词三分的框架：

	动作动词	状态动词	变化动词
很	×	✓	×
了 ₁	✓	×	✓
否定	不 / 没	不	没
在 / 着	✓	×	×
重迭	✓	✓	×
忘了	✓	×	×

表五：动词三分的测试框架

笔者根据以上的框架进行分析「取得」和「获得」的词性，发现：

- 一、「取得」和「获得」都不能加「很」、「在 / 着」；
- 二、「取得」和「获得」都能加「了₁」：「取得了」出现 14 句，「获得了」出现 11 句；
- 三、「取得」和「获得」的否定形式是「没取得 / 没获得」，而不能用「不」；
- 四、「取得」和「获得」都不能重迭；
- 五、「取得」能够跟「忘了」搭配使用，但「获得」不可以，如：

(17) 我们建议旅客，行前不要忘了再跟农场主人取得（*获得）联系，预定食宿活动。

因此，「取得」就是「动作动词」，而「获得」是「变化动词」。在实际教学的时候，教师可以告诉学习者三个词项的结构搭配，如下：

	很	了 ₁	否定	在 / 着	重迭	忘了
取得	×	✓	没	×	×	✓
获得	×	✓	没	×	×	×
得到	×	✓	没 / 不	×	×	×

表六：「取得、获得、得到」的结构搭配表

（二）「取得、获得、得到」的用法和搭配

据以上所分析的结果，「取得」和「获得」都是及物动词，必须搭配名词性宾语，而「得到」虽然是动补短语，但因为「得」本身是及物动词，还是需要宾语。考察三者的搭配习惯，结果如下：

「取得」必须跟无生命的事物[—animated]共现，可抽象可具体[+abstract, +concrete]，但必须是带有正面意义的词语[positive meaning]，搭配词汇频率最高有「胜利、成就、学位、冠军、成果、成绩、签证、权力、版权、资格、共识」，如：

(18) 开始向吴三桂开战，花八年时间的征战取得彻底胜利。

(19) 由于各国签证规定互有差异，为顺利取得签证，可花点手续费，...

「获得」能够跟无生命[－**animated**]或非意志有生命[－**volition**, + **animated**]的事物搭配，可抽象可具体[+**abstract**, +**concrete**]，大部分是带有正面意义的词语[**positive meaning**]。搭配词汇，如：「成就、学位、冠军、XX 奖、成绩、希望、掌声、好评、成就感」，如：

(20) 早年曾留学于英国，专修生物化学，在获得博士学位后回到伊拉克，...

(21) 雕塑家朱铭以太极及运动系列作品分别在英、法两国获得好评。

(22) 三十名台湾空难旅客，将可获得五万美元赔偿。

「得到」的搭配用法比较广泛。它能够跟抽象或具体事件[+**abstract**, +**concrete**]；有意志或非意志皆可[± **volition**]；有无生命皆可[±**animated**]搭配，意义也可正面可负面[±**positive meaning**]，如：

(23) 一位母亲因为连续生了五个女儿才得到一个儿子，...

(24) 向教育部提出两个申请案，都获得通过，并得到补助。

(25) 若过分希求，就会得到（*获得、取得）无法如愿的痛苦。

(26) 您被关爱得最多，因而会遭忌的得到下列批评：...

(27) 我太爱她了，只要能得到（*获得、取得）她，让我干什么都行。

	抽象	有无生命	有意志	正负面意义
取得	±abstract	-animated	-volition	+positive
获得	±abstract	±animated	-volition	+positive
得到	±abstract	±animated	±volition	±positive

表七：「取得、获得、得到」的搭配规律表

（三）「取得、获得、得到」的语义特征

若我们从「取得、获得、得到」的构词来看，会发现三者都由「得」字构成的，表示三者的意义一定含有「得」的意思，但是它们的语义区别何在？由于笔者是非汉语为母语的学习者，而参考一些工具书也没有找到很满意的解释，只好从语料库分析和找出一些三词的差异，不过，语料库所提供的数据也没办法解释「取得」和「获得」在相同的搭配词下，意思存在何种差别？由此，笔者带着两词差别的假设进行设计调查问卷，从汉语母语者寻找答案。笔者的假设来自以上的搭配分析，由于「得到」的搭配状况最广，而「取得」和「获得」的搭配限制十分接近，比较明显的差别就在是否可带有意志性事物，因此笔者就着重在测试「取得」和「获得」的有意志性特征。

此实验有 50 位台湾人参与，年龄大约 30 岁。测验卷具有 6 道选词填空题。

	取得		获得		测验内容
1	1	2%	49	98%	努力，非控制
2	16	32%	34	68%	别人提供
3	49	98%	1	2%	意志，努力
4	20	40%	30	60%	非控制
5	44	88%	6	12%	意志，努力
6	45	90%	5	10%	努力，正式申请

表八：台湾母语者使用「取得」和「获得」的测试结果

由表五的分析结果可把「取得、获得、得到」的语义特征归纳如下：

「取得」由于它是动作动词，含有发出动作者的主动性或意志或意愿[+volition]，而带有争取来的意味，并比较重视过程。换句话说是指发出动作者需要通过自己的努力而得到，或者通过向某机关或某对象正式申请的手续而得到的，如：

(28) 越南人民奋起反抗，经过 14 年的抗战，于 1975 年取得了胜利。

(29) 因为念博士学位，不论去哪个国家，取得学位起码五年以上。

(30) 他经过多年努力，在文学、外语领域取得了惊人成绩。

(31) 开课的体育老师，要尽早办理升等，取得讲师资格，...

(32) 日本企业十分积极取得国内外专利，在公司内部设有各种奖励制度，鼓励员工发明，.....

「获得」虽然含有通过自己努力而得到的意思，但由于它是「变化动词」，因此主语没办法控制，偏向有自己本来没有变成后来才有的意思，强调别人提供，结果的意味，带有郑重的色彩和文言色彩，如：

(33) 在一九九二年与 Dr. Edmond Fischer 共同获得诺贝尔奖，.....

(34) ...凡获得奥运金牌的选手，将可获得新台币一千万元的奖金。

(35) 1993 年【费城】中同性恋一角，更使他获得奥斯卡最佳男主角奖。

(36) 她从这本小说获得了这回停留日本最令人怀念的经验。

(37) 开始实施，让学习有困难的学生提早获得帮助。

「得到」着重于实现事物属于自己，强调动作的结果，口语、书面语都通用，如：

(38) 我国在联合国的席位却长期被剥夺，这个问题直到 1971 年才得到解决。

(39) 曾经得到诺贝尔和平奖的特里萨修女曾到中国来。

(40) 工作与日常生活之中，使个人和社会都得到益处。

(41) 若过分希求，就会得到无法如愿的痛苦。

(42) 它保证创造的思想能够得到客观而且犀利的批评。

(四) 小结

据上文，「取得、获得、得到」的词性、语义和用法之差异可总结为：

	语义特征
取得	[+得；+意志性；+争取；+正式手续]
获得	[+得；+从外而来；-控制；+文言]
得到	[+得，已属于的结果]

表九：「取得、获得、得到」的语义特征

4.2 泰语的「dai」和「dairap」的词性与定义

由于泰语的数据非常有限，笔者只能参考泰国的政府机关 The Royal Institute 和一些教泰文的网页信息对「dai」和「dairap」所定义的意思。

(一) 「dai」的词性和意义

「dai」的词性可分为 3 大类：动词、能愿动词、时态

动词	能愿动词	过去时貌
1. 指「取得、获得、得到」，如： ได้ลูก (dai luk) <u>获得</u> / 得到孩子， ได้เงิน (dai ngoen) <u>得到</u> / <u>获得</u> / <u>取得</u> 钱	1. 指「会、能」， 如： ว่ายน้ำได้ (wainam dai) <u>会</u> / <u>能</u> 游泳	ได้กิน (dai kin) <u>吃过</u> ， 吃了，否定形式是 ไม่ได้ (maidai) (没有)
2. 指「成功」，主要 充当「补语」的功 能，如： สอบได้ (sop dai) <u>考上</u>	2. 表许可的「可 以」，如： ไปได้ (pai dai) <u>可以</u> 走 了	

表十：「dai」的词性和意义表

(二) 「dairap」的词性和意义

「dairap」的主要词性是动词，有时候是介词。

动词	介词
指「获得、得到」，如： ได้รับความไว้วางใจ (dairap kwamwaiwangchai) <u>获得</u> 信任	指「被」，如： ได้รับการประกันตัว (dairap kanprakantua) 被保释，语气比较缓和。

指「收到、受(到)」, 如: ได้รับความนิยมน (dairap kwamniyom) 受欢迎 ได้รับจดหมายของคุณแล้ว (dairap chotmaikhongkhunlaew) 收到你的信了	
--	--

表十一: 「dairap」的词性和意义表

(三) 「dai」和「dairap」的用法搭配和语义特征

对于泰语「dai」和「dairap」的用法数据较少, 因此, 笔者以朱拉隆功大学语言学系的泰语语料库提供(Thai National Corpus)⁶的数据和笔者亲自见过或运用过进行归纳两词的用法。

「dai」在泰语语料库一共出现 166,523 笔, 而「dairap」共出现 18,283 笔。根据笔者参考语料库的结果发现

- a. 「dai」可以跟无生命或有生命的事物 [$\pm$ animated] 共现, 有无意志性的事件 [$\pm$ volition] 皆可, 可抽象可具体 [$\pm$ abstract], 但必须是带有正面意义的词语 [positive meaning], 如:

(43) เงินที่ได้จากการขายที่นา

Ngoen ti dai chak kan khai tina

卖田地所得到(获得)的钱

(44) อภิปรายกันถึง 3 ชั่วโมงจึงได้ข้อสรุป

⁶泰语语料库(Thai National Corpus)所收集的资料主要来自报章杂志和文学作品。语料库提供的语言包括标准泰语、方言、古泰语、学术性、非学术性、法律用语、演讲、会话等等。

Ahiprai kan thueng sam chuamong chueng dai
khosarup

讨论了三个小时才获得（得到）结论

(45) ได้ลูกหมาตัวหนึ่ง

Dai lukma ma tuonueng

获得（得到）了一只小狗

(46) ได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

Dai bai anuyat prakop wichachip

取得（获得 / 得到）资格证明

- b. 「dairap」能够跟非意志有生命[−volition, +animated]的事物搭配，大部分跟抽象词语共现[+abstract]，词意可带有正面，可带有负面[±positive meaning]。

(47) ได้รับแรงบันดาลใจ

Dairap raeng bandanchai

获得（得到）启发

(48) ได้รับเสรีภาพ

Dairap seriphap

获得（得到）自由

(49) ได้รับอนุญาตจากครู

Dairap anuyat chak khru

获得（得到）老师的允许

有鉴于此，「dai」含有动作出发者的努力而得到的意思，而「dairap」因为由「dai」和「rap」组成，意思就比较着重在从外而来的结果，别人提供的意味。除此之外，「dai」比较口语，而「dairap」则较偏重礼貌语言或书面语。

	抽象	有无生命	有意志	正负面意义
dai	±abstract	±animated	±volition	+positive
dairap	+abstract	±animated	-volition	±positive

表十二：「dai」和「dairap」的搭配规律

	语义特征
dai	[+得；+意志性；+努力而来；+口语]
dairap	[+得；+从外而来；-控制；+书面]

表十三：「dai」和「dairap」的语义特征

4.3「取得、获得、得到」和「dai」与「dairap」之对比

至于汉语的「取得、获得、得到」与泰语的「dai」和「dairap」的对比分析，本文分为在语义和搭配方式上来进行分析。

(一) 语义方面

就语义方面来讲，「取得」可以翻译成「dai」，二者之间的意义很相近，用法也差不多，不过「dai」的使用性范围比较广，有时可翻译成「取得」，又可翻译成「获得、得到」，因此，笔者就把「dai」分为「dai 1」和「dai 2」。

「dai 1」的语义可跟「取得」对应，是指发出动作者通过自己努力而得到，如：ได้ปริญญาเอก (dai parinya ek) (取得博士

学位)，ได้สัญชาติอเมริกัน (dai sanchat amerikan) (取得美国国籍) 等等。

「dai 2」和「dairap」的语义可跟「获得」和「得到」相对应，意思侧重在别人题共而得到，发出动作者不能控制的结果，如：ได้รับเสียงปรบมือ (dairap siang propmue) (获得掌声)，ได้รับคำชม (dairap khamchom) (获得好评)，ได้รับของขวัญวันเกิด (dairap khongkwan wankoet) (得到生日礼物) 等等。

除此之外，泰语的「dai」和「dairap」没有强调过程的意味，但汉语的「取得」比较侧重在过程，而「获得」跟「得到」着重在结果。而且，泰语的两个词项在发出动作者的意志性和努力性的意义也不太明显，「dai」和「dairap」的差别主要在口语和书面语的用法。

(二) 语法搭配方面

就搭配习惯来讲，泰语「dai」和「dairap」的搭配规律没有汉语的「取得、获得、得到」那么严格，因此是泰国学习者掌握这三个词的用法的难点，使得他们造成不少偏误。

「dai 1」跟「取得」相对应。就是说两者都能够跟无生命事物 [-animated] 共现，可抽象可具体 [±abstract]，但必须是带有正面意义的词语 [positive meaning]，如：ได้วีซ่าประเทศอังกฤษ (dai visa prathet Angkrit) (取得英国签证)，ได้สิทธิบัตร (dai sampathan) (取得专利)，ได้ใบขับขี่ (dai bai khapkhi) (取得执照) 等等。

「dai 2」跟「获得」对比之后搭配差不多，就是两者都跟无生命或有生命的事物 [±animated] 共现，可抽象可具体 [±abstract]，但必须是带有正面意义的词语 [positive meaning]，如：ได้หัวใจของเธอ (dai huachai khong thoe)（获得她的心），ได้ของขวัญ (dai khongkwan)（获得礼物）等。不过，有一个明显的差别就是「dai 2」可跟有意志的有生命事物 [+volition, +animated] 搭配，而「获得」不可以，如：ได้ภรรยาคนหนึ่ง (dai phanraya ma khon nueng)（*获得一个老婆）。

「dairap」能够跟「获得」和「得到」比较相对应，是指都能够搭配有无生命 [±animated]，带有正负面的词语 [±positive meaning]，但是「dairap」的限制比「获得」和「得到」多一点，因为大部分的「dairap」会跟抽象事物共现，而且侧重在礼貌语言或书面语的意味很强，如：ได้รับข้อเสนอแนะ (dairap kho sanoenae)（得到建议），*ได้รับกล้องถ่ายรูปใหม่ (dairap klongthairup mai)（得到了新相机）

	抽象	有无生命	有意志	正负面意义
dai 1	±abstract	-animated	-volition	+positive
dai 2	±abstract	±animated	±volition	+positive
dairap	+abstract	±animated	-volition	±positive
取得	±abstract	-animated	-volition	+positive
获得	±abstract	±animated	-volition	+positive
得到	±abstract	±animated	±volition	±positive

表十四：「取得、获得、得到」跟「dai 1、dai 2、dairap」之搭配对比

	语义特征
dai 1	[+得; +意志性; +努力而来; +口语]
dai 2	[+得; +从外而来; -控制; 口语]
dairap	[+得; +从外而来; -控制; 结果; +书面]
取得	[+得; +意志性; +争取; +正式手续]
获得	[+得; +从外而来; -控制; +文言]
得到	[+得, 已属于的结果]

表十五：「取得、获得、得到」跟「dai 1、dai、dairap」之语义特征对比

4.4 调查问卷结果之分析与讨论

首先，我们来看研究对象在选择题的答案，见表十六

	取得		获得		泰文翻译
1	3	20%	12	80%	dairap
2	9	60%	6	40%	没有泰文的对应词语
3	6	40%	9	60%	dai 1
4	2	13.33%	13	86.67%	dai 2
5	5	33.33%	10	66.67%	dai 2
6	6	40%	9	60%	dai 1
7	9	60%	6	40%	dai 2, dairap
8	5	33.33%	10	66.67%	dairap
9	12	80%	3	20%	dai 2
10	13	86.67%	2	13.33%	dai 1

表十六：泰国学习者使用「取得」和「获得」的测试结果

由表十六所显示的结果，我们可看出，第一、四、五、八和第十题，大部分的研究对象回答得对，只有第二题，答对跟答错的比例差异不大，原因可能在于，当「取得联系」翻译成泰文之后，「取得」没有出现对应的意思，笔者问了一些研究对象关于选「取得」的理由，他们回答说用「猜」。至于第三、六和第七

题，答错的研究对象比答对的高一些，不过第九题，回答错的研究对象比答对的高4倍，原因何在？笔者一一地解释原因。

第三题和第六题，研究对象选择「获得」的原因主要是不能解句子的意思，再加上泰语的干扰，使得他们选错答案。根据研究对象的理由，大部分先把句子翻译成泰文，再选答案。「日本企业十分积极取得国内外专利」和「再转赴其它国家取得更高学历」，研究对象不太理解专利和学历的意思，而且「取得专利」跟「取得学力」在汉语里是搭配词，而泰语没有这样的搭配情况。因此，对学习汉语的泰国学习者来讲，词与词的搭配情况非常难。

第七题，「这个案子要获得一百万的补助，还要看立法委员们的决定」。这题的偏误不是从汉语本身的难点，也不是从泰语的干扰造成的。主要是因为研究对象只看到「要」这个词，就以为句子应该有「争取」的意味，而选出「取得」。而当翻译成泰文，使用「dai」和「dairap」都可以，主要看情境，是否正式，该用口语还是礼貌语言。

第九题，「他追玛莉三年了，终于获得她的心」。大部分的研究对象回答错，原因除了汉语「取得」本身的意思，还是受到泰语的负迁移。据笔者访问研究对象的答案，他们都说因为主语已经费力花了三年的时间去追玛莉，表示主语的努力，而且「取得」还有「争取」的意思，因此，他们就选了「取得」。有些研究对象还解释说因为泰语有 ช่วงชิงหัวใจของเธอ (chuangching huachai khong thoe=争取她的心)，他们就以为应该用「取得」。

由此可见，泰国学习者对于「取得」和「获得」还掌握得不太好。他们主要从二者的词汇意义来选择答案，却还不太了解两词的语义特征和搭配用法。若他们碰到自己不太了解的句子就先用「获得」，使得他们产生「获得」的化石化(fossilization)，也学不会「取得」。

以下是研究对象在泰一汉翻译题的答案

	取得		获得		得到		没翻译	
1	10	66.67%	2	13.33%	-	-	3	20%
2	6	40%	6	40%	3	20%	-	-
3	5	33.33%	4	26.67%		-	6	40%
4	9	60%	2	13.33%	-	-	4	26.67%
5	5	33.33%	5	33.33%	-	-	5	33.33%

表十七：泰国学习者在泰一汉翻译部分的测试结果

由表十七显示，研究对象选用「取得」的频率比较高，不过，这不能代表研究对象已经掌握好「取得」的用法。据笔者的访问，大部分选择使用「取得」和「获得」来翻译是因为受到选择题的影响。他们都以为在写翻译部分的时候只让他们限制使用「取得」和「获得」这两个词。笔者再继续讯问，发现当研究对象不确定汉语应该用什么词来搭配，他们就选用「取得」或不把「dai」或「dairap」翻译出来。不过，他们在选用「获得」的时候都比较有信心，确定答案一定是对的。

根据上文，「取得」和「获得」的搭配规则是泰国学习者的难点，因为泰语的动宾搭配状况非常宽松，使得学习者容易犯错误。

5. 难易度排序与教学应用的建议

根据上述所分析的结果，笔者认为针对泰国学习者的「取得、获得、得到」难易度与教学排序应该是：

「得到」→「取得」→「获得」

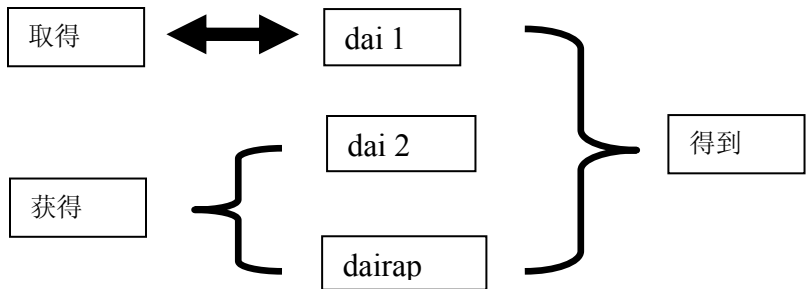
根据邓(2008)的难易度评定原则之一「使用频率高，困难度低」，以及邓(2008)的困难度评定的第一、二个原则「结构复杂度越高，困难度越高」和「语义复杂度越高，困难度越高」来看，「得到」的使用频率最高，搭配限制比「取得」和「获得」少，语义也不如「取得」和「获得」复杂，毫无疑问「得到」的困难度最低，一定要先教。而「获得」对泰国学习者来讲比较复杂，因为它可翻译为泰语的「dai」和「dairap」，表示语义复杂度相当高。而且，「获得」在结构上可以使用「取得」或「得到」来代替，并含有书面语的色彩。有鉴于此，「获得」的困难度比「取得」和「得到」高，应该放在最后教。

至于在教学应用方面，「取得」和「获得」是学生容易搞混，笔者建议在教「取得」时，教师应该告诉学生「取得」能跟什么词汇搭配，不能跟什么词汇搭配，让学习者先掌握好「取得」，然后再教「获得」。当教师教「获得」的时候，应该把「获得」的语义讲清楚，并跟「取得」做对比，举很多例句让学生体会到两词的差异。而且也必须让学习者作大量的练习，以便他们能够举一反三，逐渐地建立汉语语感。这样学生除了能掌握「取得」和「获得」的用法之外，他们的偏误也会减少。

6. 结论

本文从汉语「取得、获得、得到」与泰语的相似词「dai」和「dairap」做对比之后，发现「取得」的本身意义能对应到泰语的「dai 1」；「获得」的本身意义能对应到泰语的「dai 2」和「dairap」，而「得到」能对应到泰语的「dai」和「dairap」。因此，教师在教「取得、获得、得到」的时候必须要跟学生解释清楚，三者的基本意义、特征、语体、搭配，跟泰语的「dai」和「dairap」有哪些方面相似，哪些方面不同等等。最后笔者希望通过这篇报告能避免泰国学生使用「取得、获得、得到」的错误。

以下，为了方便了解「取得、获得、得到」跟「dai 1、dai 2、dairap」的差异，笔者使用图案来显示。

图一：「取得、获得、得到」跟「dai 1、dai 2、dairap」之总图

由于笔者能力有限，经验尚少，分析问题难免不够全面。因此，为了更了解「取得」「获得」和「得到」的使用现状，应该再进行研究中国大陆对三者的用法，看看是否跟台湾相同。而且

本文接受测试的对象人数较少，实验范围也有限，因此所得出的结论还是探索性的，尚待进一步研究。

参考文献：

- 北京语言文化大学汉语水平考试中心编. 2008. 《汉语 8000 词词典》。北京：北京语言文化大学出版社。
- 陈俊光. 2010. 《篇章分析与教学应用》。台北：新学林。
- 邓守信. 2009. 《对外汉语教学语法》。台北：文鹤出版有限公司。
- 国立台湾师范大学国语教学中心. 2008. 《新实用视听华语》。台北：中正书局股份有限公司。
- 洪嘉麒，黄居仁. 2004. 「声」与「音」的近义辨析：词义与概念的关系，《汉语词汇语意研究的现状与发展趋势国际学术研讨会》。北京：北京大学。
- 刘川平. 2005. 《学汉语用例词典》。北京：北京语言大学出版社。
- 刘珣. 2005. 《新实用汉语课本》。北京：北京语言大学出版社。
- 马燕华、庄莹. 2002. 《汉语近义词词典》。北京：北京大学出版社。
- 王爽. 2010. 「认为」和「以为」的辨析，《辽宁教育行政学院学报》，3，74-76。
- 许萌. 2010. 基于语料库的英汉动词词块认知对比考察——以动词「gain/获得」为例，《语言应用研究》，7，110-113。
- 杨寄洲. 2004. 课堂教学中怎么进行近义词语用法对比，《世界汉语教学》，3，96-104。
- 杨寄洲、贾永芬. 2005. 《1700 对近义词语用法对比》。北京：北京语言大学出版社。
- 杨寄洲. 2006. 《汉语教程》。北京：北京语言大学出版社。
- 叶德明. 2006. 《远东生活华语》。台北：远东图书公司。
- 中国社会科学院语言研究所词典编辑. 2007. 《现代汉语词典（修订本）》。北京：商务印书馆。

网站：

中央研究院平衡语料库 <http://db1x.sinica.edu.tw/kiwi/mkiwi/>
(2010/10/24)

北京大学汉语语言学研究センター现代汉语语料库
http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/index.jsp?dir=xiandai
(2010/10/24)

<http://www.thai-language.com/> (2010/12/20)

<http://ling.arts.chula.ac.th/tnc2/> (2011/1/7)

<http://www.royin.go.th/th/home/> (2010/12/20)

ABSTRACT

**A Contrastive Study of Chinese words “Qǔdé”,
“Huòdé” and “Dédào” and their Thai Equivalents**

Sansanee Ek-atchariya

The verbs “qǔdé”, “huòdé” and “dédào” are frequently used in Chinese. They can be translated as “dai” and “dairap” in Thai. This research aims to help Thai students eliminate the obstacles from learning these three near-synonyms and have better understanding of their different usages. Methodology applied in this paper is of some dictionaries and textbooks that are widely used both in mainland China and Taiwan. Based on Sinica Corpus, Thai National Corpus and results from early researches, I will analyze the semantic features and collocation of “qǔdé”, “huòdé” and “dédào”, and also compare with “dai” and “dairap” in Thai language. Finally, I will explain a structure-sequence of “qǔdé”, “huòdé” and “dédào” with some pedagogical implications for Thai learners. The result is that the semantic features and collocation of “qǔdé” are very close to “dai 1”, whereas that of “huòdé” are nearly similar to “dai 2” and “dairap”, and “dédào” are

quite equivalent to “dai” and “dairap”. Therefore, an instructor should clearly distinguish “qǔdé”, “huòdé” and “dédào” and clarify their meanings and collocations. Moreover, he/she should have students practice more on the usage of these three near-synonyms.

Keywords: *near-synonym, pedagogical grammar, contrastive analysis, Chinese-Thai*

再论汉语“心”的认知框架

Kanjanita Suchao-in¹

摘要

本文在前人对汉语“心”词语研究的基础上，结合国内外的转喻、隐喻理论的研究，重新对汉语“心”的认知框架进行阐释，最终总结出五个“心”的转喻框架，和一个隐喻框架，并重新构建汉语“心”的认知框架的连续系统。

关键词：汉语“心”、转喻、隐喻

0. 选题缘起

近年来，许多国内、外专家学者从认知的角度对英、汉、泰语中的“心”进行了转喻和隐喻的研究。Susanne Niemeier (2000:199)、Sukanya R. (2005：硕士论文)、王文斌 (2001：60-63)、齐振海 (2003:24-27；齐振海，覃修桂 2004：24-28)、吴恩锋 (2004a:18-23，2004b：51-57)、陈岳红 (2007:115-116)、贺文照 (2008:133-138) 等进行的是“心”词语的隐喻研究及转喻的研究。Kanjanita S./赵秀芬 (2010：博士论文) 运用认知语言学的有关理论在形式层面揭示了汉语

¹ Dr.Kanjanita Suchao-in (赵秀芬), lecturer, Chinese Department, Faculty of Liberal Arts; Deputy director Chinese-Thai Institute of Rangsit University

“心”义词族²从古至今的语义发展及演变规律，并揭示了汉语“心”义字族³被派生出来的动因；在概念层面对符号“心”揭示了其语义范畴形成的认知动因以及范畴的认知发展路径，最后建立了符号“心”的认知模型，解释了“心”义字族的造字根源。张建理（2005：41-44）进行单词“心”词语的转、隐喻的研究，总结出了四个隐喻和五个转喻认知方式。齐振海（2007:65-70）运用转、隐喻的理论对英、汉“心”词语的研究，总结出六个“心”词语的转喻框架和两个隐喻框架。

本文使用北京大学的语料库，检索有关“心”词语的例句共 1200 例，试图在张建理（2005:41-44）和齐振海，王义娜（2007:65-70）论文的基础上，结合国内外的转、隐喻理论的研究，重新对汉语“心”的认知框架进行阐释。

1. 转喻和隐喻的差异

认知语言学家认为隐喻 (metaphor) 和转喻 (metonymy)⁴绝非仅为个人的、特殊的修辞方式，或仅存在于诗歌小说中，而是一种体现了人类认知的普遍规律、在各种表达语体中无所不在的现象 (Lakoff & Johnson 1980, Lakoff 1987, 束定芳 2000:23-33)。

² “心”义词族指的是作为词素构成的含“心”的词。

³ “心”义字族指的是“心”字及其变体偏旁派生出来的汉字。

⁴ “metonymy” 目前有多种译法，借代、换喻和转喻等。本文采用“转喻”的译法。

Richards(1963)最早开始提出隐喻是语言中无所不在的原则。到了 Lakoff & Johnson (1980, 赵艳芳 1995:67-72) 在 *Metaphors We Live By* 专著中成功地证明隐喻是日常生活的必须, 是人类用来组织其概念系统的不可缺少的认知工具。此后, 隐喻的语义和语用学研究就突破了传统修辞学的束缚, 使隐喻研究十几年来受到了很多专家学者的关注。虽然在认知语言学研究 中, 隐喻一直占据显赫地位, 受到研究者的重视, 但是转喻则扮演 着灰姑娘的角色(董成如 2004: 6)。

Lakoff & Johnson (1980), Ruiz de Mendoza (1997:281-295) 等人认为, 转喻是单对应映射(one-correspondence mapping), 发生在同一认知域中的映射, 是用一个范畴去替代另一个范畴的认知过程, 其首要的功能是指称, 同时也具有理解功能。转喻实质上也与隐喻概念同样是一种概括性、生成性极强的工作概念, 即转喻概念(conceptual metonymy)。此概念在日常交际中生成无数的转喻表达 Dirven, R. (2002: 81-83) 提出常见的转喻概念有:

- a. PERSON FOR HIS NAME (人代替他的名字): **I' m** not in the telephone book.
- b. POSSESSOR FOR POSSESSED (拥有者代替拥有): **My** tire is flat.
- c. AUTHOR FOR BOOK (作者代替书): This year we read **Shakespeare**.
- d. PLACE FOR PEOPLE (地点代替人): **My village** votes Labor Party.

- e. PRODUCER FOR PRODUCT (生产者代替产品) : My new **Macintosh** is superb.
- f. CONTAINER FOR CONTAINED (容器代替内容) : This is an excellent **dish**.

隐喻是发生在不同经验领域里从一个概念域向另一个概念域的映射, 即将原始域(source domain) 的特征映射到目标域(target domain) 上, 而且隐喻的动因基础来自人类的经验(experiential bases of metaphors)。产生了人类对思维、行为和表达的一种系统方式, 即隐喻概念(conceptual metaphor) (Lakoff & Johnson, 1980, 束定芳 2000: 23)。在日常生活, 人们往往参照他们熟知的, 有形的, 具体的概念来认识、思维、经历、对待无形的、难以定义的概念, 形成了一个不同概念之间相互关联的认知方式(赵艳芳 1995: 67)。隐喻概念是Lakoff 隐喻理论的重要术语, 其理论是对一般隐喻表达式的概括和总结。例如: LOVE IS A JOURNEY (爱情是旅程) 此句包括多种对应映射(multi- correspondence mapping), 是从许多日常语言中关于爱情和旅程的显著特点中概括出来的结果, 根据多种对应映射, 我们可以生成许多有关隐喻表达方式:

- a. Look how far we' ve come. (看我们已经到了什么地步。)
- b. It' s been a long, bumpy road. (这是一条漫长而崎岖的道路。)
- c. We can' t turn back now. (我们现在不能后退了。)
- d. We are at a crossroads. (我们正处于十字路口上。)

- e. The relationship is not going anywhere. (关系没有前进。)
- f. Our relationship is off the track. (我们的关系出轨了。)
- g. We may have to bail out of this relationship. (我们一定要跳脱出这种关系。)

隐喻概念实际是概括性更强的工作概念，隐喻概念的提出可以让我们更好的理解日常生活中许许多多的隐喻表达（李勇忠、李春华，2001：27）。

2. “心”词语的认知框架

王文斌（2001：60-63）、齐振海（2003:24-27；齐振海，覃修桂.2004：24-28）、吴恩锋（2004a:18-23，2004b：51-57）、陈岳红（2007:115-116）考察汉语“心”的隐喻仅限于空间、实体、容器等隐喻范围。贺文照（2008:133-138）以翻译的角度考察汉语“心”的隐喻认知结构在翻译过程中是如何换到英语中去的。张建理（2005：41-44）、齐振海，王义娜（2007:65-70）从转喻和隐喻认知角度入手。张文对“心”进行单词分类，把“心”分为四个隐喻：实体、中央、黑箱和珍宝；以及五个转喻：思维、意念、正理、情感及珍宝，一共九类。齐文对“心”的英汉词语进行分类，将“心”分为六个转喻：性格、勇气、情感、态度、思维和爱情；以及两个隐喻：中心和情感容器，一共八类。

我们认为其实转喻比隐喻更为普遍，在许多甚至所有情况下，转喻是隐喻映射的基础 (Radden & Kövecse 1999, 董成如 2004: 9⁵)。因此，本文试图运用转、隐喻理论，通过北京大学的语料库，检索有关“心”词语的例句共 1200 例进行认知分析和研究，重新构建汉语“心”的认知框架。

2.1 “心”词语的转喻框架

A. 心代替情感 (MIND FOR EMOTION)

人受外界刺激做出肯定或否定是根据自己的心理反应，然后产生了喜、怒、悲、恐、爱、憎等感觉。既然心里会产生那么多的感觉，心就是情感、情绪的发源地。我们在语料中发现有关“心”代替情感的词语是多种多样的，心转喻为情感、情绪的词语也是五花八门的：

- 表示欢喜，如：欢心、心满意足、心花怒放、满心欢喜、赏心悦目、迷了心窍等。
- 1. 朱棣的对话，无非是想讨明太祖的**欢心**。
- 2. 这一番胡言乱语，居然把宋徽宗哄得**心花怒放**，天天请大批道士在宫中讲道。
- 3. 唐军收复了长安和洛阳，唐肃宗觉得**心满意足**，用骏马把李泌接到长安。
- 4. 他每每谈起这些学生，就不由得露出**满心的欢喜**。
- 5. 蓝天、白云、绿水、青山，使人**赏心悦目**。
- 6. 王仙芝听得有官做，**迷了心窍**，表示愿意接受任命。

⁵ 这句原话是 Radden & Kövecse 提出来，而董成如后来引用的。

- 表示喜爱，如：心疼、心爱、蛊惑人心、心底、心坎、心醉、心肝等。
- 7. 这是我**心爱**的蛋糕店。
- 8. 张仪垂头丧气回到家里，他妻子抚摸着张仪满身伤痕，**心疼**地说：
- 9. 我不能允许何博传这么胡说八道，**蛊惑人心**！
- 10. 我努力装作不在乎你，只把你偷偷的埋藏在我的**心底**。
- 11. 把报纸办到了读者的**心坎**上，报纸上的文章深受读者喜爱。
- 12. 你的美丽叫我如此**心醉**。
- 13. 我最爱你一个，你是我的**心肝**宝贝。

- 表示悲哀，如：闷闷不乐、伤心、痛心、灰心、满腔心事、心酸、心事重重等。
- 14. 大家听了他悲壮的歌声，都**伤心得**流下眼泪。
- 15. 刘备对东吴占领荆州，关羽被杀这件事，一直是十分**痛心**的。
- 16. 听她诉说她的可悲身世，十分同情；再联想到自己的遭遇，引起**满腔心事**。
- 17. 百姓们见留不住岳飞，都放声痛哭；兵士们也个个**心酸**，掩着脸哭。
- 18. 想让自己开心起来，越想这样心里越是**闷闷不乐**。
- 19. 她又不时皱起眉头，一脸**心事重重**。
- 20. 杨继盛到了狄道，并不**灰心丧气**。

- 表示憎恨，如：怀恨在心、记恨在心、报仇心切、痛心疾首等。
- 21. 李德裕对李宗闵批评他父亲这件事，仍旧**记恨在心**。

22. 打那以后，秦桧对陆游**怀恨在心**，不让他参加朝廷工作。
 23. 太子建**报仇心切**，竟勾结郑国的一些大臣想夺郑定公的权，被郑定公杀了。
 24. 有个深爱的人，有段想起来就**痛心疾首**的爱情，如何忘记那段感情？
- 表示害怕，如：恐惧心理、惊心动魄、心惊胆战、提心吊胆、人心惶惶等。
25. 商业要准备二次创业：面对入世，商业不能有**恐惧心理**。
 26. 他永远也忘不了自己在赴菲律宾负责筹建海外公司的**惊心动魄**。
 27. 汉高祖**提心吊胆**走出了匈奴的包围圈，快马加鞭，一口气逃到广武。
 28. 现在董卓劫走天子，烧毁宫室，全国**人心惶惶**。
 29. 官军将士听了**心惊胆战**，哪敢抵抗，纷纷烧掉营寨，四下逃命。
- 表示安宁，如：静心、放心、安心、心安、定心丸等。
30. 打太极、气功或元极舞都是不错的**静心**运动。
 31. 大臣们宣了誓，汉高祖才**放下心**。
 32. 唐玄宗听了这番话，也有些**安心**了。
 33. 希望陛下慎重考虑，将士**心安**，陛下也安全了。
 34. 总理的报告关注“小事”给百姓吃了颗**定心丸**。
- 表示忧虑，如：担心、操心、关心、费心、心神不定、苦心、心焦、心急火燎等。
35. 其实这种**担心**几乎是杞人忧天。

36. 我们并不是到贵国去的，你们何必这么**费心**。
37. 国家大事，有当大官的**操心**，您何必去插手呢？
38. 他官职不高，但是十分**关心**朝政，正直敢谏。
39. 秦桧手里拿着一只柑子，**心神不定**地用手指甲在柑子皮上乱划。
40. 为了这件事，张巡怎么不**心焦**呢！
41. 你们不但不谅解我的**苦心**，反而发生无谓的惊慌。
42. 刘备**心急火燎**，哪儿肯听黄权的话。

- 表示愤怒，如：满心气愤、心头怒火、心怀不满等
- 43. **心里窝了一肚子火**，脸色也就沉了下来。
- 44. 他**满心气愤**，跑到袁绍他们摆酒宴的地方指责他们。
- 45. 辛弃疾按捺不住**心头怒火**，当场砍了义端的头。
- 46. 吸毒女被制止时**心怀不满**手持针筒追扎治安员。

B. 心代替意念/意愿⁶(MIND FOR THOUGHT)

古人以心为思维器官，故后沿用为脑的代称，如：《孟子·告子上》：“心之官则思”。思维在概念的基础上进行分析、综合、判断、推理等认识活动的过程。因此心可以具体转喻为谋事的意念、意愿和目的性的意念等。

- 表示意念指的是思维活动的结果，如：居心、用心、心声、心思、心灵、心计、三心二意、回心转意、别出心裁、心得体会、异心、心目中、心中

⁶ “心”作为思维器官本身不具备动词的功能，不能承载思维过程。这里意念/意愿就是思维结果的表现。（赵秀芬 2010:25）

想、心里想、心态、有心、无心、私心、疑心、成心、存心等。

47. 尽管这些辞句不是文章的主要内容，它们仍然也会反映出作者的**居心**用意与实际水平。
48. 这是何博传写这篇文章的根本**用心**之处。
49. 第一代 MBA **心声**：薪金多少是次要的，事业发展和企业环境的完善结合才最具吸引。
50. 刘文静早知道李世民的**心思**。
51. 在她幼小的心灵里，滋长了对祖国、对民族的深厚感情。
52. 精于运筹，多谋善战；攻于**心计**，贯用机巧；……
53. 现在天下已经安定了，谁还敢对陛下**三心二意**？
54. 只要您**回心转意**，归顺我们大元皇上，还能保持您丞相的地位。
55. 崔浩手下有两个文人，偏偏**别出心裁**，劝崔浩把国史刻在石碑上，让百官看了，也可以提高崔浩的声望。
56. 同时很多校友在工作上的经验和**心得体会**对该校 MBA 项目教育水平的提高，起到很好的促进作用。
57. 张国焘到达阿坝后再次生出**异心**，他要朱德与他联名致电中央，反对北上抗日的方针。
58. 在人们的心目中，红、黄、橙三种颜色是“暖色”，蓝、绿色是“冷色”。
59. 我**心中**暗想，今天面试八成要砸锅。
60. 谢玄**心里想**，谢安也许还会嘱咐些什么话。
61. 去国企也罢，去外企也罢，MBA 毕业生的**心态**是一致的，那就是要实现自己的价值。
62. 华佗这小子是**有心**不肯根治我的病，即使我不杀他，也不见得会治好我的病。

63. 内无粮草，外无救兵，守了四十多天，兵士都叫苦连天，**无心**作战。
64. 崔浩做这件事**私心**重，是有错误的，但是……
65. 他起了**疑心**，跟随从的人员说：
66. 这大概是左庶长**成心**开玩笑吧。
67. 三家大夫都知道智伯瑶**存心**不良，想以公家的名义来压他们交出土地。
- 表示意愿指的是心理的愿望，如：一心、一心一意、一条心、齐心、同心、力不从心、心不齐、心意、心愿、心服、死心、杀心、求快心切、甘心、心甘情愿等。
68. 他**一心想**兼并列国，自己来当天子。
69. 三个人感激得直淌眼泪，打这以后，他们认真操练兵马，**一心一意**要为秦国报仇。
70. 我们全部的中国人是**一条心**！
71. 其实，五国之间内部也有矛盾，不肯**齐心协力**。
72. 大伙对天起誓，**同心**协力，推翻秦朝。
73. 母亲虽然有稳定的工资收入，但每学期拿出 5000 元的学费却**力不从心**。
74. 可是三家**心不齐**，韩康子首先把土地和一万家户口割让给智家；
75. 现在送给你，好歹表表我的**心意**。
76. 禄东赞传达了他们的年轻国王想跟唐朝友好的**心愿**，说得娓娓动听。
77. 丞相这次南征，一定要叫南人**心服**，才能够一劳永逸呢。
78. 这样的惨败，并没有使这个骄横的暴君**死心**。
79. 项羽怕管不住秦国的降兵，就起了**杀心**，……

80. 义军失去了首领，又不甘心跟张安国投降金军，大多散伙走了。
81. 只要大王能够听我的意见，我就是触犯了禁令，被判了死罪，也是**心甘情愿**的。
82. 有关报道中掺入自己的理解，再加上一些媒体在多次转载过程中**求快心切**而随意更改，……
- 表示目标性的意念，如：责任心、敬业心、事业心、革命之心等。
83. 爱国的**责任心**使他鼓起勇气。
84. 怎么使组织充满**敬业心**、危机感、创造力，以抵抗上面这些病症的侵扰？
85. 曾经有过曲折，也曾经有过迷惘，但是超常的**事业心**、丰富的专业经验、……
86. 面对困难和挫折，贺龙**革命之心**坚定不移。

C. 心代替品质 (MIND FOR CHARACTER)

品质是对人、对事的行为和作风上所表现出来的心理、思想、品性等本质，如：开朗、刚强、懦弱、粗暴等性格。心转喻为品质的词语有：心软、雄心、雄心勃勃、细心、粗心、好心人、心眼、有进取心、心肠太软、菩萨心肠、猜忌心、心狠手辣、心地狭窄、心地老实、心地邪恶、心胸狭窄、心胸开阔、心胸宽广、谨慎小心、忍心、狠心、野心、野心勃勃、好奇心等。

87. 口硬**心软**是他的本性。
88. 国外许多商学院对 MBA 入学新生的素质要求都很高，要有**雄心**、有魄力、善思考等。
89. 宋襄公**雄心勃勃**，相继承齐桓公的霸主事业。
90. 这是一位**细心的**爸爸写的孕期总结。

91. **粗心**大意的毛病在孩子身上表现得特别明显。
92. 那位**好心人**骑上摩托车，把周老师送往了瓮安赵浩林医院。
93. 要紧的是**心眼**好，脾气正直。
94. 像鲨鱼那样犀利敏感，**有进取心**，能够迅速决断并做出行动的学生。
95. 咱们大王**心肠太软**，你就去给他们敬酒，瞧个方便，把刘邦杀了算了。
96. 他的**菩萨心肠**，感动了我，感动了大家，感动了中国。
97. 项羽是个**猜忌心**很重的人，中了反间计，真的对范增怀疑起来。
98. 晋惠帝不懂事，但是他的妻子贾后却是一个**心狠手辣**的人。
99. 法正这个人**心地狭窄**。
100. 这件事使曹操觉得曹丕文才虽然不如曹植，但是**心地老实**，对他有感情。
101. **心胸狭窄**的人包括善良的人，而**心地邪恶**的人不包括善良的人。
102. 做人要大度，**心胸狭隘**的人永远都不可能真正的快乐。
103. 郁慕明对汪老的印象，首先就是他的坚持原则与**心胸开阔**。
104. 做人要**心胸宽广**，那就得有“得让人处且让人”的宽容。
105. 宋先生为人**谨慎小心**，但是明太祖对他也并不放心。
106. 樊将军受秦国迫害来投奔我，我怎么**忍心**伤害他呢？
107. 李密为了保自己的地位，竟起了**狠心**。

108. 黄河下游的夷族，有个部落首领名叫后羿，**野心勃勃**，想夺取夏王的权力。
109. 刘邦这次进咸阳，不贪图财货和美女，他的**野心**可不小哩。
110. 傅毅的话，引起了汉明帝的**好奇心**。

D. 心代替态度 (MIND FOR AN ATTITUDE)

人从心里的思维可具转喻为态度，这是人或事物的看法在其言行中所反映出来的表现。正如：宋邵雍《知人吟》所说的“事到急时观态度，人于危处露肝脾”。有关心转喻为态度的词语有：虚心、耐心、信心、满怀信心、热心、悉心、专心、留心、小心、谨慎小心、小心翼翼、细心、精心、推心置腹、尽心、竭尽全力、忠心耿耿、忠心、耿耿丹心、虚荣心、真心、衷心、诚心等。

111. 这就需要运动员要有**虚心**的态度，要善于学习别人的长处、查摆自身的不足。
112. 他把反对迁都的贵族找来，**耐心**的劝说他们。
113. 只要你对自己的能力有**信心**，那么完全不必害怕。
114. 当打惯硬仗的巴尔舍夫斯基在见完朱总理后**满怀信心**坐回谈判桌时，又被中方的强硬姿态激怒，……
115. 华佗虽然乐于助人，**热心**给人们治病，但他却不愿一直呆在曹操身边，给一个人管药箱。
116. 父子俩都很同情穷人，穷人找他们看病，它们都**悉心**医治，不计报酬。
117. 将士**专心**练武，不出几年，就训练出一批精锐军队。

118. 马可·波罗出去，每到一处，都**留心**考察风俗人情。
119. 他们**小心**地走了几天，还是被匈奴兵发现围住了，全都做了俘虏。
120. 市民买“打折房子”要**谨慎小心**掉入骗钱陷阱。
121. 因为下雨，袁咏仪在回家的路上走得**小心翼翼**，紧紧挽住为她打伞的张智霖。
122. 张衡却不信神，不信邪，他对记录下来的地震现象经过**细心**的考察和试验，发明了一个测报地震的仪器，叫做“地动仪”。
123. 儿童是我们国家的未来，要**精心**照料他们，让他们健康成长。
124. 诸葛亮**推心置腹**的跟刘备谈了自己的主张。
125. 我一定会**尽心**尽力去表现的！
126. 我是大宋宰相，**竭心尽力**扶助朝廷，可惜奸臣卖国，叫我英雄无用武之地。
127. 狗是人类最忠实的朋友，对主人**忠心耿耿**，除了疯狗，不会害人的。
128. 中国历史上还有许多像诸葛亮那样**忠心**报国的文臣武将。
129. 宁愿被敌砍头，决不屈服的**耿耿丹心**。
130. 不管男人还是女性多少都有**虚荣心**，但女性的**虚荣心**一般比男人重。
131. 一个年轻的朋友跟我抱怨，在这个世界上，没有一个人**真心**爱他。
132. 我**衷心**拥护和支持胡锦涛主席和温家宝总理！
133. 新一届国家领导要**诚心**诚意接受人民监督。

E. 心代替道德感 (MIND FOR CONSCIENCE)

人的心理总是对社会或事件反映出是非的看法和评价。

心代替道德感的词语有：良心、做贼心虚、违心、问心无愧、心里有鬼等。

134. 在市场经济下，**良心**是靠不住的。
135. 但是他们**做贼心虚**，怕共产党阻挡他们的去路，更怕老百姓骂汉奸。
136. 人啊，一辈子得做多少**违心**的事，说多少**违心**的话？
137. 除你之外，没有人知道。但是你必须对得住自己，最好能**问心无愧**。
138. 这都是**心里有鬼**在作怪，怨不得别人。

F. 心代替中央 (MIND FOR CENTER)

中国古代哲学主观唯心主义者认为心是世界的本原，如：《象山全集·杂说》：明王守仁说：“天下无心外之物。”心处在人的体内，心就是核心。这是一种空间方位的转喻。有关心代替中央的词语有：中心、圆心、核心、地心、重心、心窝、江心、掌心等。

139. 我竟然踏在了汶川大地震**中心**地带的圆点之上。
140. 该程序可以确定图像中每个圆的**圆心**位置。
141. 以下是其中我记录的**核心**要点，供感兴趣的朋友学习体会。
142. 科学家们先后对如何探索**地心**进行了无数的尝试，但由于难度太大而没有成功。
143. 儿子出生后，她的**重心**就转移到孩子身上，有一年半没怎么接触棋了，……

144. 冀中平原是日军一系列重要据点的**心窝**。
 145. 小船翻了，金兵连人带船一起沉在**江心里**。
 146. 杨一清把身子靠近张永，用右手指在左**掌心里**写了一个“瑾”字。

需要说明的是，很多专家学者把“心”分为实体（OBJECT）隐喻和容器（CONTAINER）隐喻。当然心是实物，也有容器内外之分的特征。可是我们认为实体和容器都涵盖着内容的转喻模式。但由于实体和容器比内容显著，因此很多学者喜欢把心分析为实体、容器，却忽略了心里所指代的内容，那就是情感、意念、品质、态度、道德感、中央等转喻模式。换句话说他们只重视“心”在隐喻认知模式的映射，而忽略了“心”在转喻认知模式的映射。通过对“心”的典型语料的调查，我们发现很多隐喻下一层的引申义都是由转喻作为隐喻的根源。如：“心软”从字面上看我们可以把它分析为“实体隐喻”，但下一层的引申义“心软”就是“品质”的转喻。我们对“心”进行归类时还发现了有些语料具有多重属性，比如：

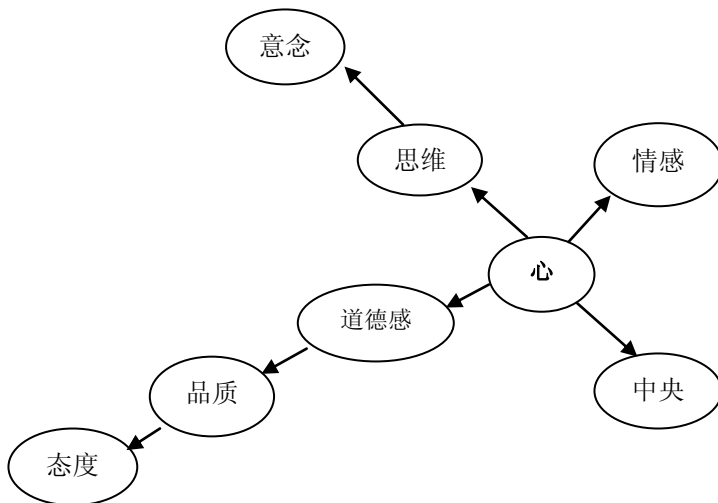
147. 宰相张九零看到这种情况，**心里挺着急**，常常给唐玄宗提意见。
 148. 文天祥答应到元营去，但是他**心里另有打算**。
 149. 这都是**心里有鬼**在作怪，怨不得别人。

“心里”以单词来分析从字面上看，只看出是一个容器隐喻或情感容器隐喻（齐振海，王义娜，2007：65-70 把“心里”归为情感容器隐喻），实际上“心里”是一个多种属性的认知转喻模

式，既可以代替心理多种多样的情感，又可以代替心理的思维活动，还可以代替心理的道德感。

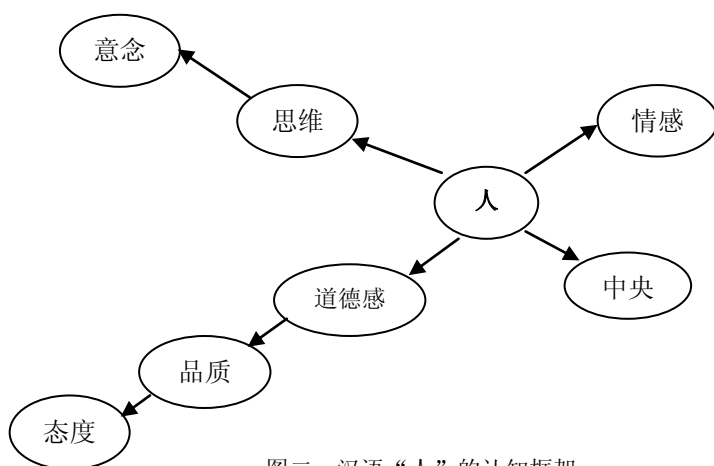
2.2 “心” 词语的隐喻框架

Ungerer & Schmid 1996 年综合他人的研究，发现英语中与感情有关的先转喻后隐喻的认知模式。其文献还指出：转喻和隐喻构成连续体，其区别是标量的，非离散的。其模糊的中间地带带有经验基础和抽象机制在起作用，这使得转喻成为基本的意义扩展方式，大量的隐喻是基于转喻才产生的。因此转喻可能是更基本的认知方式（束定芳，2004：26-34）。归结上面对“心”认知转喻框架的描述以及综合 Ungerer (1996) 的发现，我们认为汉语“心”的隐喻框架是“心是人 (MIND IS A PERSON)”。我们可以用下列图示来显示汉语“心”和“人”的认知框架的关系。

图一：汉语“心”的认知框架

汉语的“心”主要是由思维、情感、道德感和中央综合而成的，其中意念是由思维活动的过程得出来的结果。态度和品质也就是从道德感进一步派生出来的。人的形成也是如此，我们用下列试图来显示“人”的认知框架。

图二：汉语“人”的认知框架

“心”和“人”的关系实质是部分与整体的关系，所以这两个词语的隐喻模式有相同之处。根据《现代汉语词典》第5版、《汉语大词典》以及《辞海》将“心”和“人”两个词语的相关定义概括如下：

“心”与“人”都可以思维，如：

- 古人以心为思维器官，故后沿用为脑的代称，如：《孟子·告子上》：“心之官则思。”
- 人是能用语言思维的高等动物。

“心”与“人”都有感情，如：

- 心是感情，如：《诗·小雅·巧言》：“他人有心，予付度之。”
- 人是有感情、有意识的高等动物。

“心”与“人”都有道德之感，如：

- 心是思维是非正确的器官。
- 道德之感和羞耻之心是人区别于其他动物的特征之一。

“心”与“人”有如何的品质，就有如何的态度为，如：

- 心是本性；性情。陈奇猷集释：“性既自心而生，故此文心暖即性暖也。”
- 人指的是品性、行为。如：《孟子·万章下》：“颂其诗，读其书，不知其人可乎？”

“心”与“人”都是中央，如：

- 心是中央；内部。如：掌心、江心、空心、实心。
- 人是万物之灵。如：太平天国洪秀全《原道觉世训》：“天地之中人为贵，万物之中人为灵。”

“心是人 (HEART IS A PERSON)” 是根据许多语料中关于心和人的转喻显著特点中概括出来的隐喻概念。这一隐喻概念是从“心”这一个原始域的诸种特性到“人”这一个目标域的诸种特性映射的结果。总体上看，转喻和隐喻这两种认知方式之间有共同点。它们均以相对熟悉具象来喻指相对陌生抽象，以实代

虚，便于认知，这显示人类认知的总体态势。具体来看，不同词反映的不同概念，也有不同的认知引申方式（张建理 2005：41-44）。张建理（2003：55-59）年对人体词“（脸）面”的研究成果已证明了他提出来的观点。其研究结果显示（脸）面的引申方式主要为隐喻，而“心”的引申方式主要为转喻。他对此现象解释说，因为（脸）面是外置可视的，易于形成意象图式，因此用隐喻认知比较方便，也比较有效。而心是内隐不可视的，而其功能重要而突显，因此用借代比较有效。正是不同事物对人类有不同的功能和利益，才使指称它们的相关词有不同的认知引申方式。

3. 小结

我们对汉语的“心”总结出 5 个“心”的转喻框架，即心代替情感（MIND FOR EMOTION）、心代替意念/意愿（MIND FOR THOUGHT）、心代替品质（MIND FOR CHARACTER）、心代替态度（MIND FOR AN ATTITUDE）、心代替道德感（MIND FOR CONSCIENCE）、心代替中央（MIND FOR CENTER）和 1 个隐喻框架，心是人（HEART IS A PERSON）。“心是人”这个认知框架仅是粗略的，相信若涉及到更多的语料，日后能够更深入细致的研究。

参考文献:

- 陈岳红, 向晓红. 2007. 《试论汉语“心”的隐喻》. 世纪桥.
- 董成如. 2004. 《转喻的认知解释》. 解放军外国语学院学报.
- 贺文照. 2008. 《英译汉中“心”的隐喻重构——基于汉英平行语料库的考察》. 四川外语学院学报.
- 李勇忠, 李春华. 2001. 《认知语境与概念隐喻》. 外语与外语教学.
- 齐振海. 2003. 《论“心”的隐喻——基于英、汉语料库的对比研究》. 外语研究.
- 齐振海, 覃修桂. 2004. 《“心”隐喻词语的范畴化研究》. 外语研究.
- 齐振海, 王义娜. 2007. 《“心”词语的认知框架》. 外语学刊.
- 束定芳. 2000. 《论隐喻的基本类型及句法和语义特征》. 外国语.
- 束定芳. 2004. 《隐喻和换喻的差别与联系》. 外国语.
- 王文斌. 2001. 《论汉语“心”的空间隐喻的结构化》. 解放军外国语学院学报.
- 吴恩锋. 2004b. 《论汉语“心”的隐喻认知系统》. 语言教学与研究.
- 吴恩锋. 2004a. 《再论“心”的隐喻——兼与齐振海先生的商榷》. 外语研究.
- 张建理. 2003. 《英汉多义词异同研讨: 以“脸、面”为例》. 外国语.
- 张建理. 2005. 《汉语“心”的多义网络: 转喻与隐喻》. 修辞学习.
- 赵秀芬. 2010. 《汉语“心”的语义范畴与认知模型》. 北京语言大学博士论文.
- 赵艳芳. 1995. 《语言的隐喻认知结构——《我们赖以生存的隐喻》评价》. 外语教学与研究.
- Dirven, R. (2002). Metonymy and metaphor: Different mental strategies of conceptualization [C] // René Dirven & Ralf

- Pörings. Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast.** Berlin/New York: Moulton de Gruyter.
- Lakoff, G. & Johnson. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (1987). **Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind.** University of Chicago Press.
- Niemeier S. (2000). **Straight from the Heart—Metonymic and Metaphorical Explorations.** In A. Barcelona (ed.). *Metaphor and Metonymy at the Crossroads*. Mouton de Gruyter.
- Richards, I. A. 1965(1963). **The Philosophy of Rhetoric.** London: Oxford University Press.
- Ruiz de Mendoza Ibanez F.J. (1997). Metaphor, Metonymy and Conceptual Interaction .**Journal of the Spanish Association for Anglo-American Studies.**
- Sukanya, Rungchang. **Conceptual metaphors using/cay/ (heart/mind) in Thai.** M.A.Thesis. Thammasat University, 2005.
- Ungerer, F.& H.J. Schmid. (1996). *An In Introduction to Cognitive Linguistics* . London: Addison Wesley Longman Limited.

ABSTRACT

Discussion on Cognitive Framework of the Chinese Word "Xin" from a Different Perspective

Kanjanita Suchao-in, Ph.D.

Based on the previous research on the word groups of the Chinese character "xin", and integrating the research on the theories about Metonymy and Metaphor both in China and abroad, the cognitive frame of the Chinese character signifier "xin" was reanalyzed and summarised with five metonymic frames and one metaphoric frame in this article. Besides, this article rebuilt the continuum of the cognitive frame of "xin".

Keywords: *the Chinese character "xin", Metonymy, Metaphor*

论“容器量词的类别”与“一量_C名”结构

表“满/全”义的标记形式¹

Nattanit Chamsuwanwong²

提要

本文以“‘容器量词的类别’与‘一量_C名’结构表示‘满/全’义的标记形式”为题，旨在探讨“一量_C名”中数词“一”的语义诠释。“一量_C名”中，“一”有两种解读，一是“数量”义，二是“满/全”义。这两种不同的解读，是容器量词内部不同的语义差异造成的。“一量_C名”中，容器量词可分成三类：数量类（一箱糖）、满-数类（一桌子糖）、满全类（一地糖）。使“一”解读成“满/全”的后两类可以看作“满/全”义的内部标记。此外，表“满/全”的“一量_C名”结构当添加某一特殊标记，如：“的”字、“都”字、重音和否定标记形式，或可以用“满/全”替换“一”但“一”不能被其他数词替换，“满/全”义就更加凸显。这些特殊标记则看作“满/全”义的外部标记。

关键词：容器量词类别、“满/全”义的标记形式、“一量_C名”结构、“数量”义、“满/全”义

¹ 本文是根据作者硕士论文《“容器量词”的类别与“一量_C名”结构表“满/全”义的标记形式》（2010）删改写成的。经指导老师沈阳教授的指导而完成，在此表示衷心的感谢。曾在北京大学中文系举办的2012年“‘名词短语结构与名词短语指称’博士研究生国际学术研讨会”宣读过。

² 陈丽君，北京大学中文系现代汉语专业博士生，师从沈阳教授。

一、本文要讨论的问题

数词“一”在“一量名”结构中除了可以表示实指的数量义——最小的正整数（一个人、一双筷子）之外，还可以表示非实指的全量义，即“满/全”义。朱德熙（1982）早就注意到了这一现象，“一量名”表示“充满”义的情况只出现在“临时量词”这一类。他所说的“临时量词”是指“借用名词当量词用”（p: 50）。例如：

(1) a.一碗饭

b.一桌子土

根据朱先生的看法，“碗”和“桌子”都是临时量词，句法表现相同，但（1a）和（1b）的意思并不相同。证据是“第一，‘一桌子土’是‘满桌子土’的意思，‘一碗饭’不是‘满碗饭’的意思；第二，‘一碗饭’的‘一’可以换成其他数词，‘一桌子土’的‘一’不能换；第三，‘一桌子土’可以说‘一桌子的土’，‘一碗饭’当中不能插入‘的’”（同上）。

换一个角度来看，“碗”和“桌子”也有相似之处，即都可以看作承载物品的器皿。可见，朱先生的临时量词还可理解为“容纳某事物的工具”。本文将把所有充当某事物载体的量词一律称作“容器量词”，以后把由容器量词构成的“一量名”写成“一量_c名”，“量_c”指容器量词，“c”是“container”的缩写，并认为容器量词的不同性质能够使“一”蕴含不同的意义。

深究起来，还有更为复杂的情况：

(2) a.一盒点心

b.一盒子点心

c.一桌子点心

d.一嘴点心

(2a) “一”指实际数量，与“二、三、四……”对应。至于点心是不是满的就不能确定了（排除去半盒以下的，都可以这样叫）(2b) “一”可以指实际数量，同时给人的感觉是盒子里的点心是满的；(2c) “一”虽然还可以指实际数量，但更倾向于表示“桌子上充满着点心”；(2d) “一”一般不表实际数量，只能表“充满”。

同样是“一量_c名”结构，其中在“量_c”位置上的词都可看作容纳点心的容器，为什么四者的“一”所表达的意思有区别呢？本文以容器量词的类别和“一量_c名”结构作为出发点，旨在探讨“一量_c名”中数词“一”的语义诠释。由不同类型的容器量词构造而成的“一量_c名”，其“一”可以获得两种解读，一是“数量”义，二是“满/全”义。本文主要探讨“一”表“满/全”的部分，并试图引入标记形式的概念来验证。标记形式可以帮助鉴别“数量义”和“满/全”义。使“一”获得“满/全”义的“量_c”是“满/全”义的内部标记。并且，表“满/全”义的“一量_c名”当添加某一特殊标记时，如：“的”字（一箱子的书）、“都”字（一院子粮食都被雨打湿了）、重音（‘一’身汗）和否定标记形式（一盒子点心没有我爱吃的），或可以用“满/全”替换“一”但“一”不能被其他数词替换（一/满地糖），“满/全”义就更加凸显。这些特殊标记就是“满/全”的外部标记。

本文拟在已有研究的基础上继续讨论“一量_c名”结构中“一”当“满/全”解的现象，并通过对大量真实语料搜集、问卷

调查³、采访等方式进行全面的考察与分析。希望能揭示出“一”当“满/全”解的背后动因和标记形式。所出现的语料主要来源于北京大学汉语语言学研究语料库(CCL)，辅以参考文献中所引述和讨论的语料、日常交谈的语料等等。

二、相关术语的界定⁴

2.1 容器量词的界定

本文对容器量词的界定是：处在“一量_c名”中第二个语法槽上（“量_c”位置）、具备容器功能的名词或量词。“容器功能”是指“容纳、承载、附着”功能。例如“一杯水、一桌子沙、一脸皱纹”中的“杯、桌子、脸”都是容器量词，具备容器功能，而“水、沙、皱纹”是被容纳、被承载、被附着的事物。可见，本文中的容器量词是要作广义理解。需要指出的是，若文中出现“一量名”或“数量名”之处，该“量”则不限于容器量词。

2.2 数量的实指、数量的非实指

“数量的实指义”表示实际数量，例如“一”是“数量的最小正整数”。

“数量的非实指义”指数量义虚化以后所得到的意义。譬如，在一定的语境下，“一”可以解读为“某、任何、满”；“两”可以解读为“几”义。“某、任何、满”是“一”的非实指义；“几”是“两”的非实指义。

³ 该问卷调查的对象是北京大学中文系在学或毕业生和对外汉语教育学院的研究或毕业生，共 97 人，均来自中国大陆。

⁴ 术语和其解释皆为笔者在本论文中所定义的。

同理，“一量_c名”结构中，如果“一”表示“满/全”的意思，那么“满/全”表全量义，这是“一”的非实指用法。

三、容器量词的分类

3.1 本文对容器量词的分类

本文对容器量词的分类的依据是其本身的性质，认为容器量词的不同性质是造成“一量_c名”中的“一”具有“数量”义和“满/全”义两种理解的根源。本文把容器量词划分成三种类别：数量类容器量词（记作“数量量_c”）、满-数类容器量词（记作“满-数量_c”）、满全类容器量词（记作“满全量_c”）。

本文所谓容器量词包括真正的容器和抽象的容器。真正的容器指那些人们在日常生活中普遍使用的装载东西的器皿，如“碗、箱儿、盒子”等，我们把这一类一律称作“器皿量词”；抽象容器是指那些人们一般不把它看作装载东西的器皿，实质上它也具备装载功能，可分成表人体器官的词，如“脸、脚”以及非表人体器官的词，如“车、地”。这两类我们分别称作“人体量词”和“非人量词”。

3.1.1 数量量_c

“数量量_c”使“一量_c名”中“一”解读为实指的数量义，其成员包括“一箱柿饼、一盒点心、一瓶水、一匣手镯”中的“箱、盒、瓶、匣”等，我们称之为“数量器皿量词”。

虽然这类容器量词最初是借用名词而来的，但是随着长期、高频的使用，量词的用法逐渐固定下来，性质上已经演变为“量

词”。借用名词之后，“原来的语法特点消失，新的特点（量词的语法特点）产生”（胡附 1984: 42）。例如，“箱子、盒子、瓶子、匣子”转成量词后，后缀“子”脱落，可以重叠（盒盒）；有“一 A（一）A”式（一箱（一）箱）；构成数量短语时，如果该数量短语做宾语，“一”可省去（我带来了（一）箱书）；“量_c”和“名”之间不能插入“的”；不能充当主宾语（*我这儿没有箱）等。

3.1.2 满-数量_c

“满-数量_c”使“一量_c名”中的“一”解读为“满/全”义或“数量”义，可是优选的意思为“满/全”。其成员性质是名词，用作量词只是临时的情况，可分成两种：

1) 满-数器皿量词：指的是“一箱子柿饼、一瓶子水、一抽屉文件、一书架书”中的“箱子、瓶子、抽屉、书架”之类词。

2) 满-数非人量词：根据其来源，可总结为：

a. 表交通工具名词：“一车军人、一火车洋书、一飞机学生”中的“车、火车、飞机”等；

b. 表建筑、场所名词：“一屋子人、一院子花”中的“屋子、院子”等；

c. 表地形地貌的名词：“一池/池子莲花、一湖清水、一山桃花”中的“池/池子、湖、山”等；

d. 表家具的名词：“一桌子菜、一床垃圾”中的“桌子、床”等。

从形式上看，大部分满-数器血量词是由数量器血量词加上了后缀“子”演变来的。除了上述类别外，有些满-数器血量词并没有跟它对应的数量器血量词，如“抽屉、书架”。此外，像“碗、包、壶、桶”等虽然也是“器血量词”，但是不好划类，因为这些词的名词形式和量词形式是混淆的，同时具备名词和量词的特点，并且没有相应的带后缀“子”的形式（*碗子、*包子、*壶子、*桶子）。因此，这类词既可归为数量器血量词，也可归为满-数器血量词。

3.1.3 满全量_c

“满全量_c”使“一量_c名”中的“一”解读为“满/全”义。它的性质也是名词而不是量词，用作量词只是临时表示事物的载体，分为两类：

1) 人体量词：指的是“一身汗、一鼻子灰、一口谎言⁵、一嘴白牙、一肚子苦水、一手泥”中的“身、鼻子、口、嘴、肚子、手”等表人体器官的词。

2) 满全非人量词：指的是那些通常不被看成容器，实际上却有装载功能的物体，形状一般是平的或凸出来的，如“一地水、一树桃花、一墙标语、一黑板汉字、一裙子血污”中的“地、树、墙、黑板、裙子”等词。这类词虽然在来源上跟满-数非人量词有相似的地方，但是在语义理解上不同，即“一”只当“满/全”解，具体阐释为“实体的面积是被某物所覆盖”。

⁵ “一口饭”跟“一口谎言”不同，前者的“口”为动量词，后者的“口”为容器量词。

需要指出的是，“满-数量_c”和“满-全量_c”都是指名词临时充当量词的情况，而本文的“临时”指借用完全具备名词性质的名词而形成的量词。虽然某个量词是借用名词而来的，但本质上已属于量词，就不算是量词的临时情况。这两类容器量词是符合条件的类，因为它们本质上是名词，量词的用法仅在“一量_c名”中显现。

四、“一”解读成“满/全”义的内部制约条件

4.1 “满/全”是所有容器的共显特征

深究起来，“满/全”是容器量词的共显特征。这是因为用容器装载某物就是把容器看作该物品的计量单位，以其空间量为计量的标准。容器的整个空间也就涵盖着“满/全”义。当某些真正或抽象的容器作为容器量词组成“一量_c名”时，“一”事实上都存在着“数量”义和“满/全”义，本文关于“一量_c名”的“一”的语义诠释，实际指的是“一”在具体语境中凸显的意义。

需要强调的是，“数量器皿量词”和“满-数量器皿量词”在语义上有差异。当我们说“我要买一杯水”时，杯里的水肯定不是半杯水，而是“多”或“满”的。但是由于说这句话时，我们重在计数（是一杯而不是两杯），所以“满”的意义并未凸显，因此“一”表“数量”义。而“一杯子水”在一般的情况下是不说的⁶（？我要买一杯子水）。具体语境下说“一杯子水”，则包含说话人对“水”主观大量的评价，角度从用数量理解转到用全量义

⁶ 郭先珍（1987）认为像“一手泥、一脸汗、一下巴胡子、一裙子水、一柜子书”的“手、脸、下巴、群、柜子”多具有修辞色彩，只用于一定的场合。（p: 17）

来理解，凸显了“满/全”义。

4.2 专职量词是决定“数量”义的前提；非专职量词是决定“满/全”义的前提

本文认为若容器量词本身是专职的量词，那么它构成“一量_c名”后，“一”就表示“数量”义。这是因为专职量词与数词组合用来计数，是量词的一般用法。“数量量_c”就是专职量词，如“一篮鸡蛋 ≠ 两篮鸡蛋”。若容器量词本身是非专职量词，那么它构成“一量_c名”后，“一”表示“满/全”义。原因在于非专职量词本身是名词，数量词“一”和名词的非常规搭配，凸显“一”的主观义——“满/全”义，最典型的是“满全量_c”，如“一脸笑容 = 满脸笑容”。进一步分析，满/全”义虽然带有主观性，但是是以客观事实为依据的，例如：

(3) a.一盒子点心 b.一桌子点心 c.一嘴点心

当(3a)，(3b)表“满盒子点心”、“满桌子点心”时，它还是隐含着数量义，即“有一个盒子，里面充满着点心”、“存在着一张桌子，这张桌子充满着点心”。(3c)“一嘴点心”是“满嘴点心”的意思，可理解为“存在着一张嘴，这张嘴充满着点心”，只不过这里的数量义已经很虚了，有时可表多个人，例如“弟弟和妹妹都在吃甜品，塞了一嘴巧克力”。

4.3“量词资格”和“专门容器特征”与“数量”义、“满/全”义的等级

上文我们简单地得出结论：专职量词决定“数量”义，非专职量词决定“满/全”义。这样就只能得到“数量”义和“满/全”

义两个临界值了。实质上，还有介于“数量”义和“满/全”义的情况。例如：

(4) 周正虽然觉得这辆车和[一车煤]可惜，但事到如今，也顾不了那么多，只好同意这样做。 (彭荆风《绿月亮(6)》)

(4) 中，“一”偏向于表“满/全”，但也可以认为是表“数量”。

这并不意味着界定“数量”义和“满/全”义的标准有问题，因为“满-数量_c”虽然使得“一”的优选义是“满/全”，但也不能完全排除“数量”义。可见，三类容器量词组成“一量_c名”后，“一”从表示实指的“数量”义到表示以实指义为依据的“满/全”义，中间有着等级差异。不仅如此，“满-数量_c”内部也存在着表义的等级差别，这一点可以用“量词资格”和“专门容器特征”加以解释。

4.3.1 量词资格与容器量词类别

“量词资格”指的是一个词充任量词的能力。本文的标准是，在“一量_c名”中，若“一”能被其他数词所替换，那么“一”就表“数量”，“量_c”充任量词的能力强；若“一”可以被“满/全”替换但不能被其他数词替换，替换后意思不变，那么“一”表“满/全”，“量_c”作量词的能力较弱。“数量量_c”的量词资格最高，“满-数量_c”的量词资格次之，“满全量_c”的量词资格最低。

1) “数量量_c”的量词资格分析

“数量量_c”是专职量词，具备量词的所有功能，因此量词

资格最高。“一”的凸显义为“数量”义，构成“一量_c名”时，“一”可以被其他数词代替，如“一铲沙”的“一”可以被“两、三、四……”替换。

2) “满-数量_c”的量词资格分析

“满-数量_c”类的量词资格有差别，满-数器皿量词的量词资格强于满-数非人量词的。此外，后者内部小类的量词资格也存在差异。

满-数器皿量词：数量器皿量词和满-数器皿量词形式相仿，譬如，有“一、两、三……箱书”的说法，也有“一、两、三……箱子书”的说法。在意义上，满-数器皿量词也受到数量器皿量词的影响，因此量词资格较高。但是“一箱书”和“一箱子书”的意思也不完全相同，且后者若表“满/全”就不能换成其他数词。

满-数非人量词：一般使“一量_c名”中“一”表主观上的“满/全”义，可是有时也可以表示客观上的“数量”义。我们上述排列了不同来源的满-数非人量词，顺序是根据量词资格从高到低的排列：

a.交通工具 > b.建筑、场所 > c.地形地貌 > d.家具

(一飞机游客) (一屋子书) (一湖鱼虾) (一桌子剩菜)

根据黄兵（2005）的观点，这些词都来源于名词，其性质向量词转化时出现了程度上的差异：a类的量词资格较高，所以数词较容易替换；b类的量词资格次之，数词较少替换；c类的量词资格较低，数词很少替换。至于d类，黄兵是把它与人体量词一起讲的，认为两者有依附性所以就表示“满/全”义（p: 11）。我

们认为应该采取统一的标准，所以继续采取量词资格的标准。因此，d 类的量词资格是最低的。

我们把 d 类归入满-数非人量词，而不把它归入满/全非人量词是有原因的：一，“一桌子剩菜”中的“一”可以被其他数词替换，而满/全非人量词极难被其他数词替换的。例如“一地水、*/?两地水”、“一墙绿叶、*/?三墙绿叶”；二，d 类词还具备专门容器特征，其容器可以衡量，而满全非人量词的专门容器特征极少，容器难以衡量。（详见 4.3.2）

3) “满全量_c”的量词资格分析

“满全量_c”的量词资格最低。无论人体量词还是满全非人量词，“一”一般都不能被其他数词替换，它们量词资格的程度相近甚至相同。例如：

人体量词：一/*三身泥、一/*四腔热血、一/*五脸微笑

满全非人量词：一/*三地水、一/*四墙标语、一/*五电视机灰尘

可见，“一”的意义从“数量”义到“满/全”义的过渡伴随着量词资格从高到低的变化。量词资格越高，“一”的实指义就越强，“满/全”义就越不容易被凸显出来；量词资格越低，“一”的实指义越弱，“满/全”义就越容易被凸显出来。

根据上述的情况，我们不妨做些推测，就现代汉语而言，最初量词“借用”名词，可能使“一量_c名”中的“一”具有“满/全”义。后来名词逐渐向量词过渡，“一”既可表“满/全”又可表“数量”，名词一旦完全变成了量词，“一”就只表“数量”义。

4.3.2 专门容器特征与容器量词类别

“专门容器特征”指专门作容器的器皿的共有特征，即形状是凹下去的，以“装载、容纳”为承载方式，容器易于“衡量”，一般为日常生活使用的器皿，如“碗、壶、袋子”等。

相反，若某种容器不具备专门容器特征，其形状是平的或凸出来的，只能以“铺展、附着”为承载方式，容器难以衡量，例如“地板、天花板”等。

本文认为专门容器特征使得“一”表数量义，越远离专门容器特征，“一”的“数量”义就越虚，“满/全”义被凸显出来。

“数量量_c”使得“一”只表数量义，表义已经很明确，所以我们撇开不讨论它。只讨论“满-数量_c”和“满全量_c”。

1) “满-数量_c”的专门容器特征分析

满-数器皿量词是真正的容器，专门容器特征强。譬如“一箱子沙”、“一铲子沙”虽然倾向于表“满/全”，但由于重量仍然可以衡量，因此也可以看作表“数量”。

满-数非人量词中的次类在专门容器特征方面存在差异：上述a类（一飞机游客）、b类（一屋子书）和c类（一湖鱼虾）还可以采取“装载”方式，但是可衡量的程度不同。a类的容器比较容易衡量，专门容器特征较高；b类的容器也可以衡量，专门容器特征次之；c类的容器较难衡量，专门容器特征又次之。d类（一桌子剩菜）以“铺展、附着”为承载方式，专门容器特征非常低，不过其容器还算是可以衡量，可以计算数量或重量。

2) “满全量_c”的专门容器特征分析

“满全量_c”最远离专门容器特征，以“铺展、附着”为计量方式，其容物最难衡量或无法衡量。譬如“一头白发”中，“白发”是以“头”为计量单位。但是“头发”是铺展、附着在头上的，难以衡量其数量和重量，所以“一”凸显的是“满/全”义。(有些人体量词虽以“装载”为其计量方式，如“嘴、肚子”，可是容物还是很难衡量)。另外，所谓“铺展、附着”和“难以衡量”除了跟容器的形状有关，还跟容物的性质、形状有关。若容物是抽象的或要依附某些容器的上面，那么“一”作“满/全”解。关于这一点，殷志平（2000）认为受“一身”之类修饰的事物的共同特点是“整合性”，即“不是由可数的个体组成，内部不能分割，是无界事物；句法上不受表个体化的数量短语修饰，如不能说‘一个冷汗’、‘两个泥’、‘三个坏水’等”（p: 33）。

五、“一”表“满/全”义的外部标记形式及标记形式的作用

本章试图引入“标记形式”的概念来验证“一量_c名”中“一”作“满/全”解的部分。当我们分不清“数量”义和“满/全”义时，可用标记形式来验证其“满/全”义；若“一”当“满/全”解，添加标记形式使得原来的意义更加凸显。“满/全”的标记形式为：数词“一”的限制和“满、全”的替换、“的”字的插入、重读、“都”的添加及否定形式。

5.1 数词“一”的限制和“满、全”的替换

学界一致的看法是，“一量名”中“一”表示“满/全”义

时，“一”不能被其他数词替换，但可以被替换成“满”或“全”（太田辰夫 1958/2003、赵元任 1968/1979/1980、朱德熙 1982、胡附 1984、郭先珍 1987、李延瑞 1987、李宇明 2000a/2000b、殷志平 2000、郭锐 2002、袁毓林 2004 等）。这与结构中的容器量词的性质有关，只有当容器量词为“满全量_c”或“满-数量_c”时，“一”才能获得“满/全”义，这时“一”就可以用“满”或“全”替代，而不能换成其他数词。这可以看作“一”表“满/全”义的外部标记。

“满全量_c”构成的“一量_c名”中，“一”被“满/全”替换后和原结构表义完全相同：“一身汗 = 满/全身汗”、“一树梨花 = 满树梨花”、“一操场人 = 满操场人”（成双的事物除外，如“两手泥、两鼻孔灰”）。至于“满-数量_c”构成的“一量_c名”，“一”可以解读为“满/全”或“数量”，“到底表示哪种意思，在一定的语言环境中是确定的”（胡附 1984：42）。例如：

(5) a. 今天我没带什么，只带了一箱子书。（数量）

b. （箱子很大）啊！一箱子书！ （满/全）

我们先排除其表“数量”义的情况，只考虑“满/全”义的情况，得出“一瓶子水 = 满瓶子水”、“一屋人 = 满/全屋人”。

5.2 “的”的插入

5.2.1 “满/全”义与“的”的插入

“数量名”结构中，量词和名词之间能否插入“的”，跟量词的类型有关（朱德熙 1982、赵元任 1968/1979/1980），也同量词范畴性语义成分（[±范围]）有关：能加“的”则为范围量词；

不能加“的”则为非范围量词(主要是个体量词)(马庆株 1990)。两种判定方法得出的结论很统一:数量词修饰名词时,能加“的”的量词为度量衡量词(一斤的白菜)、准量词(两县的群众)和本文的容器量词。

从本文来看,“一量名”结构中如果表示“满/全”,量词和名词之间就能插入“的”,而不表示“满/全”义时则不能插入“的”。这种观点已经得到了学者们的认可(赵元任 1968/1979/1980、朱德熙 1982、刘月华等 2001、袁毓林 2004 等)。那些学者们所说的“一量名”就是本文的“一量_C名”。由于“的”只能出现在表“满/全”义的“一量_C名”,因此插入“的”是“一”表“满/全”义的标记。比较以下例句:

(6) 房内陈设非常简朴,一只方桌,四张椅子,两只沙发, [一书架书], 一个茶柜,柜内有一只老式的收音机。(1994 年《人民日报》第 1 季度)

(7) 一路坑坑坡坡, [一脚泥]、[一脚水], 历尽千难万阻, 居然到了默存宿舍的门口。(杨绛《干校六记》)

(8) 在这期间,他挣零用钱的方法便是每天写一万字,写了 [一书架的小说]。(亦涵《畅销小说家中的巨人》)

(6) 中的“一书架书”与“两只沙发”等一般数量名结构并列,“一”凸显的是数量义,加上“的”了之后句子显得不自然。而例(7)“一脚泥、一脚水”中,“一”是虚指,表“满/全”,所以能插入“的”,构成“一脚的泥、一脚的水”。(8)“一书架的小说”采用“一量_C的+名”,则是为了强调“满/全”义。

并且无法通过上下文来判断“一量 c 名”中“一”作“满/全”讲还是作“数量”讲，“的”的插入凸显“满/全”义。例如：

(9) 到了十一的晚间，丁约翰象外交官似的走了进来。他的左手提着[一袋子白面]，右手拿着一张大的红名片。(老舍《四世同堂》) → (9') 到了十一的晚间，丁约翰象外交官似的走了进来。他的左手提着[一袋子的白面]，右手拿着一张大的红名片。

5.2.2 个体量词性质与容器量词及“的”的插入

在“数量名”结构中，如果量词是个体量词，那么此结构的数词指实际数量，并且量词和名词中间一般不能加“的”，例如“三本书/*三本的书等”。我们把这种性质称作“个体量词性质”，有时“量 c”也具备此性质。数量器量词具备个体量词性质，其中的数词实指数量，因此量词和名词中间不可以加“的”，例如“一盒点心/*一盒的点心”。

关于数量器量词是否可加“的”的问题，学者看法不一。⁷本文还是持其后面不可加“的”的观点。据 CCL 语料库的考察，可带“的”的数量器量词实质上是由具体语境引导的。例如：

(10) 虚假的、欺骗性的广告宣传，使这种[一套三盒的化妆品]一面世，就出现了万人争购的场面。(1994 年《人民日报》第 2 季度)

⁷ 有的认为不能加(如朱德熙 1984)，有的认为只有一部分是可加“的”的(如何杰 2008)，甚至同一个人的看法自相矛盾，例如：赵元任(1968/1979/1980)说在较少情况下容器量词，一般带“的”(原著：567/吕叔湘译：254/丁邦新译：281)，但是在解释容器量词时则说其后头总是可以带“的”(原著：612/吕叔湘译：269/丁邦新译：301)

(10) 之所以可以说“三盒的化妆品”是因为其前面还有“一套”所引导的。“一套三盒的化妆品”要分析成“一套三盒的+化妆品”，而不是“一套+三盒的化妆品”。并且，“的”也不可以省去的。由此，若没有一定的语境，“三盒的化妆品”是不成立的。

此外，容器量词可以与个体量词同形，或者也可以没有相应的个体量词形式，但具备个体量词性质：

1) 有时个体量词与容器量词同形，当作个体量词时，后面不可加“的”；当作容器量词时，后面可加“的”，加上“的”之后，“一”当“满/全”讲。例如：

- (11) a. 一床被子⁸ (数量)， “床”为个体量词 → 不能加“的”
 b. 一床被子 (满/全)， “床”为容器量词 → 一床的被子
 c. 一床玩具 (*数量、满/全)， “床”为容器量词 → 一床的玩具

2) 有些容器量词没有相应的个体量词形式，但具备个体量词性质，因而“一量_c名”中不能插入“的”，“一”实指“数量”；“一”表示“满/全”时，个体量词性质消失，能插入“的”。例如：

- (12) a. 一篮子苹果 (数量) “篮子”具备个体量词性质
 → 不能加“的”
 b. 一篮子苹果 (满/全) “篮子”不具备个体量词性质

⁸ 马庆株 (1990) 指出“一床被”有歧义，‘床’既可以表示范围，后面能加‘的’；又可以表示个体单位，后面不能加‘的’” (p: 169)。

→一篮子的苹果

5.2.3 “量_c”和“名”搭配与“的”的插入

被修饰名词的特点也对“一量_c名”中“一”的意义有影响。由于这跟“的”的插入有关，所以把它放在这儿跟“的”一起讨论。请看下面例子：

- (13) a. 一池水（数量） → 不能加“的”
 b. 一池水（？满/全） → ？一池的水
 c. 一池花（？数量） → ？不能加“的”
 d. 一池花（满/全） → 一池的花
- (14) a. 一池子水（数量） → 不能加“的”
 b. 一池子水（满/全） → 一池子的水
 c. 一池子花（？？数量） → 不能加“的”
 d. 一池子花（满/全） → 一池子的花

“一池水”倾向于表“数量”，所以“两/三/四池水”成立（13a），“的”是否能插入存疑（13b）；“一池花”倾向于表“满/全”，可插入“的”（13d），是否可表示“数量”存疑（13c）。至于（14），“一池子水”有两种解释，一为“数量”义，不可以加“的”（14a）；二为“满/全”义，可加“的”（14b）：“一池子花”倾向于只表“满/全”，可以加上“的”，而是否可表“数量”义存疑（很少说成“？两/三/四池子花”）（14c,d）。

可见，“一池花”和“一池子花”意义相同，即“一池/池子”与“花”搭配时，“一量_c名”很自然地表示“池子里充满着花”。我们认为这是由名词跟量词的语义搭配所导致的。“池/

池子”是计量“水”的地方，不是计量“花”的地方，即用来计量“水”是寻常的情况，而用来计量“花”是不寻常的情况。这种不寻常的情况使得“一”获得“满/全”义。至于(14b)“一池子水”表示“满/全”义，我们认为这是因为“池子”是名词的缘故，上述已讨论，不再多说。

需要注意的是，当我们说“一池的花、一池子的水、一池子的花”时，就只能认为“一”当“满/全”讲了，可见“的”就是“满/全”的标志。

5.3 重音

“一量_c名”中“一”表全量义时，往往带有强调重音。这是因为表“满/全”的“一”表主观评价时，带有夸张的意味，而“任何夸张句都存在着夸张的焦点。当夸张的焦点落在数量词语上时，就会因夸张的作用而赋予数量词语以主观量的色彩”，所以“主观量出现的地方，在数量词语或与之相关的词语上常常有重音作为标志”（李宇明 2000a: 105,108）。

王洪君先生指出，“一量名”中“一”可用轻重音和语音的长短来辨别到底是表“数量”还是“满/全”，可分成三种情况⁹，即：

1. 普通地表示实际数量“一”：“一”和量词都不重读，而且两者要读得很快。如“·一·条狗、·一·个苹果、·一·盒点心”。

⁹ 非常感谢王洪君先生为我解释轻重音和音长对“一”所表达的意义的的作用。此外，本文的“·”、“’”、“o”符号是参考赵元任（1968/1979/1980）的：“·”代表轻音符号；“’”代表重音符号；“o”代表可轻声符号。

2. 强调是表示实际数量“一”：强调数量是“一”而不是其他数量时，重音落在“一”上，即“一”又长又重；量词要读得很短很轻。落在“一”上的重音是强调重音。如“'一·条狗、'一·个苹果、'一·盒点心”。

3. 表示“满/全”：“一”和量词都重读。读的时候“一”的音高高，音长可长可短；量词的音高高，而且要拖长。如“'一身汗、'一脸眼泪、'一腔热血”。

由此可见，“一量 c 名”结构，如果“一”是“满/全”的意思，那么其重音要落在“一”和“量 c”上面，两者的音高较高，前者的音长长短皆可，后者的音长较长。这对我们辨别“一”的语义诠释有很大的帮助，尤其是那些“数量”义和“满/全”义分不清的情况。一旦“一”和“量 c”都获得重音，那么“一”就要解读成“满/全”。例如：

普通表示数量“一”：·一·箱子书

强调数量“一”：'一·箱子书

表示“满”：'一'箱子书

赵元任(1968/1979/1980)指出，若“一”的意思是“全/满”，其轻重音与表示实际数量的“一”不同。他认为“一量”处在动词后头，表示“满/全”义的“一”有完整重音和变调；而表数量的“一”跟量词组合时，“一量”可以不轻读，也可以轻读。如“只喝了一杯酒/只喝了·一 o 杯酒”，若“一”进一步减弱，就出现省略现象。“一量 c 名”中“一”作“满/全”解时，虽然整个结构处在动词后头，“一”不能轻读或脱落，“一”和“量 c”

依然获得重音，两者的音高较高，“量_c”的音长要拖长。例如：

(15) 牛大姐不由叹道：“那你就好自为知吧南希，别弄[‘一’身病]回来。”（王朔《谁比谁傻多少》）

5.4 “都”帮助验证 “满/全”义

范围副词“都”是全称量化词 (universal quantifier)，语法功能是总括全部，因此它们指向的名词性成分必须有复数含义的（如果名词是单数，则要看作由部分组成的一个整体，如“我把一只烤鸭都吃完了”）（董秀芳 2002、张谊生 2003）。张谊生（2003）还认为复数的名词性成分必须表主观大量，才能与“都”全称量化义协调（**多数**/? **少数**同学**都**不同意这个方案），并且“都”的指向目标除了疑问代词的形式和重叠形式外（**什么都不想吃**/**人人都有**自己的打算），“都”指向的名词性成分一般是定指的（**那些**人**都**没有去过北京）（p:395-396）。此外，总括的副词还包括“全”和“全都”。它们在句中与“一量_c名”共现时同“都”起相同的作用。

本文以“都”为例，认为表“满/全”的“一量_c名”的名词具有复数的含义，并且是定指的，所以能与“都”共现，“都”是凸显“满/全”义的外部标记。譬如：

(16) 一院子粮食都被雨打湿了。

(16) 副词“都”总括粮食的范围，即“一个院子之内的所有粮食被淋湿了”，主观上强调的是“所有的、全部的”，这也进一步证实了“一院子粮食”指“整个院子、满院子”，“一”表示“满/全”。并且，正因为“一”已经表示“充满”，所以“都”在

总括所有“粮食”的同时，又再次激发“一量_c名”中“一”的“满/全”义，使之更加突出。

“数量名”如果表示数量，则“都”总括指向目标的个体之和。例如：

(17) 那三个人都被雨打湿了。

我们认为，在由“一量_c名”和“都”构成的句子中，若“一”表“满/全”，“都”有两种功能：一是总括容物的全部，二是再次激发全量义，使之更加凸显；若“一”表“数量”，“都”的功能只剩下总括容物的全部，不具备激发“满/全”义的功能。详细阐述如下：

“数量量_c”构成的“一量_c名”，“一”表实际数量，该结构与“都”共现时，“都”只总括在某个容器里的容物的全部，没有激发“满/全”义。例如：

(18) 她们机场连着出了两次事故。一个水箱没扣上，起飞时，[一箱开水][都]浇到坐在下面的乘务员头上。（王朔《空中小姐》）

(18) “都”只总括其指向目标的全部（在箱子里的开水）。

“满-数量_c”构成的“一量_c名”，“一”既可表“数量”又可表“满/全”，加上“都”后，“数量”义消失，只剩下“满/全”义：

(19) 原来窃贼趁外间搓麻将不注意，偷到里间，把[一箱子细软和首饰][都]取去了，只剩下空箱。（赵易林《赵景深戒赌记》）

(20) 临别那天，一位壮汉拉着单位领导的手依依不舍和夺眶而出的眼泪，[一车人的眼睛][都]湿润了。(《人民日报》1998年1月份)

“满全量_c”构成的“一量_c名”，“一”表“满/全”义，加上“都”以后，意义更加凸显。例如：

(21) 她被特许可以在保育院随时吃糖，[一嘴牙][都]吃成了虫牙，疼起来就歪着嘴丝丝倒抽凉气。(王朔《看上去很美》)

5.5 否定标记形式

5.5.1 “满/全”义与极性否定

对“一量_c名”中最小量的容物的否定可以使整句表示“满/全”义，无论是什么类别的容器量词。先来看下面的例子：

(22)

肯定句 a. 一盒点心在桌子上摆着。(陆烁 2007: 21)

b. 一盒子点心在桌子上摆着。

c. 一盒子的点心在桌子上摆着。

否定句 d. 一盒点心[没有一块]我爱吃的。(同上)

e. 一盒子点心[没有一块]我爱吃的。

f. 一盒子的点心[没有一块]我爱吃的。

“盒”是数量器皿量词，“一盒点心”表示“数量”。在肯定句(22a)中，整句还表示“数量”；而在否定句(22d)中，光看“一盒点心”，“一”依然表“数量”，但是句中否定了盒子里最小量的容物，即“否定盒子里的一块点心”，这就激发“一盒点心”获得了“满/全”义(即“在盒子里的点心的全部/满满一盒点心，

没有一块我爱吃的”)。

“盒子”是满-数器皿量词,“一盒子(的)点心”表示“充满”的意思,不管放到肯定(22b,c)句还是否定句(22e,f)中都表示全量义。否定句中最小量的容物(一块)的否定使得“一盒子(的)点心”突出其“满/全”义。

有趣的是(22d)和(22e)都表达“满/全”义,即涉及到整个盒子里的点心。我们初步的看法是,否定词“没有”否定了最低限量的“一块”,那么就是全部都否定。而“点心”都是在“盒子里”的,否定“一块点心”,就相当于否定“在盒子里的所有点心”,这样就使(22d)和(22e)在某些程度上等值。¹⁰

那么,为什么去掉了“一块”后,(22d')不太好,而(22e')就很好?

(22)? /*d'一盒点心没有我爱吃的。

e'一盒盒子点心没有我爱吃的。

我们认为这是跟“一盒+名”原来表示“数量”,没有表示“满/全”有关。“没有我爱吃的”否定的是“整个盒子的点心”,而不是数量。这可以用加“的”的方法来证明:

(22) *d'一盒的点心没有我爱吃的。

e'一盒子的点心没有我爱吃的。

加上“的”后,(22d'')根本不成立,这就证明(22d')很不好,甚至不能说。相反,加上“的”后的(22e'')成立,证明(22e')

¹⁰ 说“某些程度上”是因为,“一盒点心”被“没有一块”激发才获得“满/全”义,而“一盒子点心”本身可表“满/全”,又被“没有一块”激发,那么其“满/全”义比前者更为明显

也成立。

以上举的是两类器皿量词的例子，实际上另非人量词和人体量词也有这种情况。例如：

(23) a. 一车行李[没有一件]是我的。

b. 老王一下巴的胡子[没有一根]是白色的。

此外，若语境允许的话，“一量_C名”最低限量的容物可以是其他数词。例如：

(24) 这一屋子的人中,[没有两个]来自同一个国家。(刘承峰 2007: 27)

(24) 把“两个”换成“一个”句子反而不合法因为“来自同一个国家的人”不可能是一个人，至少是“两个”。该句子的最低限量是“两”。

5.5.2 “满/全”义的“一”不能进入“一量_C名+也不(没)+VP”

“一量名”结构与否定词“不/没”组合时，可构成两种否定的句式，一为“一量名+也不(没)+VP”，二为“不(没)+VP+一量名”，如下：

(25) a. 一分钱也没带来 b. 没带一分钱来

(25a,b) 都表示“没有钱”。“一”是数量中的极小量，对极小量的否定表达全称否定。

需要注意的是，不是所有“一量名”都能进入这两种句式。“一量_C名”中，如果“一”当“满/全”讲，不能进入上述句式。这是因为表“满/全”的“一”在此不表极小量，而是主观大量。

因此“数量量_c”可以进入这两种否定格式，而“满-数量_c”和“满全量_c”不行。如(26) - (30)所示：

(26) a. 一盒点心也没买 b. 没买一盒点心

(27) ? a. 一盒子点心也没买 ? b. 没买一盒子点心

*a' 一盒子的点心也没买 *b' 没买一盒子的点心

“一盒点心”表“数量”义，在句中表最小的量所以可以进入两种否定句式(26a,b)。“一盒子点心”虽然有“数量”义但优选的是“满全”义，变换为相应否定句后，可接受度比较差(27a,b)。若加入“满/全”标记“的”，句子则不成立(27a',b')。

同样，满-数非人量词、满全非人量词、人体量词也不能进入这两种否定格式，例如：

(28) *a. 一屋子人也没来 *b. 没来一屋子人

(29) *a. 一黑板字也不认识¹¹ ?b. 不认识一黑板字

(30) *a. 一身汗也不流 *b. 不流一身汗

但是也有少数表“满/全”的“一量_c名”进入“不(没)+VP+一量_c名”的情况。例如：

(31) 孙老先生柑掌大笑，道：“说得妙，若[没有一肚子学问]，怎说得这种话来？”(古龙《小李飞刀》)

(32) 大祆是觉着有些笨重发燥了，可是为引起别人的美感起见，自己还能[不牺牲一身热汗]吗！(老舍《赵子曰》)

(31)、(32)“一量_c名”可以进入“不(没)+VP+一量_c

¹¹ “一黑板字都不认识”可以说，“都”起总括的作用。

名”，但否定的不是极小量，而是否定“一量_C名”的这种事件。并且它们都不能构成“一量_C名+也不（没）+VP”。

可见，可进入“一量_C名+也不（没）+VP”的“一量_C名”只限于那些“一”表示最小量的情况。若“一量_C名”中“一”表“满/全”义，通常不能进入该结构。据语料库的考察，只找到一个例外：

(33) 他[一身的土味没有变]；他扎根生活、表达农村风土人情的创作道路没有变。（1994 年报刊精选）

六、 结语

本文主要在容器量词的范围内讨论了“一量_C名”中“一”的语义诠释，在该结构中“一”可解读成“数量”义或“满/全”义。根据能使“一”获得“数量”义或“满/全”义的功能，容器量词分为“数量量_C”、“满-数量_C”和“满全量_C”三类。使“一”解读成“满/全”的后两类可以看作“满/全”义的内部标记。然后讨论了“一量_C名”中“一”解读为“满/全”义的外部标记。本文仅对“一量_C名”中“一”的语义诠释提出一些不成熟的看法，有一些问题没有得到彻底的解答，需要进一步思考探索。

参考文献:

- 蔡维天. 2002. 一、二、三,《语言学论丛(26)》. 北京: 商务印书馆.
- 储泽祥. 1996. “满+N”与“全+N”朋,《中国语文》第5期.
- 董秀芳. 2002. “都”的指向目标及相关问题,《中国语文》第6期.
- 郭锐. 1998. “一个人(也/都) 没来”类句式的配价分析,
载袁毓林、郭锐主编. 1998.《现代汉语配价语法研究(2)》.
北京: 北京大学出版社.
- 2002.《现代汉语词类研究》. 北京: 商务印书馆.
- 2006. 衍推和否定,《世界汉语教学》第2期.
- 郭先珍. 1987.《现代汉语量词手册》. 北京: 中国和平出版社.
- 1996. 谈谈物量词对前搭配数词的语义选择,《中国人民大学学报》第3期.
- 2002.《现代汉语量词用法词典》. 北京: 语文出版社.
- 何杰. 2008.《现代汉语量词研究》(增编版). 北京: 北京语言大学出版社.
- 黄兵. 2005.《有标记数量结构》. 安徽师范大学硕士学位论文.
- 胡附. 1984.《数词和量词》. 上海: 上海教育出版社.
- 李延瑞. 1987. 关于修饰性临时量词,《语言教学与研究》第3期.
- 李英哲. 1982. 汉语数量词和否定词关系的探讨(贾梅露译),
《语言教学与研究》第1期.
- 李宇明. 2000a.《汉语量范畴研究》. 武汉: 华中师范大学出版社.
- 2000b. 量词与数词、名词的纠结,《语言教学与研究》
第3期.
- 刘承峰. 2007. 现代汉语“全量否定”研究,《语言科学》第1期.
- 刘顺. 2002. “一+N₁+N₂”的句法、语义、语用分析,《汉语学习》
第6期.
- 刘月华、潘文娉、故韡. 2001.《实用现代汉语语法》(增订本),
北京: 商务印书馆.

- 龙景科. 2008. 《汉语非真值数词“一”及相关格式研究》. 上海师范大学硕士学位论文.
- 陆俭明. 1988. 现代汉语中数量词的作用, 《语法研究和探索(4)》. 北京: 商务印书馆; 收入李羡林主编. 2001. 《二十世纪现代汉语语法八大家选集——陆俭明选集》. 吉林: 东北师范大学出版社.
- 陆烁. 2008. 《一量名主语的指称情况研究》. 北京大学硕士学位论文.
- 吕叔湘. 1999. 《现代汉语八百词》(增订本). 北京: 商务印书馆.
- 马庆株. 1990. 数词、量词的语义成分和数量结构的语法功能, 《中国语文》第3期.
- 马真. 1983. 关于“都/全”所总括的对象的位置. 《汉语学习》第1期; 收入陆俭明、马真. 1999. 《现代汉语虚词散论》(修订版). 北京: 语文出版社.
- 倪建文. 2001. “一……也不(没)”句式的分析, 《上海财经大学学报》第2期.
- 邵敬敏. 1993. 量词的语义分析及其与名词的双向选择, 《中国语文》第3期; 收入邵敬敏. 2000. 《汉语语法的立体研究》. 北京: 商务印书馆.
- 沈阳. 1995. 数量词在名词短语移位结构中的作用与特点, 《世界汉语教学》第1期.
- 太田振夫. 1958/2003. 《中国语历史文法》(蒋绍愚、徐昌化译). 北京: 北京大学出版社.
- 吴雅慧. 1993. 《数词有限制的数量结构》, 北京大学硕士学位论文.
- 殷志平. 2000. 关于“一身冷汗”一类短语的性质和特点, 《汉语学习》第4期.
- 袁毓林. 2004. 容器隐喻、套件隐喻及相关的语法现象——词语同现限制的认知解释和计算分析, 《中国语文》第3期.
- 张谊生. 2003. 范围副词“都”的选择限制, 《中国语文》第5期.

朱德熙. 1982. 《语法讲义》, 北京: 商务印书馆.

Chao, Yuan Ren. (1968) *A Grammar of Spoken Chinese*. Berkeley: University of California Press. 收入 2004. 《赵元任全集(第3卷)》. 北京商务印书馆; 吕叔湘节译本. 1979. 《汉语口语语法》. 北京: 商务印书馆; 丁邦新全译本. 1980. 《中国话的文法》. 香港: 香港中文大学出版社.

语料库:

北京大学汉语语言学研究中心语料库 (CCL)

ABSTRACT

On Categories of Container Classifiers and the Marker Forms of “full/entire” in “one + container classifier + noun” Construction

Nattanit Chamsuwanwong

This paper aims to discuss the semantic interpretation of the numeral “one” in “one + container classifier + noun (one + CLc + N)” construction. When used with different categories of container classifiers, the numeral “one” in the “one + CLc + N” construction can be interpreted in two ways: one, it represents the “actual number”; or two, it expresses the meaning of “full/entire.” Container classifiers could be divided into three categories: numeral container classifiers (一箱糖 <one **box** sugar>, ‘a box of sugar’); ‘full’-numeral container classifiers (一桌子糖 <one **table** sugar>, ‘a tableful of sugar’); and, full covered container classifier (一地糖 <one **ground/floor** sugar>, ‘a floorful of sugar’). The last two categories of container classifiers can cause “one” to be interpreted as conveying “full/entire” meanings. Thus, these classifiers can be regarded as intrinsic markers for the “full/entire” meaning. However,

when certain specific markers are added to the construction, such as “de(的)”, “dou(都)”, and certain negation markers; or if —“yi” is replaced by “man(满)/quan(全)”, and not by other number, the meaning of “full/entire” will become the prominent one. These special markers are analyzed here as external markers.

Keywords: *categories of container classifiers, “full/entire” markers, “one + CLc + N” construction, “numeral” meaning, “full/entire” meaning*

现代汉语离合词及其泰籍学生的习得研究与教学探讨

林才均¹

摘要

在现代汉语中，一直存在着一种特殊的语言单位，那就是离合词。离合词问题作为汉语独有的现象，其语法属性问题一直备受关注。前人已从不同的角度对离合词进行了广泛的研究，然而关于其语法属性、界定标准等问题至今仍存在争议。

同时，随着离合词的频繁使用，又由于离合词的特殊性，所以离合词的偏误现象日常发生且多样。在对外汉语教学界，离合词难教难学已成为共识。在对泰汉语教学中，也存在着这一问题。

本文首先对离合词的语法属性与界定原则进行探讨，以奠定了本文的离合词研究之理论基础。接着笔者在问卷调查的基础上，从习得与偏误分析的角度，对泰籍学生离合词的习得顺序和发展过程、偏误情况、偏误类型及偏误原因进行了总结与深入分析。最后，笔者针对泰籍学生及其偏误原因提出了相应的教学对策。

关键词：离合词、泰籍学生、习得顺序、偏误分析、教学对策

一、引言

在现代汉语中，一直存在着一种特殊的语言单位。说它特殊是因为它能“离”能“合”，既象词，又象词组。如：

¹ 皇太后大学讲师，汉语言文学学士，对外汉语教学硕士。本文乃作者硕士学位毕业论文之缩改版。

[1] 她去跳舞。

[2] 她去跳了一个小时舞。

语言学界习惯把这种意义上具有词汇的整体性、单一性，但结构上可离可合的语素组合叫做离合词（陆志韦，1957）。

离合词最早出现在宋代（力量等，2007），在现代汉语中占有较大的比例，是现代汉语普遍存在的现象，并有逐渐上升的趋势。

随着离合词的频繁使用，又因离合词的特殊性，所以离合词的偏误现象日常发生且多样。有时它会发生在母语为汉语的中小学生学习身上和成年人口中，而更多的是经常发生在以汉语作为第二语言的学习者身上，且一直是困扰学习者汉语学习的一大难题。由于离合词大部分是表示人的普通的日常生活行为的词（王海峰，2008），它在口语中有相当的比重，所以这一问题显得更为突出。

我们来看下面几组句子²：

* [1] 她看见我很忙，就来帮忙我。

* [2] 这几天，我总是睡觉不好。

* [3] 我们跳舞了一个小时就回家了。

* [4] 她游泳得很好。

* [5] 考试完我就回家。

这些偏误句是笔者从泰籍学生的平时作业、考试试卷及日常交谈中收集到的。笔者发现，离合词的偏误现象不仅出现在泰国汉语初级生当中，到了中高级阶段，学生也仍然频频出现这样的偏误，这就不得不引起笔者的思考和重视。离合词的语法属性是

² “*” 表示这个句子是病句，下同。

什么？如何界定？泰籍学生离合词习得顺序与发展过程到底是怎样的？为什么在使用离合词时频频出现偏误？为什么这类偏误如此顽固，如此难以纠正？有没有可以最大限度地减少这类偏误的方法呢？本文的撰写也正是基于这样的思考。

二、离合词的语法属性与界定标准及原则之探讨

（一）离合词语法属性的探讨与界定

离合词这一特殊的语法词法现象早在上个世纪 40 年代就被提出来了（陈望道，1940），但“离合词”的语法性质到底是什么？至今仍是见仁见智。大体上可以分为四种：（1）词说（2）短语说（3）中间状态说（4）合则词离则短语说。

下面笔者将对以上各种观点一一叙述与分析探讨。

（1）词说

林汉达（1953）把离合词称为“结合动词”。他强调不能因为“打仗”、“种地”等这类结合词可以被拆开来插入别的词变成短语或句子就认为“打仗”、“种地”不是词，如果被拆开的结合动词在意义上是不可分割的整体，那么就应该认为其是词。

赵元任（1968）提出现代汉语“离子化（ionization）”的特殊现象。他从“动不离宾、宾不离动”的角度出发，认为“放心、做梦”等是复合词的一种，主张复合词可以作有限形式的扩展，只要两个成分挨得相当近即可。如“费神”可以扩展为“费了您的许多神”。

张静（1987）从特定意义和扩展形式有限这两条标准出发，

认为离合词中，至少有一个失去原意，合起来表示一个特定意义，扩展形式有限，应属词。

综上所述，我们可以知道，持“离合词”是词这一观点的前提是：汉语里的一部分词在某种情况下是可以分离的。他们认为离合词是词，因为离合词表达的意义具有整体性、单一性；同时，离合词的扩展是有限的。可见，他们比较倾向于意义的整体性、单一性这一评定标准，而认为离合词的有限扩展可以忽略不计。这种说法似乎和词的本质特点存在着一定的矛盾，跟西方语言中“词”的形式标准产生了冲突，是不一致的，甚至可以说直接对立的。同时，以意义的整体性、单一性标准毕竟主观性太强，不容易把握，难以成为区分词与短语的一个强有力的明确标准。

(2) 短语说

王力(1946:23-24)坚持以能不能分离作为区分词和伪语(即短语)的标准。他指出：“凡两个字中间还可以插得进别的字者，就是伪语，否则只是一个单词。”

吕叔湘(1979:110)认为“能插入其他成分、可分离的即是短语”。他表示“一个组合成分要是可以拆开，可以变换位置，这个组合只能是短语。离合词这种组合的语法特点跟一般的动名组合没有什么两样。”

综上可知，认为“离合词”是短语的学者认为区分词与短语的标准是固定的，词是不能再分的，能分的就不是词，而是短语。同时，不能以意义标准来判别词或短语，因为主观性太强，不具有可操作性。这一观点可以说是严格坚持了西方语言学中关于

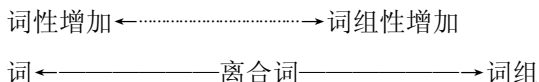
“词”与“短语”的标准。但似乎忽略了离合词以合的形式出现的高度频繁性与意义的高度凝固性。

(3) 中间状态说

范晓(1981)认为,离合词属于词和短语之间的一种中间状态的组合,这种组合是一种特殊的词,即“类短语词”。

史有为(1983)将离合词称作“粘连短语”。他认为离合词是一种中间状态的组合。它们是接近词的一种短语。

梁驰华(2000)引入“连续性观念”表示词、离合词、短语之间的关系。认为:“在词和词组的核心区域两者的区分是明显的,但在词和词组的交界处彼此的区分度则不很清楚,有一定的模糊性,呈现一种亦此亦彼的两可状态,这两可状态就是所谓的离合词,即词——词组单位”。他(2000)以图例的形式形象的描绘出了三者之间的关系:

可见,持此观点的学者均认为词与短语没有绝对的界线,离合词就是处于这种既象词,又象短语的中间状态。

(4) 合则词离则短语说

有些学者在兼顾离合词的两个对立面的基础上,主张“离为短语合为词”。简单地说,就是离合词在“合”的时候是一个词,“离”时为两个词。这一观点比较典型。

陆志韦(1957)最先明确提出了“离合词”这一概念。他在1957年的《汉语构词法》一书中正式论述了“离合词”的含义:

“合起来是一个词；在同形式的结构里，两段分开了，就是两个词。”“两个词”的提法也就暗含了“分开以后是短语”。

朱德熙先生（1982）认为“理发”的“理”是自由语素，“发”则是粘着语素。从综合能力来看，“理”和“发”都不大能用别的成分替换。因此根据两个标准都应该把“理发”看成是词。但是“理发”可以扩展，而且“理发”可以颠倒使用，因此，他把“理发”看成词，把扩展以后的格式看成词组。朱德熙先生将语素引入离合词的研究与分析，是一大进步。

总之，“合则词离则短语说”坚持了离合词的特殊性。认为它既是词又是短语，即合起来使用时是词，分离使用时是短语。

笔者认为“离时是短语”是有问题的。因为：离合词的“离”只存在于动态交际场合，它和一般意义上的短语并不同；离合词中含有粘着语素，“离”后如何独立成词呢？

持“中间状态说”的学者们，其实持“合则词离则短语说”亦可归入此类。他们都看到了离合词的特殊性，于是试图绕过“词”与“短语”之争，取其中或将其一分为二，即合为词离为短语。但是这种“平行说”（邓守信，2005）似的界定本身就是矛盾的，是有待商榷的。实际上，一个词汇的结构单位不应该有两种属性。

这样一来，“离合词”的判定问题，归根到底是讨论词和短语的划界问题，但由于“离合词”本身的特殊性质，这个划界问题又不同于简单意义上词与短语的划界问题。如采用“扩展法”这种“刚性”的方法来检验离合词是词还是短语，只能导致一种

结果，即认为所谓“离合词”是不存在的，它跟一般的动名组合没有什么两样。结果显然是忽略了离合词的特殊性。显然要搞清离合词性质，我们必须脱离“扩展法”的束缚，对“词”进行重新认识，特别是对词的结构框架体系要重新审视，寻找一个合理的方案来解决“离合词”问题。

黄正德(1984)提出了“词汇完整性假说(Lexical Integrity Hypothesis)”他说：“没有任何词组规则能影响到词的固有的部分。”(No phrase-level rule may affect a proper subpart of a word. (1984:60))

他以“词汇完整性假说(LIH)”来证明现代汉语离合词不是词。因为“短语结构条件(Phrasal Structure Condition)(PSC)的原则无法在词汇的层次起作用。”

邓守信(1999:78)在谈及词法(morphology)与句法(syntax)的界面时，表示“句法有的机制，也在词法中出现。”并列出了七类表现在句法中的机制也体现在词法的结构机制中，即连接关系-并列(如：喜欢)、修饰关系-偏正关系(如：后悔)、动宾关系-动宾词(如：司机)、动补关系-动补词(如：说明)、主谓关系-主谓词(如：心疼)、层次关系-层次词(如：红唇族)、重叠机制-重叠词(如：爸爸)。可见，词法、短语和句法各层次之间有其共通性，称为“界面(inter-face)”。

针对黄正德的“词汇完整性假说(LIH)”这一论点，邓守信(1999)提出了“词汇重新解释(lexical re-interpretation)”

机制，认为现代汉语离合词是词，这类词可在句法层次的离析，是因为经过这个“词汇重新解释”(LRI)的过程，和现代汉语离合词在词法层次的词的属性并不冲突，并非违反黄正德(1984)所说的“词汇完整性假说”(LIH)。学者之所以认为离合词的离析是违反了“词汇完整性假说”(LIH)，是因为以句法的现象看待离合词的词法属性之故。邓守信(1999)提出一个强有力的解释证据，就是“幽默”一词的离析现象。探究“幽默”一词的来源，“幽默”是一个外来词，仅取其音而非意译，“幽”非动词词素，“默”也非名词词素，却能离析为“幽了他一默”的句法形式。另外如“打折”之类的“动-动”并列结构，也可以透过这个机制离析，可见“词汇重新解释”(LRI)的机制，是词法层次的现代汉语离合词在句法层次离析的有力理据。

本文站在对外汉语教学的立场，将离合词的语法属性界定为词，且为不及物的合成词³。因为离合词基本上符合了词是最小的有意义的能独立运用的语言单位这一定义，且要么含有粘着语素，要么其组合发生了语义延伸而变得不自由。虽然离合词可做有限扩展，但是词是可以做有限扩展的，关于这一点，邓守信(1999)提出的“词汇重新解释”(LRI)的机制是一个有力的理据。赵元任(1968:205)、朱德熙(1982:113)、吕叔湘(2002:366)等也提出过词是可以扩展的论点。

³ 本文将至少包含一个粘着语素的词界定为合成词，且将离合词界定为不及物动词(因只有极少数离合词及物，如：担心、劳驾、留意、放心等)。

（二）离合词的界定标准与原则之分析与探讨

离合词概念提出后，学者们对它具体的界定标准提出了看法。

赵元任（1968:200）提出的“一个短语可以有多种形式的扩展。一个复合词可以有有限形式的扩展，只要两个成分挨得相当近。”他所列举扩展程度不同的五种情况中包含了离合词。

吕叔湘（1979:25）指出，被称为“离合词”的这种组合“只有单一的意义，难于把这个意义分割开来交给组合的成分。”

朱德熙（1982）为了区别述宾式离合词与述宾短语，提出述宾式离合词主要包含以下几种情况：含有粘着语素，如“吃亏”；述语性成分和宾语性成分不能彼此分离，如“失火”；可以带宾语，如“留神”。

张静（1987）也提出了区别述宾式离合词和述宾短语的几条标准：两个成分凝固成一个特定的意义，表示一个简单的概念；有的整个结构可以再带宾语，两个成分的次序不能颠倒，有时中间虽然也能插入别的成分，动词性词素虽然可以重叠，但其中的一个成分不能独立成词，而且扩展形式是有限的。

赵淑华、张宝林（1996）提出了比较系统的离合词的鉴定标准：组合成分中有粘着语素的是离合词；搭配严格受限制的，即一个动词性成分只能和一个名词性成分组合，或一个名词性成分只能与一个动词性成分组合的动名组合是离合词；非动宾式而用如动宾式的动名组合是离合词；可以扩展又兼属名词或形容词的是离合词。

由上可见，学者们对于离合词的鉴定标准越来越系统，越来越

越深入，可操作性也越来越强。

同时，我们也要注意，赵元任（1968）谈及的界定原则是一个过于理想的原则。扩展程度的高低并不能作为辨别一个动名组合是不是离合词的标准，因为各离合词的离合程度不尽相同。何谓“多种”，何谓“有限”难以量化。此外，仅从形式判定一个组合是词还是词组也是不可取的。吕叔湘（1979）认识到了“离合词”意义的整体性与单一性，但意义的整体性与单一性并不是鉴定离合词的唯一标准，因为并不是所有意义具有整体性与单一性组合都是离合词，如：打字、打电话等。仅从意义来鉴定一个组合是词还是短语也是不可取的。朱德熙（1982）、张静（1987）主要从离合词的内部构成、意义及语法形式与功能方面来鉴定离合词，他们的观点都具有较强的参考价值。但并不能作为鉴定离合词的统一标准，存在着某些不确定因素，可操作性也不够强。

赵淑华、张宝林（1996）的几种鉴定标准的提出，为我们如何界定离合词开辟了新的思路，不仅具有一定的科学性，也有一定的针对性，可以使一般公认的离合词大致都能“入选”；既不过宽，也不过严，对于如何确定离合词也比较容易把握。但其“搭配受限”和“兼属他类”类的某些离合词有待商榷。如他们收入了其所谓的FF形式，如：吃亏、丢人等。关于这一点，笔者认为，虽然“吃、亏、丢、人”等都是自由语素，但是当它们组成“吃亏”和“丢人”后，意义不是“吃”与“亏”、“丢”与“人”的简单相加，而是有了语义的延伸，这里的“吃亏”是指受损失或在某方面条件不利；“丢人”是指丢脸，而不是“人丢了，找

不到了”，此时，两个语素之间具备了粘着特性，实际上是不自由的。至于他们指出的某些离合词同时兼属他类，如：“伤心”等。笔者认为，只有当该词作动词时才是离合词，因为只有此时才可分离。兼属他类时，如“很伤心”、“真伤心”、“伤心的感觉”等都是不可分离的，故不是离合词。

笔者在以上探讨与前人（如：吴道勤，李忠初（2001）、Li&Thompson（1983;1992）、易荷梅（2007）、林秋芳（2007）等）研究的基础上，确立出以下离合词的鉴定标准与原则：

- （1）是充当动词的语法功能的双音节合成词。
- （2）结构成分中含有粘着语素。
- （3）是[XvYn]_w⁴结构的框架。
- （4）必须可合又可离，但语义结合紧密，不能被任意分割。

一个双音结构必须同时具备上述四条或通过“词汇重新解释（lexical re-interpretation）”机制具备了离合词的属性，才是离合词。这样，我们就能将离合词与一般动宾词组或动名组合区别开来，也能将“小便、同学、幽默”等透过“词汇重新解释”机制纳入离合词的范畴，厘清离合词的内涵，确定离合词的范围。

三、泰籍学生离合词之习得情况初探及偏误研究

（一）研究设计

本文以泰国皇太后大学商务汉语专业二、三、四年级的非华裔学生为调查对象，各 80 名。调查的内容为离合词的基式结构与

⁴ [XvYn]_w 表示动名结构的词，如：毕业、见面、报名、结婚等。

离析结构。调查方法则主要为设计调查问卷和与学生交谈的方式，同时也结合笔者平时收集到的泰籍学生习得离合词的偏误、其他国家学生的偏误以及北京语言大学语料库中的偏误句作为研究语料。笔者的调查目的在于探讨泰国学生习得离合词的顺序及其发展过程，以及了解泰籍学生在习得离合词时的偏误情况，分析与研究其偏误原因，为对泰籍学生的离合词教学提供教学参考。

(二) 习得顺序初探

笔者根据学生问卷的正误率高低排序，正确率高的表示习得程度较好，也就是比较容易习得；反之则不易习得。根据问卷统计结果，笔者得到以下的泰籍学生离合词习得顺序表：

表 1. 泰籍学生离合词习得顺序表

结构 大类	结构 大类 排序 值	题 号 ⁵	结构小类	总体 正确率	结构 小类 排序
重叠	14	T19	重叠	76.1%	2
介词 搭配	20.5	T24	介词搭配	70.9%	3
语素 脱落	29.5	T20	语素该脱不脱	63.5%	6.5
		T21	语素不该脱而脱	65%	5
插入修 饰成分	35.5	T5	V+什么+0	63.5%	6.5
		T8	V+(了/过)+数+量+0	78.8%	1
插入修	35.5	T10	V+个+0	59%	10

⁵ 见附录。

饰成分		T12	V+点儿+0	39.6%	22
		T13	V+代+(的)+0	60.7%	9
名语素 前移	50.5	T16	定+0+V+补	39.2%	23
		T17	(连)+0+也/都不/没+V	56.3%	11.5
		T18	把+0+V+补	69%	4
A 的 重复	55	T25	A 的重复	50.9%	16
词性 偏误	64.5	T22	带宾语	47.1%	19
		T23	动词用作名词	50%	17
插入动 态助词	67	T1	V+了+0	56.3%	11.5
		T2	V+过+0	54.4%	13.5
		T4	V+的+0	26%	25
		T11	V+着+0	49.4%	18
插入 补语	68.5	T3	V+(了/过)+补(动量)+0	63.2%	8
		T6	V+补(结)+(了)+0	52.8%	15
		T7	V+补(可能)+0	46.3%	20
		T9	V+补(起)+0+(来)	27.7%	24
		T14	V+(了/过)+补(时量)+0	54.4%	13.5
		T15	V+补(上)+(了)+0	45.4%	21

从上表来看, 值越小, 说明学生对该结构掌握得越好, 反之, 学生就掌握得越差。根据总体值大小与差别的显著程度, 笔者将其分出四个等级, 希望能对教学有所启示。具体如下:

一级: T8、T18、T19、T24, 共 4 类。

二级: T3、T5、T10、T13、T20、T21, 共 6 类

三级：T1、T2、T6、T7、T11、T14、T15、T17、T22、T23、T25，共 11 类。

四级：T4、T9、T12、T16，共 4 类。

一级是学生掌握得最好的，二级次之，三级是一般的，四级是最差的。四级应该是学生学习的特难点与特重点，但三级的正确率也不高，均未达到 60%，同样应作为教学难点与重点。

（三）发展过程初探

根据数据统计结果，笔者将泰籍学生习得离合词的发展过程分为四种主要形式，即上升下降、下降上升、直接上升、不变上升。其中上升下降的有 T4 “V+的+0”、T24 “介词搭配”，三年级比二、四年级掌握得好，但差距并不明显，且整体正确率偏低，说明学生掌握得很一般；下降上升的最多，有 T1 “V+了+0”、T2 “V+过+0”、T3 “V+(了/过)+补(动量)+0”、T7 “V+补(可能)+0”、T8 “V+(了/过)+数+量+0”、T11 “V+着+0”、T12 “V+点儿+0”、T13 “V+代+(的)+0”、T14 “V+(了/过)+补(时量)+0”、T15 “V+补(上)+(了)+0”、T18 “把+0+V+补”、T19 “重叠”、T21 “语素不该脱而脱”。这一形式包括上升之正确率超过或低于二年级的情况，但以前者为主。虽然三年级习得的正确率低于二、四年级，但是差距不大，掌握情况趋于一致，这也基本符合学习的自然规律；直接上升的有 T5 “V+什么+0”、T6 “V+补(结)+(了)+0”、T9 “V+补(起)+0+(来)”、T10 “V+个+0”、T16 “定+0+V+补”、T20 “语素该脱不脱”、T22 “带宾语”、T23 “动词用作名词”、T25 “A 的重复”，可见，随着学生汉语水

平的提高, 学生对于这些结构的掌握越来越好, 符合自然的学习规律。但笔者也注意到, 提升的幅度很小, 说明这些结构并不好掌握; 不变上升的是 T17 “(连)+0+也/都不/没+V”, 这一结构正确率不高, 说明学生掌握得不好, 而且提升幅度也很小, 难度较大。总之, 不同年级对于不同形式的掌握基本符合了学习的自然规律, 但是不同年级对于不同形式的掌握情况并不一致, 出现的偏误类型及分布状况也不同。因此教师在各个教学阶段都应当重视离合词的偏误情况, 调整教学侧重点。详细情况如下图所示:

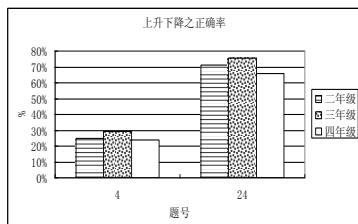

图 1. 上升下降之正确率

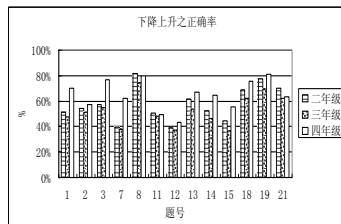

图 2. 下降上升之正确率

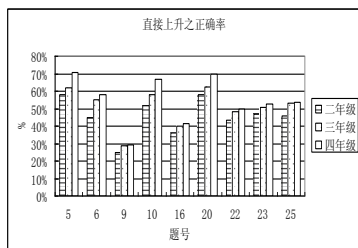

图 3. 直接上升之正确率

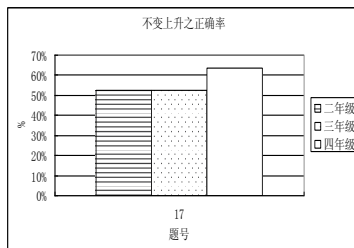

图 4. 不变上升之正确率

(四) 泰籍学生习得离合词之偏误类型的总结与分析

根据问卷调查结果及笔者平时收集到的泰籍学生习得离合词

的偏误，笔者发现在泰泰籍学生习得离合词时，既有“离”的偏误，也出现了“合”的偏误，笔者把前者称为离析式偏误，后者称为基式偏误。由于篇幅有限，笔者在此仅对在泰泰籍学生习得离合词的偏误类型进行简要地总结与分析。

1. 基式偏误分析

在泰泰籍学生在习得离合词的“合”的形式时，主要出现两个方面的偏误，即词性偏误与介词搭配的偏误。而词性的偏误又可细分为带宾语的偏误与将离合词用作名词的偏误。从表 1 来看，泰籍学生基式偏误主要集中在不该带宾语而带宾语的偏误，其次是离合词用作名词的偏误，最后是介词搭配的偏误，三者总体偏误率分别为 52.9%、50%、29.1%。

2. 离析式偏误分析

泰籍学生习得离合词的偏误除了“基式”偏误外，还主要体现在“离析式”偏误方面。主要涉及到的结构大类为：插入动态助词、插入修饰成分、插入补语、名语素前移、重叠、A 的重复及语素脱落，笔者将其细分为 22 个小类。下面笔者将对泰籍学生习得离合词的“离析式”偏误进行简要的总结与分析。

① 插入动态助词

根据表 1 来看，泰籍学生出现的离合词插入动态助词的偏误主要是在需要将“着、了、过、的”插入离合词中间时却将之置于离合词之后。插入“了、着、过、的”的总体偏误率分别为 43.7%、50.6%、45.6%、74%。

② 插入修饰成分

离合词插入修饰成分的结构比较复杂多样。笔者主要对“V+什么+0”、“V+(了/过)+数+量+0”、“V+点儿+0”、“V+代+(的)+0”四种常用结构进行了调查。从表 1 来看,泰籍学生对于“V+(了/过)+数+量+0”掌握得不错,总体偏误率最低,为 21.2%。对于“V+什么+0”和“V+代+(的)+0”结构则掌握得一般,总体偏误率分别为 36.5%、39.3%。而就“V+点儿+0”掌握得很不好,总体偏误率达到了 60.4%。泰籍学生出现的主要偏误还是直接将插入成分置于离合词后。

③ 插入补语

离合词插入补语的情况也是非常复杂的。可以插入时量补语、动量补语、可能补语、趋向补语、结果补语等。本文主要对“V+(了/过)+补(动量)+0”、“V+补(结)+(了)+0”、“V+补(可能)+0”、“V+补(起)+0+(来)”、“V+(了/过)+补(时量)+0”、“V+补(上)+(了)+0”进行了调查。我们发现,“V+(了/过)+补(动量)+0”的总体偏误率最低,为 36.8%,“V+补(结)+(了)+0”的总体偏误率为 47.2%、“V+补(可能)+0”的总体偏误率达到了 53.7%、“V+补(起)+0+(来)”的总体偏误率高达 72.3%、“V+(了/过)+补(时量)+0”的总体偏误率为 45.6%、“V+补(上)+(了)+0”的总体偏误率也达到了 54.6%。可见,泰籍学生对于离合词插入补语的习得情况从整体上看是很不好的,而出现的主要偏误同样是常常直接将插入成分置于离合词之后。

④ 名语素前移

离合词的名语素前移主要有三种结构,即是“(连)+0+也/都

不/没+V”、“把+O+V+补”、“定+O+V+补”。笔者对泰籍学生习得这三种结构的情况调查得知，泰籍学生掌握得一般。其总体偏误率依次为 43.7%、31%、60.8%。其中，学生对于“把+O+V+补”结构掌握得还可以，而对“定+O+V+补”结构则掌握得很不好。

⑤ 重叠

离合词的重叠形式主要有：VV0、V—V0、V了V0。笔者对泰籍学生习得离合词重叠形式进行调查后发现，泰籍学生对于离合词的重叠形式掌握得不错，总体偏误率仅为 23.9%。学生在判断题部分出现的主要偏误是“我们谈话谈话就回宿舍”，即采用了“VOVO”的重叠形式而出现了偏误。选择题出现的偏误性质同判断题一样。但同时笔者也从选择题发现，泰籍学生对于离合词的重叠形式掌握情况比较单一，仅对 VV0 掌握得很好，因此绝大多数学生都选择了“散散步，聊聊天儿”，而却很少使用离合词的其他重叠形式，所以很少的学生选择“散一散步，聊一聊天儿”这一离合词重叠形式。

⑥ A 的重复

离合词“A 的重复”结构即是“VOV”。根据表 1 我们可以知道，泰籍学生对“A 的重复”这一结构掌握得不好，总体偏误率达到了 49.2%。在判断题部分，学生出现的主要偏误为“我昨天跑步了三个小时”，选择题出现的主要偏误为“上课了八个小时”，偏误性质跟判断题一样，极少数学生选成了“上课八个小时”。可见，泰籍学生就离合词“A 的重复”结构出现的主要偏误就是没有重复 A。

⑦ 语素脱落

离合词语素脱落的结构主要分为两种情况，一种是语素该脱不脱，一种是语素不该脱而脱。根据笔者的调查，泰籍学生对这两种结构掌握得一般，总体偏误率分别为 36.5%，35%。

综上所述，我们可以发现，在泰泰籍汉语学生在习得离合词时，既出现了基式偏误也出现了离析式偏误，其中以后者为主。泰籍学生出现的“基式偏误”主要集中在不该带宾语而带宾语的偏误，其次是离合词用作名词的偏误。离析式偏误主要表现为“该离不离”，而将插入成分置于离合词之后。此外也包括少量的离析不当的偏误。同时，我们也要注意，有些结构不管是低年级还是高年级均掌握得很不好，偏误率很高，而成为“化石化”问题，如：离合词带宾语的偏误、“V+的+0”“V+补(起)+0+(来)”、“V+点儿+0”、“定+0+V+补”等。对这些结构我们应当加以足够的重视。

（五）偏误原因之分析

关于离合词习得的偏误原因，前人已有诸多探讨，也取得了不错的成果。针对泰籍学生习得离合词的偏误，笔者主要从以下几个方面来做探讨与分析。

1. 离合词本身的认知难度

长期以来，离合词教学就是对外汉语教学中的一个薄弱环节，我们甚至可以说，至今为止，学生对离合词的了解基本上还是停留在初级阶段，学生并没有真正掌握离合词的用法或常用形式。这主要是因为离合词本身非常复杂。主要表现在：离合词的性质

尚无定论，使得教学大纲的制定模糊不定，离合词的教学也就无所适从；离合词存在定量的问题，究竟有多少个离合词目前还不能最后确定；离合词离析形式复杂、用法灵活，几乎找不出两个离析形式完全相同的离合词，这就让学习者面临很重的学习负担；从词频统计表来看，离合词多为整个汉语中的非常用词，这必定给汉语学习者带来学习上的困难；从《汉语水平词汇与汉字等级大纲》与《汉语水平与语法等级大纲》来看，离合词属于难词，也是语法难点；离合词的语义、语用的复杂度增加了教与学的困难；离合词的教学跨度极大，教学安排极为困难。总之，离合词本身的难度给离合词的教与学带来了很大的困难，也是学生出现偏误的最主要原因之一。

2. 与母语的差异性

汉语离合词与泰语对应形式存在较大的差异性。详见下表。

表 2. 汉语离合词离析结构类型与泰语对译形式的差异性

汉语离合词 结构类型	对译成泰语后之 主要对应结构	例句
		泰语语序
V+了+0	V+0/V+0+了	一我起床就吃早餐了； 以后毕业了我就工作了
V+过+0	过+V+0	以前我过住院； 以前我过去散步在公园那个
V+(了/过)+ 补(动量)+0	V+0+补(动量) 过+V+0+补(动量)	我睡觉一整天，没做什么； 她过离婚两次

V+的+0	(已经)+V+0	我请假跟老师昨天; 我报名在星期上个
V+什么+0	V+0+什么	我没有问你, 你点头什么; 你请客什么啊
V+补 (结)+(了)+0	V+0+补(结)+(了)	明天一考试完我就回家; 我洗澡完就睡觉了
V+ 补 (可 能)+0	V+0+补(可能)	病的你还没好, 还出院不了; 这事我帮忙不了
V+(了/过)+ 数+量+0	V+0+数+量 过+V+0+数+量	我跟她见面一次; 她们过吵架两次
V+补 (起)+0+(来)	V+0+起来 开始+V+0	一她们见面就聊天儿起来; 一她感冒就开始发烧了
V+个+0	V+0+ (点儿)	请你帮照相给我们点儿; 我想道歉她
V+着+0	V+0+着	她唱歌着走过来; 他正生气着呢
V+点儿+0	V+0+点儿	晚上睡觉多一点儿, 玩游戏少 一点儿; 写字用心多一点儿
V+代+(的)+0	做+给+代+V+0 V+0+代	我不想做给她伤心; 你别生气他了
V+(了/过)+ 补(时量)+0	V+0+补(时量) 过+V+0+补(时量)	我们跳舞五个小时; 我跟她过聊天三次

V+补 (上)+(了)+O	V+O+补(上)+(了)	终于这次帮忙上了; 我终于报名上了
定+O+V+补	代+V+O+补 O+定+V+补	她跳舞得很好; 发这个理得不错
(连)+O+也/ 都不/没+V	连 +V+O+ 也 / 都 +V/VO	她睡觉连洗澡也没有洗澡; 他跑出去连关门也没有关门
把+O+V+补	V+O+补	为了唱歌得好, 她都练习每天; 他们已经请客好了
重叠	VOVO VO+一下 VO	一她没事就睡觉睡觉; 吃饭完出去散步一下; 他只是来捣乱

结合表 2 与泰籍学生习得离合词时所出现偏误, 我们不难发现泰籍学生在使用离合词时在很大程度上受到了母语的影响。正是由于汉泰语的差异性, 导致泰籍学生在习得汉语离合词时, 出现了跟母语具有相关性的偏误。

3. 所学的有限的目的语知识的干扰

李大忠(1996:247)曾指出“外国人因为没有或很少有汉语语感, 所以在学习汉语的过程中, 每说一句汉语, 都要受已有的汉语理论(知识)的指导, 信口乱说的情况是极少发生的。”笔者对此表示赞同, 因为人们通过正规的语言教学来学习一门外语实际上是一个从理论到实践的过程, 而理论之一即是来自自己学目的语之理论(知识)。而学习者在目的语学习过程中, 常常会把

所学的、有限的、不充分的目的语知识用类推的办法不适当地套用在目的语新的语言现象上，从而造成偏误。这种现象被称为过度概括或过度泛化（over-generalization）。简单地说，就是学习者有点儿“想当然”了。如：学生学过了“V+宾语”结构，而学生又往往把离合词看成一个混沌的动词性的整体，所以学生不顾离合词的特殊性而相当地在离合词后直接跟宾语，常常说“我在大学前面见面朋友、我帮忙她”等等；学生学过“V+起来+了”，如：站起来了、哭起来了，所以学生就出现了这样的偏误：唱歌起来了。再如，学生学过一般性双音动词的重叠形式为 ABAB（如：整理整理、讨论讨论等），因此在面对离合词时，出现了“散步散步、谈话谈话”这样的偏误。

4. 学生未掌握好相关语法点及其教学的相对滞后

根据《汉语水平等级标准与语法等级大纲》，我们可以发现，离合词“离析”形式所涉及到的相关语法点不少。越是离析形式复杂多样的离合词越早出现，而相关的语法点并未出现，就出现了教学相对滞后的局面，从而使得学生学习起来难度较大，产生偏误就在所难免了。由于与离合词的相关语法点教学的相对滞后，也影响到了学生对高频率、高频度的离合词的扩展形式的掌握。如表示否定意义的“什么”，它的扩展率最高，在 90%以上，绝大多数离合词都可以用这种方式扩展。如：“见什么面？”、“照什么相？”。在教学上比较简单，学生也比较容易掌握。但是“什么”这种表否定意义的语法点要到了中高级阶段才出现。可见，相关语法点教学相对滞后，影响到了离合词的整体教学，这就预

示着我们在进行离合词教学时，要考虑到阶段性问题，即随相关语法教学而展开离合词教学。

5. 教材及工具书的缺陷

教材编写是教学的重要环节，教材是教师和学生课堂教学活动的重要依据。教材中对离合词的处理情况直接影响到离合词的教学效果。由于离合词语法属性的界定一直未有定论，因此各对外汉语教材对于离合词的语法属性的处理方式就有所不同。

笔者主要选取了15套在国内外使用率较高或常见的对外汉语精读课和口语会话教材与5本对外汉语中或泰国常用的汉泰词典，并对其进行了详细考察。各套教材及词典对离合词的处理情况如表3所示。

表 3. 教材及词典中离合词处理情况⁶

项 目 教 材	拼音 分写	标注 词性	标注 为V	标注 为VO	作为语 法项目	课文及 练习用例
《汉语教程》	+	-	-	-	+	+
《新实用汉语课本》	-/+	+/-	-	+/-	+	+
《新编汉语教程》	-	+	+	-	-	+
《中文听说读写》(美国)	-	+	-	+	+	+
《速成汉语初级教程》	+	-	-	-	-	+
《汉语初级教程》	-	+	+	-	-	+
《桥梁》	+	-	-	-	-	+

⁶ 表中“+”表示出现了该项目，“-”则表示未出现此项目。

《跟我学汉语》	+	-	-	-	-	+
《长城汉语》	-	+	+	-	+	+
《汉语会话301句》	+	-	-	-	-	+
《说汉语》	+	-	-	-	-	+
《博雅汉语》	-	+	+	-	-	+
《标准中文》	-	-	-	-	-	+
《当代中文》	-/+	+/-	-	+/-	-	+
《实用视听华语》(台湾)	-	+	+	-	-	+
词典	同上	同上	同上	同上	词语搭配	例句
《汉语8000词词典》	+	-	-	-	+	+
《现代汉语实词搭配词典》	-	-	-	-	+	-
《现代汉语词典》(第5版)	+	+	+	-	+	+

根据表 3, 我们可以发现: 多数教材与词典已经注意到了离合词这一特殊的语法词法现象。但在是否标注词性, 以及如何标注方面, 各套教材与词典的编者并没有达成一致意见。各教材在生词部分处理离合词时, 要么采取拼音分写的方式来标示其特殊性, 要么直接标注其词性。而标注词性的多数直接将离合词归为动词, 极少数教材将其归为动宾短语, 然而无论是标注为动词或是动宾短语, 都容易忽略离合词的特殊性。

同时, 我们也注意到, 极少数教材将离合词专门作为语法项

目来介绍，但同时又都积极地在练习与课文中呈现离合词这一特殊的语法词法现象，希望汉语学生能有所认识，其实质还是一种回避状态。即使是专门作为语法项目来介绍的教材，也只是轻描淡写，如《汉语教程》，介绍得也十分有限或者说不够，但是在课文及练习中，各类教材又均出现了离合词的大量的“合”的用例与极少量的“离”的用例。

至于翻译问题，绝大多数教材和词典采取汉英对译形式，但是在翻译离合词时不少教材采取一般动词的翻译方式，如：《桥梁》将“睡觉、结婚”分别翻译成“sleep、marry”；《精选英汉汉英词典》（2004）将“吵架、洗澡”分别翻译成“quarrel; take a bath, swim”等，不少教材将“帮助”和“帮忙”都翻译成“help”。这样翻译不免有些不妥，这在形式上容易让学生将离合词作为一般的动词处理，从而形成误导，在使用中出现直接带宾语的偏误。

总体来说，离合词在教材中的问题并没有得到合理的解决，始终还是处于一种很模糊或含糊不清的状态，且存在诸多问题。

综上所述，造成在泰泰籍学生离合词习得的偏误的原因很多，但我们要明确一点，偏误往往不只是一种因素造成的，很多偏误常常是多种因素交织在一起，综合影响的结果。这就要求我们在寻求相应的教学对策时，以一种综合、开放的眼光来从总体上进行离合词的教学设计，力求提高教与学的效率，尽可能减少或避免偏误的出现。

四、针对泰籍学生离合词习得之教学对策

多年以来，不少学者对离合词教学进行了不懈的探讨，也提出了一系列的教学原则或策略，这些教学原则与策略是很好的尝试，也值得我们借鉴与参考。然而，针对不同的教学对象，我们还应做到“因材施教”。

本文基于对泰籍学生离合词的习得顺序与发展过程的初探，以及对于泰籍学生习得离合词的偏误的总结与原因分析，笔者针对泰籍学生习得离合词的主要问题提出了以下的相应的教学对策。现简要介绍如下：

1. 明确告诉学生离合词的概念，且对离合词有所界定

汉语学习者开始学习汉语接触到的就是词汇，因此对他们而言，词汇的概念在头脑中根深蒂固，词的意义单一性与形式的不可分割性一直贯穿于整个词汇教学中。当遇到离合词时，就会很自然地将它们处理成一般性动词，而模糊了两者的区别而产生偏误。这就需要我们明确地告诉学生离合词的概念，在学生了解了离合词的概念后，遇到离合词时就会有意识地去注意它们、去认识与使用它们。可见，对概念的掌握，能够起到指导学习的作用。

2. 教师、教材、学生都应给予离合词以足够的重视

据崔新丹（2008）统计，可离可合的动名组合约占《汉语水平词汇与汉字等级大纲》中所有动词（包括兼类词）和动词性短语的1/10，且离合词在日常生活与口语中常用（王海峰，2008），因此离合词十分重要，无论是教师还是学生都应该予以足够的重

视。在离合词的教学过程中，教师既不能一下子把所有离析形式都介绍给学生，更不能蜻蜓点水，一带而过。不能因为学生汉语水平还低，就采取避而不谈的态度，这是不对的。

另外，从以往的教材与工具书来看，它们对于离合词的教学不够重视。关于这一点，我们在偏误原因部分已经谈及。而作为教学的主要载体，也是教师教学、学生学习的主要依据，对离合词的重视是有利于离合词的教学的。

3. 遵循规律，改进教学方法

教师在教学过程中起着至关重要的作用。教师的专业素质与教学方法会直接影响到学生的学习效果。因此，教师在教授离合词时，必须对离合词有一个较全面的认识与研究，做到心中有数，同时在教学方法上不断改进，才能对离合词的教学做到有的放矢。具体表现在：利用对比的方法教离合词，找出母语干扰，从而掌握教学的主动性。同时切忌简单化的或生硬的对应；充分利用学术界关于离合词的研究成果，改善教学策略；严防离析形式的类推，注重巩固和重现；逐一教学，加强分离意识，消除学生“对等词”观念；注意离合词的语义、语用教学；认清泰籍学生习得离合词的顺序与发展过程，制定各阶段的教学目标、重点；建立泰籍学生离合词习得偏误语料库，针对偏误进行专项语法教学、作为教学重点。

4. 教材与工具书的编写

教材作为教学内容的主要载体，也是学生中介语形成的关键。因此，教材的科学性显得至关重要。在编写离合词这一语法点时，

切忌简单化或生硬对应,也不要堆砌“对应词或词组”;要根据语料库统计结果,选择代表性强的例句;按照汉语整体教学语法循序渐进地介绍离合词的语法行为;要给予语境,让学生明白离合词的语用价值;最后要增加离合词的练习题、强化训练。

特别要注意的是,在生词表或词条中要标记离合词的及物性及其释义与用法展示。笔者建议的做法是:

如⁷:

结婚 jiéhūn	vi-sep	แต่งงาน	结婚了/结了婚/结过婚/结过两次婚/去年结的婚/跟她结婚
担心 dānxīn	vt-sep	เป็นห่วง	担心她/担心极了(死了) 担什么心/为(替)…担心

五、结论

本文首先从语素、合成词、复合词等基本问题着手,对离合词进行了界定,我们确立出以下离合词的鉴定标准与原则:

- (1) 是充当动词的语法功能的双音节合成词。
- (2) 结构成分中含有粘着语素。
- (3) 是[XvYn]_w结构的框架。
- (4) 必须可合又可离,但语义结合紧密,不能被任意分割。

⁷ (说明:“sep-”表示“separable word”,即离合词;“vi”表示不及物;“vt”表示及物;搭配是根据王海峰(2008)统计各离合词之插入成分之出现频率高低顺序列出。)

一个双音结构必须同时具备上述四条或通过“词汇重新解释 (lexical re-interpretation)”机制具备了离合词的属性, 才是离合词。这样, 我们就能将离合词与一般动宾词组或动名组合区别开来, 也能将“小便、同学、幽默”等透过“词汇重新解释 (lexical re-interpretation)”机制纳入离合词的范畴, 厘清离合词的内涵, 确定离合词的范围。

然后, 笔者以皇太后大学汉语学生为研究对象, 初步探讨了泰籍学生习得离合词的顺序 (见表 1) 与发展过程 (见图 1-图 4), 指出了泰籍学生习得离合词的特点。同时, 我们也详细地总结与分析了泰籍学生习得离合词的偏误情况与偏误原因。我们认为造成泰籍学生出现离合词偏误的主要原因有: 离合词本身认知难度大、母语的干扰、教材与工具书的问题、所学目的语的干扰、学生未掌握好相关语法点及其教学的相对滞后。其中最主要的原因则是前三者。

最后, 针对泰籍学生习得离合词的情况, 我们主要从五个大的方面提出了教学建议, 即明确离合词的概念及界定标准; 师生及教材都应重视离合词; 遵循离合词自身规律与泰籍学生习得离合词的规律改进教学方法; 教材与工具书的编写; 在教材与字典中明确标记离合词。

参考文献:

- 陈望道. 1940. 《语文运动的回顾和展望, 陈望道语文论文集》. 上海: 上海教育出版社.
- 邓守信. 2005. 《汉语语法论文集》. 台北: 文鹤出版有限公司.
- 范晓. 1981. 《怎样区别现代汉语的词同短语》. 山东: 东岳论丛.
- 力量, 晁瑞. 2007. 《离合词形成的历史及成因分析》. 河北: 河北学刊.
- 梁驰华. 2000. 《离合词的价值及处理方式》. 广西: 广西师院学报.
- 林汉达. 1953. 《动词连写问题》. 北京: 中国语文.
- 林秋芳. 2007. 《现代汉语离合词之教学语法初探》. 国立台湾师范大学华语文教学研究所硕士论文.
- 陆志韦等. 1957. 《汉语的构词法》. 北京: 科学出版社.
- 吕叔湘. 1979. 《汉语语法分析问题》. 北京: 商务印书馆.
- 沈怀兴. 2003. 《“离合”说析疑》. 语言文字学.
- 王海峰. 2008. 《建立在大型语料库基础上的现代汉语离合词语语义特征考察》. 台湾华语文教学年会暨研讨会.
- 王力. 1982. 《汉语语法纲要》. 上海: 上海教育出版社.
- 易荷梅. 2007. 《现代汉语离合词的研究及其在教学上之运用的探讨》. 国立台湾师范大学华语文教学研究所硕士论文.
- 张静. 1987. 《汉语语法问题》. 北京: 中国社会科学出版社.
- 赵淑华, 张宝林. 1996. 《离合词的确定及其性质的再认识》. 语法教学与研究.
- 赵元任. 1979. 《汉语口语语法》(吕叔湘译). 北京: 商务印书馆.
- Li and Thompson. (1992) 《汉语语法》(黄宣范译). 台北: 文鹤出版有限公司.
- Chao, Y. R. (1968) *A Grammar of Spoken Chinese*. Berkeley: University of California Press.

附录:

T1. (1) 我起床了就去上课, 没有吃早饭。

(2) _____, 我就没再见到她。

A 毕业以后了 B 以后毕业了 C 毕了业以后

T2. (1) 我以前住院过, 所以我知道该怎么做。

(2) 以前, 我和她去那个公园_____。

A 散步过 B 散过步 C 散过了步

T3. (1) 听说他以前离婚过两次, 这是他第三次离婚了。

(2) 我昨天什么都没做, _____。

A 睡觉了一天 B 睡了一天觉 C 睡了觉一天

T4. (1) 我上个月跟经理请假的, 所以你们不知道。

(2) 我上个星期_____, 所以还来得及。

A 报名的 B 报了名 C 报的名

T5. (1) 又没问你, 你点头什么?

(2) 应该是我谢谢你, 请你吃饭, 你_____啊。

A 请客谁 B 请客什么 C 请什么客

T6. (1) 明天考试完我就回家。

(2) 昨天晚上, 我_____就睡觉了。

A 洗澡完 B 洗完了澡 C 洗完澡了

T7. (1) 小王的病还没好，出院不了。

(2) 真对不起！这件事情我_____。

A 帮忙不了 B 帮不了忙 C 不帮了忙

T8. (1) 我跟她吵过三次架，然后就分手了。

(2) 昨天我跟新来的老师_____。

A 见了一个面 B 见一个面了 C 见面一个了

T9. (1) 她一感冒，就发烧起来。

(2) 她们一见面就_____，一聊就是一个小时。

A 聊天儿起来 B 聊起天儿来 C 聊起来天儿

T10. (1) 请您帮我们照个相，可以吗？

(2) 她不是真的生气，你只要_____，就没事了。

A 给她个道歉 B 给她道了道歉 C 给她道个歉

T11. (1) 你不要去惹他，他正生气着呢！

(2) 我抬头一看，只见她_____。

A 唱歌着走过来 B 唱歌走着过来 C 唱着歌走过来

T12. (1) 晚上睡觉多一点儿，少玩游戏，白天就不困啦。

(2) 你写字能不能_____？你看，错别字太多了。

A 多用心点儿 B 用心多一点儿 C 多用点儿心

T13. (1) 我不想伤她的心，所以就答应了。

(2) 你别____，他不是故意的。

A 生气他 B 生他的气 C 给他生气

T14. (1) 昨天我们游泳了一会儿了，她才来。

(2) 今天是朋友的生日，我们一起去____，都快累死了。

A 跳舞了五个小时

B 跳了舞五个小时

C 跳了五个小时舞

T15. (1) 我早上八点就去排队了，终于报名上了。

(2) 以前总是没有机会帮她，这次终于____，心里很开心。

A 帮忙上了 B 帮上了忙 C 忙帮上了

T16. (1) 她的舞跳得很好，人也长得漂亮，所以我很喜欢她。

(2) ____，在哪儿理的？

A 这个发理得不错

B 这个理得发不错

C 这个理发得不错

T17. (1) 女朋友来了，他连班都不上班了。

(2) 他工作太累了，回家以后_____就睡觉了。

A 连没洗澡也 B 连澡也没洗 C 连洗澡也没

T18. (1) 为了把歌唱好，她每天都练习两三个小时。

(2) 他们已经_____，但是又突然决定不结婚了。

A 把客请好了 B 把请客好了 C 把请了客好

T19. (1) 老师，我们谈话谈话就回宿舍。

(2) 周末我常常约朋友去操场_____。

A 散步散步，聊天儿聊天儿

B 散一散步，聊一聊天儿

C 散散步，聊聊天儿

T20. (1) 昨天他们跳舞了一天街舞。

(2) 我以前_____，但是不知道她叫什么名字。

A 见面过她 B 见过她 C 见她面过

T21. (1) A: 你生病了吗? B: 生了。

(2) A: 她生气了吗? B: _____, 你赶快过去向她道歉。

A 生了 B 生气了 C 生了气

T22. (1) 他把东西放在那儿，就跑过来帮忙我，我很感谢他。

(2) 现在很晚了，但是她还没回来，我们都_____。

A 很担心她 B 担她的心 C 对她担心

T23. (1) 他今天有洗澡，所以身上不臭了。

(2) 他以前为这件事情_____, 所以你不要再说这件事了。

A 有发火 B 有发火过 C 发过火

T24. (1) 我不想给他见面，因为我不喜欢他。

(2) 他没房没车，也没有钱，所以没有人想_____。

A 向他结婚 B 为他结婚 C 跟他结婚

T25. (1) 我昨天跑步了三个小时。

(2) 昨天，我们上课_____, 大家都很累。

A 了八个小时 B 上了八个小时 C 八个小时

ABSTRACT

Separable Words in Modern Chinese and Their Acquisition and Pedagogy Relating to Thai Learners

Lin Caijun

In modern Chinese, there is a special linguistic unit called Separable Word. Its grammatical status has received special concern as a unique Chinese phenomenon. Different aspects of Separable Word have been studied by many scholars. However, problems, such as “What is the grammatical attribute of Separable Word?” and “What are its distinctive properties?”, are still being debated on.

Meanwhile, with the frequent use of Separable Word by those who learn Chinese as a foreign language, various kinds of errors occur, caused by its special linguistic nature. In the field of teaching Chinese as a second language, it is difficult both to learn and to teach Separable Word. Similar problems also occur among Thai learners who study Chinese.

This article firstly discusses grammatical attributes and distinctive properties of Separable Word. Its theoretical issues will be probed as fundamental

knowledge. Then based on the questionnaire, the acquisitional sequence and the developmental process of Thai students learning Separable Word, as well as the condition, type and causes of errors among Thai students are summarized and analyzed. Finally, corresponding teaching strategies, which are directed to Thai students and their causes of errors, are given at the end of this article.

Keywords: *separable words, Thai learners, acquisitional sequence, error analysis, teaching strategies*

การใช้ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์กับการสอน ส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีน¹

ธีรวัฒน์ ธีรพจน์²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางทางเลือกในการสอนรูปประโยคภาษาจีนที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผล (หรือโครงสร้างกริยา-ผล) โดยใช้ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความสับสนในการใช้รูปประโยคนี้ของผู้เรียนชาวไทย โดยมีลำดับการสอน 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดส่วนประกอบในตัวแบบ 2) ตัดส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อน 3) แปลเป็นประโยคภาษาจีน

คำสำคัญ ส่วนเสริมบอกผล การสอน ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาคุยฎีบัณฑิตเรื่อง 汉语结果补语与泰语对应形式的对比研究 (Hànyǔ jiéguǒ bǔyǔ yǔ Tàiyǔ dǔlyǐng xíngshì de duìbǐ yánjiū, “การศึกษาเปรียบเทียบส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีนกลางกับรูปแบบลักษณะเดียวกันในภาษาไทย”) คณะการศึกษาภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. บทนำ

เรายังมีความเชื่อในการสอนรูปประโยคภาษาจีนอยู่ประการหนึ่งว่า “ส่วนที่อยู่หลังกริยามีอยู่สองประเภทคือ ‘บทกรรม’ และ ‘ส่วนเสริม’ แต่ทั้งสองไม่ควรปรากฏร่วมกัน มิเช่นนั้นจะเป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์ และเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหานี้ ผู้สอนมักจะเลือกใช้รูปประโยคซ้ำกริยาหรือรูปประโยค 把 (bǎ) เป็นประโยคพื้นฐานให้ผู้เรียนจดจำ แต่ความจริงแล้วการลำดับประโยคแบบ “ประธาน-กริยา-ส่วนเสริม-กรรม” ก็มีใช้อยู่ทั่วไป เช่น

- (1) 我推倒了他。

Wǒ tuīdǎole tā.

ฉันผลักเขาล้ม

- (2) 弟弟哭烦了我。

Didì kūfánle wǒ.

น้องชายร้องไห้จนฉันรำคาญ

ทั้งสองประโยคนี้เป็นประโยคที่มีอาจใช้รูปประโยคซ้ำกริยาได้ (ไม่สามารถกล่าวว่า “*我推他推倒了。(Wǒ tuī tā tuīdǎole.)” และ “*弟弟哭我哭烦了。(Dìdì kū wǒ kūfánle.)” ได้) แต่บางประโยคก็ต้องใช้รูปประโยคซ้ำกริยาเท่านั้น เช่น

- (3) 我吃蛋糕吃胖了。

Wǒ chī dànɡāo chīpàngle.

ฉันกินเค้กจนอ้วน

ประโยคนี้อาจกล่าวว่า “*我吃胖了蛋糕。(Wǒ chīpàngle dàngāo.)” ไม่ได้ นอกจากนี้ การใช้รูปประโยค 把 ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการใช้ประโยคที่มีส่วนเสริมบอกผล และเป็นรูปประโยคที่เลี่ยงปัญหาเรื่องการปรากฏร่วมของบทกรรมและส่วนเสริมทำยกริยาอีกด้วย แต่กระนั้นก็ยังมียางประโยคที่ไม่สามารถใช้รูปประโยค 把 ได้ เช่น ประโยค “我吃蛋糕吃胖了。” ไม่สามารถกล่าวว่า “*我把蛋糕吃胖了。(Wǒ bǎ dàngāo chīpàngle)” ได้

ข้อมูลข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าความเชื่อที่ว่า รูปประโยคซ้ำกริยาและรูปประโยค 把 เป็นรูปประโยคที่สามารถใช้เป็นประโยคพื้นฐานเพื่อป้องกันความผิดพลาดทางไวยากรณ์ในกรณีนี้เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ความลักลั่นของการใช้รูปประโยคต่างๆ ที่มีส่วนเสริมบอกผลนั้น สามารถแก้ไขได้ด้วยการศึกษาผ่าน “ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์” ซึ่งผู้เขียนขอเสนอให้ใช้เป็นเครื่องมือทางเลือกในการสอนรูปประโยคต่างๆ ของส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีน

ปัญหาความลักลั่นของการใช้รูปประโยคต่างๆ ของส่วนเสริมบอกผลจะเป็นปัญหาของผู้เรียนชาวไทยหรือไม่นั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบทดสอบเพื่อพิสูจน์และวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนชาวไทย ดังจะกล่าวในลำดับต่อไป

2. การสำรวจความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยคที่ประกอบด้วย ส่วนเสริมบอกผลของผู้เรียนชาวไทย

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเข้าใจในการใช้ประโยคที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผลกับบัณฑิตสาขาวิชาภาษาจีน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 21 คน มีเนื้อหาทดสอบสองประเด็นคือในด้านรับรู้ภาษาและด้านการผลิตภาษารูปแบบทดสอบในด้านการรับรู้ภาษาคือให้ผู้ทำแบบทดสอบคัดลอกประโยคภาษาจีนตามตัวเลือก 5 ข้อ ได้แก่ “ฉันใช้แบบนี้” “ฉันเห็นคนอื่นใช้แต่ฉันไม่ใช้” “ฉันไม่แน่ใจแต่ฉันคิดว่าใช้ได้” “ฉันไม่แน่ใจเลย” และ “ฉันว่าผิคนั่นอน” ส่วนรูปแบบทดสอบในด้านการผลิตภาษาคือให้ผู้ทำแบบทดสอบแต่งประโยคจากคำที่กำหนดให้ เช่น กำหนดคำดังต่อไปนี้ “我/他/推/倒 (wǒ, “ฉัน” / tā, “เขา” / tuī, “ผลัก” / dǎo, “ล้ม”)” แล้วให้แต่งเป็นประโยคความเดียว เช่น “我推倒了他。” นอกจากนี้ ผู้วิจัยก็ได้ทำการทดสอบกับเจ้าของภาษาชาวจีนจำนวน 16 คนเพื่อใช้เป็นค่าเปรียบเทียบ

ประโยคที่ใช้ทดสอบแบ่งออกตามลักษณะของโครงสร้างกริยา-ผล (动结式 (dòng jié shì), resultative verb construction: RVC) 5 ประเภทของ Chang (2001:205) ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบและการเรียกเพื่อให้่ายต่อการนำไปใช้ดังนี้

ประเภทที่ 1 “ประเภทประธานร่วมกริยาเรียงแบบบอกรรม”

เช่น 哭累(kūlèi, “ร้องไห้จนเหนื่อย”) ในประโยค “我哭累了。(Wǒ kū lèile, “ฉันร้องไห้จนเหนื่อย”)” กริยาทั้งสองตัวมีประธานร่วมกัน คือ “我” และกริยาแรกไม่มีกรรม

ประเภทที่ 2 “ประเภทประธานร่วมกริยาเรียงแบบสกรรม”

เช่น 看累(kàn lèi, “อ่านจนเหนื่อย”) ในประโยค “我看书看累了。(Wǒ kàn shū kàn lèile, “ฉันอ่านหนังสือจนเหนื่อย”)” กริยาทั้งสองตัวมีประธานร่วมกัน คือ “我” กริยาแรกมีกรรม คือ “书(shū, “หนังสือ”)

ประเภทที่ 3 “ประเภทประธานแยกกริยาเรียงแบบบอกรรม”

เช่น 哭烦(kūfán, “ร้องไห้จนรำคาญ”) ในประโยค “弟弟哭烦了我。(Dìdì kūfánle wǒ, “น้องชายร้องไห้จนฉันรำคาญ”)” กริยาทั้งสองตัวมีประธานแยกกัน คือ ประธานของกริยา “哭” คือ “弟弟” ประธานของกริยา “烦” คือ “我” และกริยาแรกไม่มีกรรม

ประเภทที่ 4 “ประเภทประธานแยกกริยาเรียงแบบสกรรม”

เช่น 看坏(kàn huài, “ดูจนเสีย”) ในประโยค “我看电视看坏了眼睛。(Wǒ kàn diànshì kàn huàile yǎnjīng, “ฉันดูทีวีจนตาเสีย(จนเสียสายตา)”)” กริยาทั้งสองตัวมีประธานแยกกัน คือ ประธานของกริยา “看” คือ “我” ประธานของกริยา “坏” คือ “眼睛” และกริยาแรกมีกรรม คือ “电视”

ประเภทที่ 5 “ประเภทส่งต่อความสัมพันธ์” เช่น 推倒

(tuīdǎo, “ผลัก(จน)ล้ม”) ในประโยค “他推倒了我。(Tā tuīdǎole wǒ,

“เขาผลักฉัน(จน)ล้ม”)” กรรมของกริยาแรก (推) คือ “他” ซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานของกริยาที่สอง (倒) ด้วย

ผลการทดสอบสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

(1) มีผู้เรียนชาวไทยจำนวนไม่มากที่รู้ว่าส่วนเสริมบอกผลประเภทส่งต่อความสัมพันธ์ไม่สามารถใช้รูปประโยคซ้ำกริยา

(2) มีผู้เรียนชาวไทยจำนวนไม่มากที่รู้ว่าส่วนเสริมบอกผลประเภทประธานร่วมกริยาเรียงแบบสกรรมควรจะใช้รูปประโยคซ้ำกริยา

(3) มีผู้เรียนชาวไทยจำนวนไม่มากที่รู้ว่าส่วนเสริมบอกผลประเภทประธานร่วมกริยาเรียงแบบสกรรมไม่สามารถใช้รูปประโยค 把

(4) ผู้เรียนชาวไทยไม่ค่อยใช้ส่วนเสริมบอกผลประเภทประธานแยกกริยาเรียงทั้งแบบอกรรมและสกรรม แต่มักจะเลือกใช้ส่วนเสริมบอกสภาพ (状态补语 zhuàngtài bǔyǔ) แทน

3. ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์

ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์เป็นตัวแบบที่พัฒนามาจากโครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลในภาษาไทยเพื่อประยุกต์ให้ใช้กับการเรียนการสอนได้ง่ายมากขึ้น โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลในภาษาไทยเป็นการรวมรูปประโยคกริยาเรียงและ

ประโยคความรวมเข้าเป็นโครงสร้างเดียวกันเพื่อใช้เป็นแบบเทียบ
กับประโยคที่มีส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีน (柯伟智 (Kē Wěizhi),
2013:48)

3.1 โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลในภาษาไทย

โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลนี้สามารถใช้แปลเทียบ
ประโยคที่มีส่วนเสริมแสดงผลในภาษาจีนได้ทุกูปประโยค ซึ่งมี
โครงสร้างดังต่อไปนี้

$$NP_1-V_1-(NP_2)-(M[\text{icon}^{33}((t^h\text{am}^{33})\text{haj}^{41})])-(NP_3)-V_2$$

โครงสร้างนี้ประกอบด้วยนาม(วลี) 3 ส่วน กริยา 2 ส่วน และ
คำบ่งชี้(คำเชื่อม) “จน((ทำ)ให้)” 1 ส่วน โครงสร้างมูลฐานนี้
สามารถกล่าวเป็นคำพูดได้ว่า “ใครทำอะไรจนทำให้ใครเป็นอะไร”
ลำดับของคำในโครงสร้างสอดคล้องกับสัญรูป (iconicity) ชุด
ต่อเนื่องเชิงสาเหตุ (causal chain) และสอดคล้องกับโครงสร้าง
เหตุการณ์ (event structure) ที่เสนอโดย Van Valin and La
Polla (1997 อ้างถึงใน Chang, 2006:214) โครงสร้างทั้งสองเทียบ
ส่วนประกอบกันได้ดังนี้

โครงสร้างเหตุการณ์ (event structure):

$$([\text{do}'(\text{predicate}'(x)\text{or}(x,y))]\text{CAUSE}[\text{BECOME}(\text{predicate}'(y)\text{or}(z))])$$

โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผล (resultative radical structure):

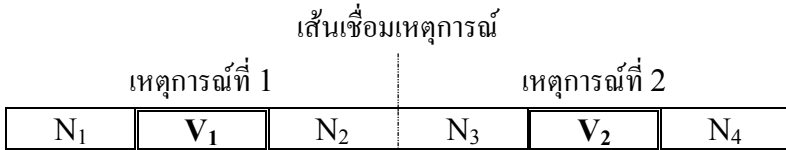
$$NP_1-V_1-(NP_2)-(M[\text{icon}^{33}((t^h\text{am}^{33})\text{haj}^{41})])-(NP_3)-V_2$$

ส่วนประกอบ X Y และ Z สามารถเทียบได้กับส่วนนาม NP₁ NP₂ และ NP₃ ส่วนประกอบ predicate เทียบได้กับส่วนกริยา V₁ และ V₂ ความหมายแฝง CAUSE เทียบได้กับคำบ่งชี้ “(ทำ)ให้ ((t^ham³³)haj⁴¹)” ความหมายแฝง BECOME เทียบได้กับคำบ่งชี้ “จน (ɬɛn³³)” ประโยคที่มีส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีนทุกประโยคสามารถแสดงได้ด้วยโครงสร้างเหตุการณ์ และเมื่อโครงสร้างเหตุการณ์ก็สามารถแปรเป็นโครงสร้างมูลฐานเพื่อบอกผลได้ ดังนั้นเราก็สามารถใช้โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลถ่ายทอดความหมายของประโยคที่มีส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีนได้ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้โครงสร้างมูลฐานนี้ก็ยังสามารถแปรเป็นประโยคภาษาไทยได้ จึงถือได้ว่าโครงสร้างมูลฐานนี้เป็น “จุดเชื่อมต่อ” ของประโยคภาษาไทยและภาษาจีนที่มีความหมายแสดงผล

3.2 การประยุกต์เป็นตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์

“โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผล” เป็นโครงสร้างที่ใช้เทียบเคียงประโยคที่มีส่วนเสริมบอกผลในภาษาจีนกับประโยคภาษาไทย เป็นจุดเชื่อมที่จะทำให้ผู้เรียนชาวไทยเข้าใจประโยคภาษาจีนได้ง่ายยิ่งขึ้น แต่การนำโครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลมาใช้ในการสอนโดยตรงอาจไม่สะดวกและไม่ได้ประสิทธิภาพที่ดีพอ ผู้วิจัยจึงปรับปรุงรูปแบบจากโครงสร้างเป็นตัวแบบตารางเพื่อให้

สะดวกแก่การนำไปใช้ยิ่งขึ้น ตัวแบบดังกล่าวคือตัวแบบโครงสร้าง
มูลฐานของเหตุการณ์ ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

ข้อแตกต่างของตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์กับ
โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลอยู่ที่วัตถุประสงค์ในการใช้ กล่าวคือ
โครงสร้างมูลฐานเพื่อแสดงผลจะใช้เพื่อถ่ายทอดประโยคภาษาจีน
มาสู่ภาษาไทย แต่ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์จะใช้เพื่อ
ถ่ายทอดภาษาไทยกลับสู่ภาษาจีน ดังนั้นในตัวแบบจึงไม่จำเป็นต้อง
มีคำบ่งชี้ “จน((ทำให้)” แต่ใช้เส้นเชื่อมเหตุการณ์เป็นตัวประสาน
เหตุการณ์แทน แล้วเพิ่มตำแหน่ง N₄ เพื่อรองรับกรณีที่กริยาตัวที่
สองเป็นสกรรมกริยา

4. การสอนประโยคที่มีส่วนเสริมบอกผลด้วยตัวแบบโครงสร้าง มูลฐานของเหตุการณ์

รูปประโยคที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผลที่มีก่นำมาใช้
สอนในบทเรียนต่างๆ โดยทั่วไปมี 3 ประเภท คือ รูปประโยคปกติ
(ประธาน-กริยา-กรรม) รูปประโยคซ้ำกริยา และรูปประโยค 把 ซึ่ง

โดยส่วนมากผู้สอนจะแนะนำรูปประโยคต่างๆ ให้ผู้เรียนแต่อาจไม่สามารถอธิบายความแตกต่างอย่างเป็นรูปธรรมได้

4.1 รูปประโยคทั่วไปที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผล

รูปประโยคที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผลที่ใช้เป็นรูปประโยคพื้นฐานในงานวิจัยนี้มี 5 รูปประโยคซึ่งประยุกต์มาจากรูปประโยคในงานวิจัยของ 李临定 (Lǐ Lǐndìng) (1986:181) ได้แก่

(1) รูปประโยคปกติแบบกรรม (NP₁-V₁-V₂)

“他长胖了。(Tā zhǎngpàng le, “เขาอ้วนแล้ว”)

(2) รูปประโยคปกติแบบกรรม (NP₁-V₁-V₂-NP₂)

“他喝酒喝醉了。(Tā hē jiǔ hē zuì le,

“เขาค้มเหล้า(จน)เมาแล้ว”)

(3) รูปประโยคซ้ำกริยาแบบกรรมตำแหน่งเดียว

(NP₁-V₁-NP₂-V₁-V₂) “他听懂了我的意思。

(Tā tīngdǒng le wǒ de yì si,

“เขาฟังความหมายของฉันเข้าใจแล้ว”)

(4) รูปประโยคซ้ำกริยาแบบกรรมสองตำแหน่ง

(NP₁-V₁-NP₂-V₁-V₂-NP₃)

“你写通知写落了一个字。

(Nǐ xiě tōngzhī xiě luò le yí gè zì,

“คุณเขียนประกาศตกตัวอักษรไปหนึ่งตัว”)

(5) รูปประโยค 把 (NP₁-把-NP₂-V₁-V₂(-NP₃))

“弟弟把我哭烦了。(Dìdì bǎ wǒ kūfánle,

“น้องชายร้องไห้จนทำให้ฉันรำคาญ”)”

รูปประโยคทั้ง 5 ล้วนเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ทางความหมาย รูปประโยคที่ 1-4 เป็นประโยคที่เกิดจากความสัมพันธ์ของส่วนนาม หรือความสัมพันธ์ของส่วนโต้แย้ง (argument) ในประโยค ส่วนรูปประโยคที่ 5 เป็นรูปประโยคเกิดขึ้นจากการเน้นความหมายของการทำให้เกิดผล (factive)

4.2 ลำดับขั้นตอนของการสอน

การสอนรูปประโยคที่ประกอบด้วยส่วนเสริมบอกผลด้วยตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์มีลำดับ 3 ขั้นตอนดังนี้

- (1) กำหนดส่วนประกอบในตัวแบบ
- (2) ตัดส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อน
- (3) แปรเป็นประโยคภาษาจีน

4.2.1 การกำหนดส่วนประกอบในตัวแบบ

ผู้สอนควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่าโครงสร้างกริยา-ผลในภาษาจีนประกอบด้วยกริยา³ 2 ตัว ซึ่งเป็นแกนหลักของเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ ด้านหน้าและหลังของกริยาทั้งสองอาจปรากฏค่านามร่วมด้วยได้ ตำแหน่ง N₁ และ N₃ จะเป็นประธานของกริยา V₁ และ V₂

³ กริยาในที่นี้หมายถึงคำคุณศัพท์ ซึ่งในงานวิจัยนี้จัดให้เป็นประเภทหนึ่งของกริยาด้วย

ตามลำดับซึ่งโดยปกติแล้วจะต้องปรากฏร่วมเสมอ ส่วนตำแหน่ง N_2 และ N_4 จะมีหรือไม่ขึ้นอยู่กับประเภทของกริยา (สกรรมกริยา หรืออกรรมกริยา) หรือขึ้นอยู่กับว่าความที่ต้องการสื่อ นั้นมีความ จำเป็นหรือไม่ ตำแหน่งที่มักไม่ค่อยปรากฏคือตำแหน่ง N_4

4.2.2 การตัดส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อน

เมื่อกำหนดส่วนประกอบในตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของ เหตุการณ์แล้ว จะพบว่าอาจมีส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อนกัน เนื่องจาก กริยาทั้งสองตัวอาจมีส่วนโต้แย้ง (argument) ร่วมกัน เช่น มีประธานร่วมกัน เป็นต้น เมื่อเราจะแปรข้อมูลในตัวแบบเป็น ประโยคภาษาจีนก็จะต้องตัดความซ้ำซ้อนนี้ออกเสียก่อน จึงจะเป็น ประโยคที่ถูกต้องตามไวยากรณ์ภาษาจีน กฎการตัดส่วนประกอบที่ ซ้ำซ้อนนี้มี 2 ข้อ ได้แก่

(1) ให้พิจารณาตำแหน่ง N_2 และ N_3 ก่อนว่าซ้ำซ้อนกัน หรือไม่ หากใช่ให้ตัดตำแหน่ง N_1 ออก (กฎที่หนึ่ง)

(2) จากนั้นให้พิจารณาตำแหน่ง N_1 และ N_3 ว่าซ้ำซ้อนกัน หรือไม่ หากใช่ให้ตัดตำแหน่ง N_3 ออก (กฎที่สอง)

ตัวอย่างที่ 1

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N_1	V_1	N_2	N_3	V_2	N_4
我	推	【他】	【他】	倒	∅

ทั้งตำแหน่ง N_2 และ N_3 ในตัวแบบด้านบนต่างก็เป็นคำว่า “他” เราจะต้องตัด “他” ในตำแหน่ง N_2 ออก เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากลำดับบทบาทความสัมพันธ์แล้ว ตำแหน่ง N_2 เป็นบทบาท “เป้าหมายของการกระทำ” (target of activity)⁴ ส่วน N_3 เป็นบทบาท “ผู้รับผลแห่งการกระทำ” (locus of affect) กล่าวคือ บทบาทแรก คือ “กรรม” ของการกระทำในเหตุการณ์แรก ส่วนบทบาทที่สอง คือ “ประธาน” ของการกระทำในเหตุการณ์ที่สองซึ่งรับผลโดยตรงจากการกระทำของเหตุการณ์แรก (กริยัตว์แรก) หากเราจะตัดตำแหน่ง N_3 ออกอาจจะทำให้เกิดความคลุมเครือในความหมาย ดังปรากฏในประโยคต่อไปนี้

ก. ฉันผลัก (แล้ว) เขาล้ม

ข. ฉันผลักเขา (แล้ว) ล้ม

ตัวอย่าง ก. และ ข. ใช้ “(แล้ว)” เป็นตัวแบ่งเหตุการณ์ ตัวอย่าง ก. เป็นผลจากการตัดคำนามในตำแหน่ง N_2 ส่วนตัวอย่าง ข. เป็นผลจากการตัดคำนามในตำแหน่ง N_3 ซึ่งจากทั้งสองตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ตัวอย่าง ก. มีความที่สมบูรณ์มากกว่า ความที่ตัวอย่าง ข. สื่อออกมามีความคลุมเครือ เนื่องจากเราไม่อาจแน่ใจได้ว่าหลังจากที่ฉันผลักเขาแล้วใครเป็นผู้ล้ม

⁴ แนวคิดเรื่องบทบาท target of activity และ locus of affect เป็นข้อเสนอในงานวิจัยของ Chang (2001: 219)

ตัวอย่างที่ 2

เส้นเชื่อมเหตุการณ์					
เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
【我】	哭	∅	【我】	累	∅

ส่วนที่ซ้ำซ้อนในตัวแบบด้านบนคือตำแหน่ง N₁ และ N₃ ซึ่งแทนที่ด้วยคำว่า “我” ทั้งสองตำแหน่งนี้ล้วนเป็นประธานของกริยา ในทั้งสองเหตุการณ์ซึ่งต่างก็มีความสำคัญทั้งคู่ การที่ทั้งสองเหตุการณ์มีประธานร่วมกันก็แสดงว่า ประธานคนเดียวกันเป็นผู้กระทำต่อเนื่องของทั้งสองเหตุการณ์ พิจารณาตามลำดับเวลาแล้ว เหตุการณ์แรกต้องเริ่มต้นก่อนแล้วค่อยพัฒนาสู่เหตุการณ์ที่สอง เมื่อประธานซ้ำกันก็สามารถละประธานในตำแหน่งที่สองได้เพราะ เหตุการณ์ที่สองจะอ้างอิงเหตุการณ์แรกอยู่แล้ว จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เราต้องตัดส่วนซ้ำซ้อนในตำแหน่ง N₃

4.2.3 การแปรเป็นประโยคภาษาจีน

การใช้ตัวแบบโครงสร้างพื้นฐานของเหตุการณ์จะช่วยให้ผู้เรียนชาวไทยสามารถใช้ความเข้าใจจากประโยคภาษาไทย แปรเปลี่ยนเป็นภาษาจีนผ่านตัวแบบได้ การแปรเป็นประโยคภาษาจีนจะกระทำได้ตามเงื่อนไข 3 ประการ ดังนี้

(1) ในกรณีที่ส่วนหน้าของเส้นเชื่อมเหตุการณ์ไม่ปรากฏ คำนามที่ตำแหน่ง N_2 แล้วกริยาที่สอง (V_2) สามารถเคลื่อนมาเชื่อมกับกริยาแรก (V_1) เป็นโครงสร้างกริยา-ผลได้ทันที

(2) หากส่วนหน้าของเส้นเชื่อมเหตุการณ์ปรากฏคำนามที่ตำแหน่ง N_2 แล้วกริยาตัวที่สอง (V_2) จะต้องเคลื่อนมาที่ด้านหลังของเส้นเชื่อมเหตุการณ์และต้องซ้ำกริยาตัวแรก (V_1) ที่ส่วนหน้าของเส้นเชื่อมเหตุการณ์ประกอบเป็นโครงสร้างกริยา-ผล

(3) เมื่อกริยาทั้งสองประกอบกันเป็นโครงสร้างกริยา-ผลแล้ว โดยทั่วไปต้องมีคำช่วย 了 ปรากฏร่วมข้างท้ายเสมอ เว้นแต่โครงสร้างกริยา-ผลประเภทส่งต่อความสัมพันธ์ที่อาจเปลี่ยนไปใช้ “了 (le, “แล้ว”)” ซึ่งเป็นคำช่วยมาลาท้ายประโยคได้

4.2.3.1 การแปรเป็นประโยคของโครงสร้างกริยา-ผลประเภทประธานร่วมกริยาเรียงแบบกรรม

ตัวอย่างของโครงสร้างกริยา-ผลประเภทนี้คือ 哭累 หรือ “ร้องไห้จนเหนื่อย” ในประโยค “ฉันร้องไห้จนเหนื่อย” จากประโยคนี้จะเห็นว่า กริยาในประโยคประกอบด้วย “ร้องไห้” และ “เหนื่อย” ซึ่งเป็นแกนของเหตุการณ์แรกและเหตุการณ์ที่สอง เหตุการณ์แรก (ร้องไห้) เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดผลคือเหตุการณ์ที่สอง (เหนื่อย) ผู้กระทำการทั้ง “ร้องไห้” และ “เหนื่อย” เป็นคนเดียวกันคือ “ฉัน” ดังนั้นเมื่อนำประโยคนี้เข้าสู่ตัวแบบก็จะได้

เป็น เหตุการณ์ที่หนึ่ง “ฉันร้องไห้ (我哭)” และเหตุการณ์ที่สอง
“ฉันเหนื่อย (我累)”

เส้นเชื่อมเหตุการณ์

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
【我】	哭	∅	-【我】-	累	∅

ในเมื่อมีส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อนกันคือ “我” ในตำแหน่ง N₁
และ N₃ จึงต้องตัด N₃ ทิ้งตามกฎที่สอง ซึ่งจะทำให้เหลือ
ส่วนประกอบในตัวแบบดังนี้

เส้นเชื่อมเหตุการณ์

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
【我】	哭	∅	-	累	∅

↑ ย้าย

ในตัวแบบไม่ปรากฏคำนามในตำแหน่ง N₂ ดังนั้นจึงสามารถ
เชื่อมเหตุการณ์โดยการย้ายกริยา “累” ไปที่ท้ายกริยาแรกและแปร
เป็นประโยค “我哭累了。”

4.2.3.2 การแปรเป็นประโยคของโครงสร้างกริยา-ผลประเภท
ประธานร่วมกริยาเรียงแบบสกรรม

ตัวอย่างของโครงสร้างกริยา-ผลประเภทนี้คือ 看累 หรือ
“อ่านจนเหนื่อย” จากประโยค “ฉันอ่านหนังสือจนเหนื่อย” ซึ่งเป็
การประสมสองเหตุการณ์ คือ “ฉันอ่านหนังสือ (我看书)” และ

“ฉันเหนื่อย (我累)” แกนของเหตุการณ์คือ กริยา “อ่าน (看)” และ “เหนื่อย (累)” เมื่อนำส่วนประกอบของเหตุการณ์กรอกสู่ตัวแบบจะเป็นดังนี้

เส้นเชื่อมเหตุการณ์

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
【我】	看	书	—【我】—	累	∅

จากตัวแบบพบว่าตำแหน่ง N₁ และ N₃ เป็นส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อนจึงต้องตัด N₃ ที่ตามกฎที่สอง ซึ่งจะทำให้เหลือส่วนประกอบในตัวแบบดังนี้

เส้นเชื่อมเหตุการณ์

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
【我】	看	书	-	累	∅

ตำแหน่ง N₂ ในตัวแบบข้างต้นปรากฏคำนาม “书” ทำให้กริยาที่สองไม่สามารถย้ายไปประสมกับกริยาแรกได้ จึงต้องย้ายไปที่ส่วนหลังของเส้นเชื่อมเหตุการณ์และต้องซ้ำกริยาแรกที่ส่วนหน้าของเส้นเชื่อมเหตุการณ์เพื่อประกอบเป็นโครงสร้างกริยา-ผล และแปรเป็นประโยคภาษาจีน “我看书看累了。” เพื่อสื่อความหมายดังกล่าว

4.2.3.3 การแปรเป็นประโยคของโครงสร้างกริยา-ผลประเภท ประธานแยกกริยาเรียงแบบกรรม

ตัวอย่างของโครงสร้างกริยา-ผลประเภทนี้คือ 走肿 หรือ “เดินจนบวม” จากประโยค “ฉันเดินจนเท้าบวม” กริยาที่เป็นแกนของเหตุการณ์คือ “เดิน (走 zǒu)” และ “บวม (肿 zhǒng)” ผู้กระทำการ “เดิน” คือ “ฉัน (我)” และผู้มีอาการบวม คือ “เท้า (脚 jiǎo)” เมื่อกรอกข้อมูลลงตัวแบบจะเป็นดังนี้

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
我	走	-	脚	肿	Ø

เส้นเชื่อมเหตุการณ์
ย้าย

ในตัวแบบไม่มีส่วนที่ซ้ำซ้อนและตำแหน่ง N₂ ก็ไม่ปรากฏคำนาม ดังนั้นกริยาที่สองสามารถย้ายไปที่ตำแหน่งท้ายกริยาแรกได้ทันที แปรเป็นประโยคภาษาจีน “我走肿了脚。”

4.2.3.4 การแปรเป็นประโยคของโครงสร้างกริยา-ผลประเภท ประธานแยกกริยาเรียงแบบสกรรม

ตัวอย่างโครงสร้างกริยา-ผลประเภทนี้คือ 看坏 หรือ “ดูจนเสีย” จากประโยค “ฉันดูทีวีจนตาเสีย” (ดูทีวีจนเสียสายตา) แกนของเหตุการณ์คือกริยา “ดู (看)” และ “เสีย (坏)” แบ่งออกเป็น

เหตุการณ์ “ฉันดูทีวี (我看电视)” และเหตุการณ์ “ตาเสีย (眼睛坏)”
เมื่อกรอกข้อมูลลงตัวแบบจะได้ดังนี้

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
我	看	电视	眼睛	坏	๐
		เข้า		ย้าย	

เนื่องจากส่วนนามทั้งหมดในตัวแบบไม่มีความซ้ำซ้อนจึงไม่จำเป็นต้องตัดส่วนประกอบใดออก ตำแหน่ง N₂ ก็มีค่านามปรากฏ ดังนั้นเมื่อต้องเชื่อมเหตุการณ์ก็ต้องย้ายกริยาที่สองไปที่ด้านหลังเส้นเชื่อมเหตุการณ์และต้องย้ายกริยาแรกที่ส่วนหน้าของเส้นเชื่อมเหตุการณ์แล้วจึงแปรเป็นประโยค “我看电视看坏了眼睛。”

4.2.3.5 การแปรเป็นประโยคของโครงสร้างกริยา-ผลประเภทส่งต่อความสัมพันธ์

ตัวอย่างของโครงสร้างกริยา-ผลประเภทนี้คือ 推倒 หรือ “ผลักล้ม” จากประโยค “ฉันผลักเขาล้ม” กริยาที่เป็นแกนเหตุการณ์คือ “ผลัก (推)” และ “ล้ม (倒)” ในกรณีนี้ กริยาแรกและกริยาที่สองมีความสัมพันธ์กันเป็นพิเศษ คือ กรรมของกริยาแรกจะทำหน้าที่เป็นประธานของกริยาที่สองด้วย จากประโยคข้างต้นสามารถแบ่งได้เป็นสองเหตุการณ์ คือ “ฉันผลักเขา (我推他)” และ “เขาล้ม (他倒)”

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
我	推	【他】	【他】	倒	ø

ตามกฎที่หนึ่งของการตัดส่วนซ้ำซ้อน ตำแหน่งที่ถูกตัดออก
คือ N₂ จึงทำให้เหลือส่วนประกอบดังนี้

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
我	推	-	【他】	倒	ø

↑ ซ้าย

เมื่อตัดส่วนประกอบที่ตำแหน่ง N₂ ไปแล้วก็ทำให้กริยาที่
สองสามารถย้ายมาที่ส่วนหลังของกริยาแรกประกอบเป็นโครงสร้าง
กริยา-ผล แล้วแปรเป็นประโยค “我推倒了他。” นอกจากนี้ ดังที่
กล่าวไปแล้วในเงื่อนไขข้อที่ 3 ของการแปรเป็นประโยคภาษาจีน
ตำแหน่งของ “了” ในส่วนเสริมบอกผลประเภทส่งต่อความสัมพันธ์
ยังสามารถปรากฏที่ท้ายประโยค เป็น “我推倒他了。” ได้อีกด้วย

4.2.3.6 การแปรเป็นรูปประโยค “把” และรูปประโยค “被(bèi)”

รูปประโยค “把” และรูปประโยค “被” ต่างก็เป็นรูปประโยค
มีการเน้นความหมาย รูปประโยค “把” เน้นการทำให้เกิดผล
รูปประโยค “被” เป็นการสื่อความหมายในรูปแบบกรรมวาจก แต่
การใช้รูปประโยคทั้งสองนี้ไม่สามารถใช้กับโครงสร้างกริยา-ผลได้

ครบทั้ง 5 ประเภท เงื่อนไขสำคัญของการแปลงเป็นรูปประโยค “把” และรูปประโยค “被” คือตำแหน่ง N_3 ในตัวแบบ ผู้วิจัยได้สรุปโครงสร้างในตัวแบบของโครงสร้างกริยา-ผลทั้ง 5 ประเภทไว้ในตารางต่อไปนี้

ตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์

เส้นเชื่อมเหตุการณ์

ประเภทของ ส่วนเสริม	เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
	บอกผล	N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂
ประเภท 1	【我】	哭	∅	【我】	累	∅
ประเภท 2	【我】	看	书	【我】	累	∅
ประเภท 3	我	走	-	脚	肿	∅
ประเภท 4	我	看	电视	眼睛	坏	∅
ประเภท 5	我	推	【他】	【他】	倒	∅

จากข้อมูลในตารางข้างต้น ประเภทของโครงสร้างกริยา-ผลที่สามารถแปลงเป็นรูปประโยค 把 และ 被 ได้ คือ ประเภทที่ 3-5 ซึ่งรูปประโยคพื้นฐานของทั้งสามประเภท ได้แก่ “我走肿了脚。” “我看电视看坏了眼睛。” และ “我推倒了他。” เมื่อย้ายตำแหน่ง N_3 ไปเป็นรูปประโยค “把” จะได้ประโยค “我把脚走肿了。” “我看电视把眼睛看坏了。” และ “我把他推倒了。” เมื่อแปลงเป็น

ประโยคกรรมวาจกจะได้ประโยค “脚被我走肿了。” “眼睛被我看电视看坏了。” และ “他被我推倒了。” ตามลำดับ สรุปได้ว่าการเน้นความในรูปประโยค “把” และรูปประโยค “被” จะเน้นที่บทบาท “ผู้รับผลแห่งการกระทำ” (N₃) ได้เท่านั้น

4.2.3.7 การแปรเป็นประโยคภาษาจีนของตัวแบบที่ปรากฏค่านามในตำแหน่ง N₄

รูปประโยคที่มีค่านามปรากฏในตำแหน่ง N₄ ยังมีความซับซ้อนในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ จึงทำให้ยังไม่สามารถจัดประเภทที่ชัดเจนได้ และอยู่นอกเหนือขอบเขตในการวิจัยที่เป็นต้นเรื่องของบทความนี้ แต่กระนั้นรูปแบบนี้ก็ป็นรูปแบบที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการเรียนการสอน เนื่องจากบางประโยคจำเป็นต้องใช้จึงต้องบรรจุในตัวแบบไว้เบื้องต้นก่อน เช่น ประโยค “他们把这间屋子布置成一间病房。(Tāmen bǎ zhèjiān wūzi bùzhìchéng yījiān bìngfáng, “พวกเขาตกแต่งห้องนี้ให้เป็นห้องผู้ป่วย”)” สามารถถอดเป็นตัวแบบได้ดังนี้

เส้นเชื่อมเหตุการณ์

เหตุการณ์ที่ 1			เหตุการณ์ที่ 2		
N ₁	V ₁	N ₂	N ₃	V ₂	N ₄
他们	布置	【这间屋子】	【这间屋子】	成	一间病房

จากตัวแบบข้างต้นจะเห็นว่ามีส่วนประกอบที่ซ้ำซ้อนกันในตำแหน่ง N₂ และ N₃ ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบส่งความสัมพันธ์ชนิดหนึ่งซึ่งมีความซับซ้อนกว่า กล่าวคือ ต้องใช้รูปประโยค “把” และ

รูปประโยค “被” สื่อความเท่านั้น ไม่สามารถใช้ประโยคพื้นฐานได้ตามกฎการตัดส่วนซ้ำซ้อน หลังจากตัดคำนามในตำแหน่ง N_2 ออกแล้ว ก็ยังไม่สามารถย้ายกริยาที่สองมาต่อท้ายกริยาแรกได้เนื่องจากท้ายกริยาที่สองยังมีกรรม (N_4) ติดท้ายอยู่ ดังนั้นจึงต้องย้ายคำนามในตำแหน่ง N_3 ไปอยู่หน้ากริยาแรกในรูปประโยค “把” เช่น “他们把这间屋子布置成一间病房。” หรือย้ายไปหน้าประโยคในรูปแบบกรรมวาจกในรูปประโยค “被” เช่น “这间屋子被他们布置成一间病房。(Zhèjiān wūzi bèi tāmen bùzhìchéng yījiān bìngfáng, “ห้องนี้ถูกพวกเขาตกแต่งจนกลายเป็นห้องผู้ป่วย”)

5. บทสรุป

การสอนรูปประโยคภาษาจีนที่มีส่วนเสริมบอกผลด้วยตัวแบบโครงสร้างมูลฐานของเหตุการณ์นี้ เป็นผลจากการศึกษาเปรียบเทียบรูปประโยคแสดงผลในภาษาไทยและภาษาจีน ผู้วิจัยเชื่อว่าการใช้ตัวแบบดังกล่าวในการสอนจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาคความสับสนของผู้เรียนชาวไทยได้ นอกจากนี้ยังจะเป็นหลักยึดเพื่อวิเคราะห์ความถูกต้องของประโยคภาษาจีน ซึ่งอาจใช้ทดแทนอรรถคติญาณ (intuition) ของเจ้าของภาษาได้

อนึ่ง การใช้ตัวแบบเพื่อการสอนนี้ยังคงเป็นเพียงข้อเสนอแนะเท่านั้น ยังขาดการนำไปใช้จริง จึงยังมีอาจประเมินประสิทธิภาพได้ อันเป็นข้อจำกัดและประเด็นศึกษาต่อไปของงานวิจัยนี้ในอนาคต

บรรณานุกรม

- Chang, Jung-hsing. (2001). *The Syntax of Event Structure in Chinese* (Doctoral dissertation). University of Hawai'i at Mānoa dissertation, Honolulu.
- Chang, Jung-hsing. (2003). Event Structure and Argument Linking in Chinese. *Language and Linguistics*, 4(2), 317-351.
- Pustejovsky, James. (1991). The syntax of event structure. *Cognition*, 41, 47-81.
- 柯伟智. 2013. 汉语结果补语与泰语对应形式的对比研究, 北京: 北京大学博士学位论文.
- 李临定. 1980. 动补格句式, 《中国语文》, 2, 1-10.
- 李临定. 1986. 《现代汉语句型》. 北京: 商务印书馆.
- 吕叔湘. 2005. 《汉语语法分析问题》. 北京: 商务印书馆.
- 马希文. 1987. 与动结式动词有关的某些句式, 《中国语文》, 6, 424-441.

ABSTRACT

The Radical Structure Model of the Event and its Teaching of Chinese Resultative Complement

Theerawat Theerapojjane

This article aims to suggest an alternative way of teaching Chinese sentences that contain the resultative complement (or resultative verb construction) by using “the radical structure model of the event”. This model is a finding in the research that aims to solve the problem for Thai learners who encounter some difficulties when using these sentences. The three consecutive teaching steps consist of: 1) determining the components in the model; 2) omitting the reduplicated component; 3) making up the Chinese sentence.

Keywords: *Resultative complement, teaching, radical structure model of the event*

นามวลีในภาษาจ้วงปัจจุบัน¹

ฉิน ชิวหง²

บทคัดย่อ

ภาษาจ้วงเป็นภาษาตระกูลไท (Tai Language) มีแบบลักษณ์ภาษาเป็นแบบ ประธาน-กริยา-กรรม และนามวลีมีโครงสร้างแบบ “หน่วยหลัก + หน่วยขยาย” ซึ่งเป็นลักษณะร่วมของภาษาตระกูลไท แต่เมื่อภาษาจ้วงเกิดสัมผัสภาษากับภาษาจีนกลาง นามวลีในภาษาจ้วงก็มีโครงสร้างใหม่เพิ่มขึ้น 3 โครงสร้าง ได้แก่ 1) โครงสร้าง “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก” 2) โครงสร้างนามวลีไม่มีหน่วยหลัก และ 3) โครงสร้าง “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก + หน่วยขยาย” นามวลีโครงสร้างใหม่ 2 โครงสร้างแรกตรงกับโครงสร้างนามวลีของภาษาจีนกลาง ส่วนโครงสร้างหลังมีลักษณะผสมระหว่างภาษาจ้วงกับภาษาจีนกลาง นามวลีโครงสร้างใหม่ในภาษาจ้วงปัจจุบันล้วนแต่เป็นผลกระทบจากการยืมภาษาจีนกลางเข้าไปในภาษาจ้วง

คำสำคัญ ภาษาจ้วง ภาษาจีนกลาง นามวลี การสัมผัสภาษา แบบลักษณ์ภาษา

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงของภาษาจ้วงอันเกิดจากภาวะสัมผัสภาษากับภาษาจีนกลาง” ตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยชนชาติกว๋างสี สาธารณรัฐประชาชนจีน

1. บทนำ

โดยเกณฑ์ความสัมพันธ์ทางเชื้อสายระหว่างภาษา ภาษาจ้วง (壮语) เป็นภาษาตระกูลไท (Tai family) ผู้พูดส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากผู้พูดภาษาจ้วงกับผู้พูดภาษาจีนอาศัยอยู่ในสังคมเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนปะทะสังสน์กัน และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ภาษากับภาษาจีนจึงเกิดการสัมผัสภาษากัน

ภาษาจ้วงเป็นภาษาที่ชนชาติจ้วงใช้พูดกัน ชนชาติจ้วงเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในบรรดาชนกลุ่มน้อยทั้ง 55 ชนชาติในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนตามการแบ่งอย่างเป็นทางการของรัฐบาลจีน ชนชาติจ้วงส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางภาคกลางและภาคตะวันตกของเขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกวางสี (广西壮族自治区) ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑลยูนหนาน (云南省) และบางเขตของมณฑลกวางตุ้ง (广东省) มณฑลหูหนาน (湖南省) และมณฑลกุ้ยโจว (贵州省) บริเวณที่ติดกับกวางสี

เมื่อปี พ.ศ. 2500 คณะกรรมการภาษาชนกลุ่มน้อยแห่งกวางสีได้กำหนดให้ภาษาจ้วงถิ่นอู่หมิง (武鸣) ซึ่งจัดอยู่ในภาษาจ้วงถิ่นเหนือเป็น “ภาษาจ้วงมาตรฐาน” เพื่อใช้เป็นตัวแทนภาษาจ้วงทั้งหมด นอกจากนี้ ยังได้คิดสร้างระบบตัวเขียนให้แก่ภาษาจ้วง

มาตรฐาน³ ด้วย โดยประยุกต์อักษรโรมัน 26 ตัวมาเขียนภาษาจ้วงมาตรฐาน และประกาศให้ใช้ภาษาจ้วงมาตรฐานและระบบการเขียนภาษาจ้วงอย่างเป็นทางการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 รัฐบาลกลางจีนและรัฐบาลท้องถิ่นกว่าสี่ได้ทุ่มงบประมาณในการเผยแพร่ภาษาจ้วงมาตรฐานทั้งภาษาพูดและระบบตัวเขียนโดยจัดอบรมให้แก่ชาวบ้านทั่วไป จัดให้ภาษาจ้วงเป็นวิชาบังคับในโรงเรียน จัดให้มีรายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ออกอากาศเป็นภาษาจ้วง รวมทั้งออกหนังสือพิมพ์และนิตยสารเป็นภาษาจ้วงมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ชาวจ้วงส่วนใหญ่ก็ยังคงไม่รู้จักรบบตัวเขียนภาษาจ้วง และไม่ได้พูดภาษาจ้วงมาตรฐาน

ในบริเวณที่ชาวจ้วงอาศัยอยู่นั้น ชาวจ้วงอยู่ร่วมกับผู้พูดภาษาจีนและชนเผ่าอื่นๆ อีกหลายชนเผ่าอย่างใกล้ชิด ตามสถิติปี พ.ศ. 2548 ประชากรที่พูดภาษาจ้วงมีมากกว่า 17 ล้านคน ในจำนวนนี้ 16.05 ล้านคนอาศัยอยู่ในมณฑลกว่างสี (罗黎明, 2005: 3) แต่ก็เป็นประชากรเพียงร้อยละ 32.6 ของประชากรทั้งหมดในกว่างสี ส่วนประชากรอีกร้อยละ 61.46 เป็นชาวฮั่น และร้อยละ 5.94 เป็นชนชาติอื่นๆ (广西壮族自治区统计局, 2005:15)

เหตุที่ชาวจ้วงอาศัยอยู่ร่วมกับชาวฮั่นและชนชาติอื่นมาเป็นเวลานาน ทำให้ชาวจ้วงต้องใช้ภาษาจีนเป็นภาษากลางในการ

³ ระบบการเขียนภาษาจ้วงแบบดั้งเดิมใช้อักษรจีนและอักษรจีนประยุกต์

ติดต่อสื่อสาร สังคมชาวฉวนจึงมีผู้พูดสองภาษา (ภาษาฉวน-ภาษาจีน) จำนวนมาก ส่วนใหญ่ชาวฉวนจะใช้ภาษาจีนเพื่อประโยชน์ติดต่อค้าขายและติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับคนต่างภาษาและต่างวัฒนธรรมซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคม ภาษาจีนที่ใช้เป็นภาษาจีนถิ่น ในเอกสารบันทึกของอำเภออู่หมิง (中国社会科学院民族研究所, 1999: 9) บันทึกไว้ว่า “ก่อนปี ค.ศ. 1949 ที่นั่น⁴ แทบไม่มีคนที่พูดภาษาจีนกลางได้เลย” แต่จากการสำรวจสภาพการใช้ภาษาของมณฑลกวานสีในปัจจุบัน (袁善来, 2004: 12) พบว่าประชากรที่พูดภาษาจีนถิ่นตะวันตกเฉียงใต้กับประชากรที่พูดภาษาจีนกลางมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 49.87 และร้อยละ 49.70 ตามลำดับ นับว่าต่างกับเมื่อ 50 ปีที่แล้วมาก ส่วนประชากรที่พูดภาษาฉวนมีสัดส่วนร้อยละ 35.52 สถิตินี้แสดงให้เห็นว่า ประชากรที่พูดภาษาจีนกลางในกวานสีได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาอันสั้น สาเหตุที่ภาษาจีนกลางกลายเป็นภาษาหลักในมณฑลกวานสีอาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านนโยบายภาษาและด้านการศึกษาของรัฐบาลกลางของจีน รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาจีนกลางมาก โดยกำหนดให้ภาษาจีนกลางเป็นภาษาเดียวที่ใช้ในหน่วยงานราชการและในห้องเรียน รายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ต้องใช้ภาษาจีนกลางเป็นหลัก บริการสาธารณะต่างๆ ก็

⁴ หมายถึงอำเภออู่หมิง

ต้องใช้ภาษาจีนกลาง นอกจากนี้ นโยบายเรียนฟรี 9 ปีของรัฐบาลจีนก็ทำให้ชาวจ้วงมีโอกาสดำเนินการศึกษาเพิ่มมากขึ้น หนังสือและตำราต่างๆ ที่ใช้ในสถานศึกษาทุกระดับใช้ภาษาจีนกลางเพียงภาษาเดียว สื่อสมัยใหม่ต่างๆ เช่น หนังสือ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ที่ชาวจ้วงสัมผัสอยู่ทุกวันนี้ล้วนแต่เป็นภาษาจีนกลาง ทำให้ผู้พูดสองภาษา ภาษาจ้วง-ภาษาจีนกลางเพิ่มจำนวนขึ้นมาก

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาจ้วงอันเนื่องจากภาวะสัมผัสภาษาจ้วงกับภาษาจีน ผู้วิจัยพบว่า ภาษาจีนกลางมีผลทำให้ภาษาจ้วงเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับเสียง ระดับคำ และระดับวากยสัมพันธ์ เฉพาะด้านวากยสัมพันธ์ ผู้วิจัยพบว่า การลำดับคำของนามวลีของภาษาจ้วงได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยพบโครงสร้างนามวลีใหม่ๆ ขึ้น เป็นโครงสร้างที่ตรงกับโครงสร้างนามวลีภาษาจีนกลาง หรือโครงสร้างที่มีลักษณะผสมระหว่างภาษาจ้วงกับภาษาจีนกลาง

2. วิธีดำเนินการวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

นักภาษาศาสตร์รุ่นก่อนเชื่อว่าภายใต้สถานการณ์สัมผัสภาษานั้น โครงสร้างของภาษาเปลี่ยนแปลงได้ยาก เอ็ดเวิร์ด ซาเปียร์ (อ้างใน Danchev, 1988:38; 1989) พยายามชักจูงให้เชื่อว่า ไม่มีหลักฐานที่แท้จริงที่จะพิสูจน์ได้ว่าโครงสร้างภาษาได้รับอิทธิพล

จากการแพร่กระจายของภาษา แต่การศึกษาวิจัยในปัจจุบันพิสูจน์แล้วว่า นอกจากระบบเสียงและคลังศัพท์จะถูกกระทบจากภาษาอื่นได้แล้ว ไวยากรณ์ก็ถูกกระทบจากภาษาอื่นได้เช่นกัน แท้จริงแล้ว โครงสร้างภาษาทุกส่วนสามารถถ่ายโอนจากภาษาหนึ่งสู่อีกภาษาหนึ่งได้ (Thomason & Kaufman, 1988:14; Harris & Campell, 1995: 149-150; Aikhenvald, 2002: 11-13)

Thomason & Kaufman (1988:37) เห็นด้วยเช่นกันว่า หากภาษามีระยะเวลาในการสัมผัสภาษานานพอ มีการสัมผัสภาษาในระดับที่สูงมากหรือมีแรงกดดันทางวัฒนธรรม (culture pressure) ที่สูงมาก ก็จะเกิดการยืมโครงสร้างขึ้นได้และอาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบไวยากรณ์ของภาษาผู้ยืมได้

ภาษาตระกูลไทเป็นภาษาที่เรียงคำในประโยคแบบ ประธาน-กริยา-กรรม (SVO) จากผลการศึกษาภาษามากกว่า 30 ภาษาทั่วโลก กรีนเบิร์ก (Greenberg, 1966) ได้สรุปคุณสมบัติของภาษา SVO ว่ามีลักษณะร่วมกันคือ “SVO/Pr/NG/NA” อธิบายว่าภาษา SVO มักมีคำบุพบทอยู่หน้าคำนาม (Pr) มีหน่วยขยายบอกความเป็นเจ้าของอยู่หลังคำนามหรือนามวลีที่เป็นหน่วยหลัก (NG) และมีหน่วยขยายที่เป็นคำคุณศัพท์หรือคุณศัพท์ทั่วไปอยู่หลังคำนามหรือนามวลีที่เป็นหน่วยหลัก (NA) ซึ่งภาษาต่างๆ ในภาษาตระกูลไท รวมทั้งภาษาจ้วงก็มีแบบลักษณ์ภาษาตรงตามลักษณะดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ภาษาแบบ SVO ที่กรีนเบิร์กนำมาศึกษานั้นไม่มีภาษาจีน ภาษาจีนเป็นภาษาแบบ SVO เช่นกัน แต่กลับมีลักษณะของภาษาบางประการแตกต่างกับลักษณะที่กรีนเบิร์กสรุปไว้ กล่าวคือ แม้จะมีคำบุพบทอยู่หน้าคำนามเช่นเดียวกับภาษา SVO อื่นๆ แต่ภาษาจีนมีหน่วยขยายอยู่หน้าหน่วยหลัก ไม่ว่าหน่วยขยายจะเป็นหน่วยขยายบอกความเป็นเจ้าของ หน่วยขยายที่เป็นคำคุณศัพท์หรือคุณศัพท์วลี หรืออนุพจน์คุณศัพท์

แม้ว่าภาษาจีนกลางกับภาษาจ้วงจะเป็นภาษา SVO เหมือนกัน แต่การลำดับคำในวลีแตกต่างกัน ความแตกต่างนี้ หากภาษา 2 ภาษาเกิดสัมผัสกันอย่างเข้มข้นมากพอและสัมผัสกันเป็นเวลานานพอ อาจถ่ายโอนให้กันได้จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า นามวลี ตามนิยามของนวรรณ พันธุเมธา (2551:145) คือหมายถึง กลุ่มคำซึ่งมีคำนามเป็นส่วนประกอบสำคัญ เรียกว่าหน่วยหลัก และมีส่วนประกอบอื่นๆ เรียกว่าหน่วยขยาย ทำหน้าที่ขยายหน่วยหลัก

การลำดับคำในนามวลีของภาษาจ้วงปัจจุบันค่อนข้างซับซ้อน คือ มีทั้งโครงสร้างนามวลีที่เหมือนกับภาษาไทอื่นๆ ในภาษาตระกูลไท และมีโครงสร้างนามวลีที่ไม่พบในภาษาไทสาขาอื่นๆ อยู่ด้วย โครงสร้างนามวลีที่พบเฉพาะในภาษาจ้วงไม่พบใน

ภาษาตระกูลไทอื่นๆ นั้น เป็นโครงสร้างใหม่ ไม่พบในภาษาจ้วงแต่เดิม

หน่วยหลักของนามวลีในภาษาจ้วงอาจเป็นคำนามหรือคำลักษณนามคำเดียว หากหน่วยหลักเป็นคำนาม 2 คำขึ้นไปต้องมีคำเชื่อมอยู่ด้วย ส่วนหน่วยขยายอาจเป็นคำนาม คำสรรพนาม คำลักษณนาม คำกริยาหรือกริยาลี คำคุณศัพท์หรือคุณศัพท์วลี อนุพากย์คุณศัพท์ คำบอกจำนวน คำบอกลำดับที่ ฯลฯ ก็ได้ ตามสากลลักษณะของภาษา (Language Universals) และ ลักษณะสากลบ่งชี้ (Implicational Universals) ของแบบลักษณ์ภาษา ลำดับคำในนามวลีของภาษาจ้วงเป็นแบบ NN (head), NG, NA, N + Relv สรุปรวมเป็นโครงสร้างหลักเพียงโครงสร้างเดียว คือ โครงสร้าง “หน่วยหลัก + หน่วยขยาย” ยกเว้นนามวลีที่มีหน่วยขยายเป็นคำบอกจำนวนหรือคำบอกลำดับ

ผลการศึกษาของ 韦庆稳 (1985: 169-189) พบว่านามวลีโครงสร้าง “หน่วยหลัก + หน่วยขยาย” ในภาษาจ้วง มีรายละเอียดต่อไปนี้

1)	หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
	นาม / ลักษณนาม	นาม / สรรพนาม / กริยา / คุณศัพท์

ตัวอย่าง

bat faex
กะละมัง-ไม้

saw raeuz
หนังสือ-เรา

“กะละมังที่ทำด้วยไม้”

va nding

ดอกไม้-แดง

“ดอกไม้แดง”

“หนังสือของเรา”

doxgaiq yungh

สิ่งของ-ใช้

“ของใช้”

2)	หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
	นาม / นามวลี	nem / caeuq / roxnaeuz + นาม / นามวลี

คำว่า nem “และ” กับ caeuq “กับ” เป็นคำสันธานที่เชื่อมหน่วย 2 หน่วยที่เหมือนกัน ส่วนคำว่า roxnaeuz “หรือ” เป็นคำสันธานที่เชื่อมหน่วย 2 หน่วยที่ให้เลือก

ตัวอย่าง

boh caeuq meh

พ่อ กับ แม่

“พ่อกับแม่”

roegfek roxnaeuz roegxraeu

นกกระทา หรือ นกเขา

“นกนกกกระทาหรือนกเขา”

นามวลีที่บอกจำนวนหรือลำดับที่มีโครงสร้าง 2 โครงสร้างดังนี้

3)	หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
	คำบอกจำนวน / คำบอกลำดับที่	ลักษณนาม (+ นาม / นามวลี)

ตัวอย่าง

sam duz

สาม ตัว

“สามตัว”

daihroek bonj

ที่หก เล่ม

“เล่มที่หก”

4)

หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
ลักษณนาม	(นาม / นามวลี +) คำบอกลำดับที่ / คำบ่งชี้

ตัวอย่าง

aen haenx

อัน นั้น

“อันนั้น”

mbaw cibsam

ใบ สิบสาม

“ใบที่สิบสาม”

เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาจีนกลาง นามวลีในภาษาจีนกลาง มีโครงสร้างต่างๆ ดังนี้

1) นามวลีเชื่อมความ (นาม / สรรพนาม + 和 + นาม / ลักษณนาม)

ตัวอย่าง 他和我 (tā hé wǒ) “เขาและฉัน”

2) นามวลีที่มีหน่วยหลักหน่วยขยาย (นาม / ลักษณนาม + 的 + นาม / นามวลี)

ตัวอย่าง 他的书 (tā de shū) “หนังสือของเขา”

3) นามวลีที่มีหน่วยอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกัน (นาม + นาม)

ตัวอย่าง 我们渔民(wǒmen yúmín) “เราชาวประมง”

4) นามวลีบอกสถานที่ (นาม + บุพบท)

ตัวอย่าง 桌子上(zhuōzi shàng) “บนโต๊ะ”

5) นามวลีที่มีลักษณนามเป็นหน่วยหลัก

ตัวอย่าง 一个 (人) (yī gè (rén)) “คนเดียว” (คำบอก
จำนวน + ลักษณนาม (+ นาม))

6) นามวลีที่ลงท้ายด้วยคำช่วยเชิงโครงสร้าง (structural auxiliary word) 的 (de)

ตัวอย่าง 卖菜的 (mài cài de) “คนขายผัก”

7) นามวลีที่มีคำช่วยเชิงโครงสร้าง 所 (suǒ)

ตัวอย่าง 所需 (suǒ xū) “ที่ต้องการ”

ในภาษาจีนกลาง หน่วยขยายอาจเป็นนามหรือนามวลี เป็น
คุณศัพท์หรือคุณศัพท์วลี เป็นกริยาหรือกริยวลี เป็นสรรพนาม เป็น
ปริมาณวลี เป็นอนุภาคย้คุณศัพท์ หรือเป็นบุพบทวลีก็ได้ (陆剑
明, 1983) เฉพาะโครงสร้างนามวลีในภาษาจีนกลางที่มีทั้งหน่วย
หลักและหน่วยขยาย จะมีลำดับคำตรงข้ามกับภาษาจ้วง คือ ภาษาจีน
กลางใช้โครงสร้าง “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก” แต่ในภาษาจ้วงใช้
โครงสร้าง “หน่วยหลัก + หน่วยขยาย” ในกรณีที่นามวลีใน
ภาษากลางมีหน่วยขยายมากกว่า 1 หน่วย ลำดับก่อนหลังของหน่วย
ขยายแต่ละหน่วยจะค่อนข้างแน่นอนต่างกับภาษาจ้วงดังจะได้
อภิปรายในหัวข้อผลการวิจัยต่อไป

ข้อมูลภาษาจ้วงที่นำมาวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมมาจากหนังสือพิมพ์ภาษาจ้วงมาตรฐาน Gvangsiah Minzcuz Bau (banj Sawcuengh)—“หนังสือพิมพ์ชนชาติกวางสีฉบับภาษาจ้วง” ระหว่างปี 2525-2552 และนิตยสารภาษาจ้วงมาตรฐาน Sam Nyied Sam—“วันขึ้น 3 ค่ำเดือน 3” ระหว่างปี 2529-2552

3. ผลการวิจัย

หน่วยหลักของนามวลีในภาษาจ้วงอาจจะเป็นคำนามหรือนามวลี คำลักษณนาม หรือคำสรรพนาม ส่วนหน่วยขยายนั้น อาจเป็นคำนามหรือนามวลี คำคุณศัพท์หรือคุณศัพท์วลี คำกริยาหรือกริยาวลี อนุพакย์คุณศัพท์ ปริมาณวลี ซึ่งอาจปรากฏมากกว่า 1 หน่วยก็ได้ โครงสร้างนามวลีที่พบในภาษาจ้วงปัจจุบันมี 4 แบบด้วยกัน คือ

1. “หน่วยหลัก + หน่วยขยาย”
2. “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก”
3. “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก + หน่วยขยาย”
4. “หน่วยขยาย” (นามวลีที่ไม่มีหน่วยหลัก)

โครงสร้างนามวลีทั้ง 4 โครงสร้างในภาษาจ้วงปัจจุบันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 นามวลีโครงสร้าง “หน่วยหลัก + หน่วยขยาย”

นามวลีโครงสร้างนี้เป็นโครงสร้างปกติในภาษาจ้วงและภาษาอื่นๆ ในภาษาตระกูลไท ผู้วิจัยพบว่า หน่วยหลักและหน่วยขยายในภาษาจ้วงปัจจุบันอาจเป็นคำจ้วงซึ่งเป็นคำร่วมเชื้อสาย (cognate) กับคำภาษาไทยอื่นๆ หรือคำยืมภาษาจีนกลางก็ได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1)

หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
นามหลัก	นามวลี

ตัวอย่าง

หน่วยหลัก หน่วยขยาย
| |

diuz roen seveicujyi miz **daegsaek** Cungguck (2007-3-4)⁵

เส้น ถนน สังคมนิยม มี เอกลักษณ์ จีน

“เส้นทางสังคมนิยมเอกลักษณ์จีน”

2)

หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
นามหลัก	คำคุณศัพท์ + คำนาม + คำบ่งชี้

⁵ ตัวเลขที่ระบุไว้ท้ายตัวอย่าง หมายถึงแหล่งอ้างอิงของตัวอย่าง (2007-4-20) หมายถึงอ้างอิงจากนิตยสารภาษาจ้วง Sam Nyied Sam -- “วันขึ้น 3 ค่ำเดือน 3” ตัวเลขทั้ง 3 ส่วนนี้หมายถึงปี เดือนที่พิมพ์ และเลขหน้าที่อ้างอิงตามลำดับ

ตัวอย่าง

หน่วยหลัก

หน่วยขยาย

|

|

Gij gingjsaek gyaendei caujoyenz haenx (1997-1-8)

ตน. ทิวทัศน์ สวยดี สนามหญ้า นั้น

“ทิวทัศน์อันสวยงามของสนามหญ้า”

3)

หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
นามหลัก	คำนาม + กริยาวลี + คำบ่งชี้

ตัวอย่าง

หน่วยหลัก หน่วยขยาย

|

|

gij saeh raen mbouj ndaej vunz haenx (1997-6-5)

ตน. เรื่อง เห็น ไม่ ได้ คน นั้น

“เรื่องที่น้าอ๊อบอายแบบนั้น”

4)

หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
นามหลัก	กริยาวลี + คำสรรพนาม

ตัวอย่าง

หน่วยหลัก หน่วยขยาย

| |

Gij dan gai byaekheu yendaiva gou hix mbouj beij aen
dan mwngz ca. (2003-5-10)

จน . แพง ขาย ผักเขียว ทันสมัย จัน ก็ ไม่ กว่า อัน
แพง คุณ แะ

“แพงขายผักแบบทันสมัยของจันก็ไม่ได้แย่กว่าของคุณ”

5)

หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
นามหลัก	คำกริยา + คำนาม

ตัวอย่าง

หน่วยหลัก หน่วยขยาย

| |

Boux cejfou dang le boux gicej okmingz Nanzgyangh lo
mbouj bang ndaej gijmaz. (2005-2-5)

ผู้ พี่เขย เป็น แล้ว ผู้ นักข่าว มีชื่อเสียง เมืองน่านยาง แล้ว
ไม่ ช่วย ได้ อะไร

“พี่เขยเป็นถึงนักข่าวที่มีชื่อเสียงของเมืองน่านยางแล้ว ก็ยังช่วยอะไร
ไม่ได้”

6)

หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
นามหลัก	คุณศัพท์+กริยาวลี

ตัวอย่าง

หน่วยหลัก	หน่วยขยาย

Neix coudwg gij cozbini ndei diciz yindung he.

(2007-2-15)

นี่ ก็คือ ถนน. ผลงานาน ดี ธรรมชาติเคลื่อนไหว คำแสดงทัศนภาวะ.

“นี่เป็นผลของการเคลื่อนตัวของแผ่นดินที่ส่งผลในทางที่ดี”

3.2 นามวลีโครงสร้าง “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก”

นามวลีโครงสร้างแบบ “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก” เป็นโครงสร้างใหม่ที่พบในภาษาจ้วงปัจจุบัน โครงสร้างแบบใหม่นี้ตรงกับโครงสร้างนามวลีปกติของภาษาจีนกลาง หน่วยหลักอาจเป็นคำนามหรือนามวลี ส่วนหน่วยขยายอาจเป็นคำนามหรือนามวลี กริยาหรือกริยาวลี คุณศัพท์หรือคุณศัพท์วลี อนุพากย์คุณศัพท์ ฯลฯ และส่วนขยายสามารถปรากฏได้มากกว่า 1 หน่วยได้ นามวลีโครงสร้าง “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก” ในภาษาจ้วงมี 8 แบบดังนี้

1)

หน่วยขยาย	หน่วยหลัก
คำเดียว	คำเดียว
คำยืมจีนกลาง	คำยืมจีนกลาง

เมื่อหน่วยหลักและหน่วยขยายเป็นคำนาม และหน่วยขยายมีเพียงหน่วยเดียวและเป็นคำนามคำเดียว คำนามทั้งที่ใช้เป็นหน่วยหลักและหน่วยขยายในโครงสร้างนี้ เป็นคำนามที่ยืมมาจากภาษาจีนกลางเท่านั้น ไม่พบคำนามที่เป็นคำจ้วงซึ่งปรากฏ (correspond) กับคำภาษาตระกูลไทอื่น

ตัวอย่าง

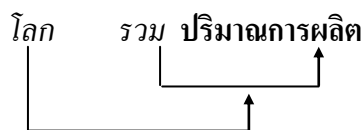
yizbwnj **canjibini** (2003-5-15)

ญี่ปุ่น ผลิตภัณฑ์

“ผลิตภัณฑ์ญี่ปุ่น”

เมื่อคำนามที่ทำหน้าที่ขยายหน่วยหลักมีมากกว่า 1 หน่วย จะขยายหน่วยหลักเป็นชั้นๆ จากหน่วยที่อยู่ใกล้หน่วยหลักที่สุดไปสู่วหน่วยที่อยู่ไกลหน่วยหลักที่สุด

ตัวอย่าง

seiqgyaiq cungj **canjlieng** (2007-4-11)

“ปริมาณการผลิตโดยรวมของโลก”

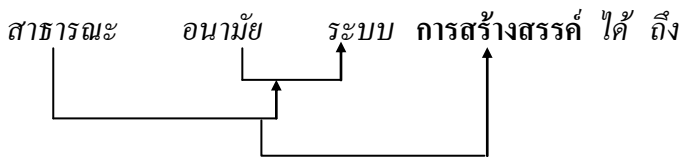
2)

หน่วยขยาย	หน่วยหลัก
นามวลี	นามหลัก
	คำยืมจีนกลาง

นามวลีในโครงสร้างนี้ นามหลักยังคงเป็นคำนามที่ยืมจากภาษาจีน

ตัวอย่าง

gunghgung veiswngh dijhi **gensez** ndaej daengz gyagiengz. (2007-3-4)

เสริมให้แกร่ง

“การสร้างสรรค์ระบบอนามัยสาธารณสุขได้เสริมให้แข็งแกร่งขึ้น”

หน่วยขยายอีกลักษณะหนึ่งเป็นนามวลีที่ประกอบด้วยข้อความคู่ขนานโดยมีคำ caeuq “กับ, และ” เชื่อมระหว่างข้อความ 2 ข้อความที่ทำหน้าที่ขยายหน่วยหลักร่วมกัน

ตัวอย่าง

Cungdenj lingjyiz caeuq gvanhgen vanzcez gaijgwz ndaej miz cincanj moq (2007-3-4)

สำคัญ แขนง กับ สำคัญ ขั้นตอน การปฏิรูป ได้
มี ความคืบหน้า ใหม่
 “การปฏิรูปในขั้นตอนปลีกย่อยและขั้นตอนสำคัญคืบหน้าใหม่ไป”

3)

หน่วยขยาย	หน่วยหลัก
คุณศัพท์ / คุณศัพท์วลี	นามหลัก
	คำยืมจีนกลาง

ในภาษาจ้วงคำคุณศัพท์อยู่ในตำแหน่งหลังหน่วยหลัก อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบตัวอย่างคำคุณศัพท์ที่อยู่ในตำแหน่งหน้าหน่วยหลักอย่างโครงสร้างของภาษาจีนกลางด้วย แม้จะพบตัวอย่างไม่มากก็ตาม แต่หากหน่วยขยายเป็นคุณศัพท์วลีแล้ว พบตัวอย่างทั้งที่อยู่ในตำแหน่งหลังหน่วยหลักและตำแหน่งหน้าหน่วยหลัก แต่คุณศัพท์วลีที่อยู่ในตำแหน่งหลังหน่วยหลักพบได้ทั่วไปมากกว่า คำคุณศัพท์ที่อยู่ในตำแหน่งหน้าหน่วยหลัก คำคุณศัพท์หรือคุณศัพท์วลีที่อยู่ในตำแหน่งหน้าหน่วยหลักทำหน้าที่ขยายคำนามหรือนามวลีที่เป็นหน่วยหลักนั้น เป็นโครงสร้างนามวลีใหม่ที่นำเข้ามาจากภาษาจีนกลางอันเป็นผลมาจากภาวะสัมผัสภาษา ไม่พบในภาษาจ้วงและภาษาไทอื่นมาก่อน

ตัวอย่าง

gij ndei **gyahyung dengi** (2006-2-18)

ฉน. คี ใช้ที่บ้าน เครื่องใช้ไฟฟ้า

“เครื่องใช้ไฟฟ้าดีๆ ที่ใช้ในบ้าน”

ตัวอย่าง

mbouj noix **mauzdun caeuq vwndiz.**(2007-3-5)

ไม่ น้อย ความขัดแย้ง และ ปัญหา

“ความขัดแย้งและปัญหาไม่น้อย”

4)

หน่วยขยาย	หน่วยหลัก
นาม / นามวลี + คุณศัพท์ / คุณศัพท์วลี	นามหลัก
	คำยืมจีนกลาง

โครงสร้างนามวลีนี้ คำนามหรือนามวลีที่เป็นหน่วยขยายมัก
บอกขอบเขตของสถานที่

ตัวอย่าง

seiqgyaiq ceiq daemq **maxmijniz.** (2007-4-11)

โลก ที่สุด เตี้ย ม้ามินิ

“ม้ามินิที่เตี้ยที่สุดในโลก”

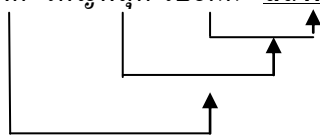
5)

หน่วยขยาย	หน่วยหลัก
นาม / นามวลี + คุณศัพท์ + นาม / นามวลี	นามหลัก
	คำยืมจีนกลาง

นามวลีโครงสร้างนี้ นามวลีนี้ นามหลักเป็นคำยืมภาษาจีนกลาง ส่วนค่านามหรือนามวลีที่อยู่ใกล้นามหลักจะเป็นนามหรือนามวลีที่บอกลักษณะของนามหลัก ไม่พบนามหรือนามวลีที่บอกความเป็นเจ้าของ นามหรือนามวลีที่อยู่ห่างออกไป จะเป็นหน่วยขยายที่บอกขอบเขตสถานที่หรือเวลา ดังตัวอย่างสองตัวอย่างต่อไปนี้

cienzguek ceiqdaih batgak **canjdieg**. (2007-4-10)

ประเทศ ใหญ่ที่สุด ไ้ยกัก สถานที่ผลิต

“แหล่งผลิตไ้ยกักที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ”

ตัวอย่าง

Mingzdai okmingz youzgi **cozgyah** (2007-2-15)

ราชวงศ์หมิง มีชื่อเสียง นิราศ-นักเขียน

“นักเขียนนิราศที่มีชื่อเสียงสมัยราชวงศ์หมิง”

6)

หน่วยขยาย	หน่วยหลัก
กริยา	นามหลัก
	คำยืมจีนกลาง

ผู้วิจัยพบตัวอย่างนามวลีที่มีคำกริยาเป็นหน่วยขยายน้อยมาก
 คำนามที่เป็นหน่วยหลักมักเป็นคำยืมจากภาษาจีนกลาง ส่วน
 คำกริยาที่เป็นหน่วยขยายมักบอกขอบเขตและลักษณะของคำนามที่
 เป็นหน่วยหลัก

ตัวอย่าง

senhconz **vaugoi** (2006-8-7)

ประชาสัมพันธ์ ประสิทธิภาพ

“ประสิทธิภาพของการประชาสัมพันธ์”

7)

หน่วยขยาย	หน่วยหลัก
กริยาวลี	นามหลัก
	คำยืมจีนกลาง

กริยาวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายมักมีโครงสร้างเป็น “ภาค
 แสดง + กรรม” ดังตัวอย่าง

ok guek **soujsuz** (2006-8-5)

ออก ประเทศ ธรรมเนียม

“ธรรมเนียมออกนอกประเทศ”

8)

หน่วยขยาย	หน่วยหลัก
อนุพากย์คุณศัพท์	นามหลัก
	คำยืมจีนกลาง

อนุพากย์คุณศัพท์ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยาย มักลดฐานะมาจาก “ประธาน + ภาคแสดง (+ กรรม)” ดังตัวอย่างต่อไป

meh Gyauhgyauh doek huz **deihfueng**. (2007-5-60)

แม่ Gyauhgyauh ตก ทะเลสาบ สถานที่

“ที่ที่แม่ GYAUHGYAUH ไหลไปลงทะเลสาบ”

โครงสร้างนามวลีในภาษาจ้วงที่มีโครงสร้างการเรียงลำดับแบบ “หน่วยหลัก-หน่วยขยาย” เหมือนภาษาจีนกลาง ได้แก่ โครงสร้างดังปรากฏในตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1: ตารางแสดงโครงสร้างนามวลีภาษาจ้วงที่มีลำดับเป็น “หน่วยหลัก-หน่วยขยาย” (韦庆稳, 1985:169-189)

หน่วยขยาย	หน่วยหลัก
(นาม / นามวลี+)(คุณศัพท์ / คุณศัพท์วลี+)	นาม / นามวลี
นาม / นามวลี	
(นาม/นามวลี+) กริยา / กริยาวลี	
คุณศัพท์ / คุณศัพท์วลี	
อนุพจน์คุณศัพท์	

ผู้วิจัยพบว่านามวลีในภาษาจ้วงมีหน่วยขยายหลายหน่วยได้ จึงได้วิเคราะห์ลำดับหน่วยขยายนามวลีในภาษาจ้วงว่าหน่วยขยายแบบใดมักอยู่ใกล้หน่วยหลักมากที่สุดและหน่วยขยายแบบใดอยู่ห่างหน่วยหลักที่สุด

จากตัวอย่างนามวลีในภาษาจ้วงมาตรฐานที่ใช้โครงสร้าง “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก” ทั้งหมด 131 ตัวอย่างที่ผู้วิจัยรวบรวมได้ พบว่าหน่วยขยายที่อยู่ใกล้หน่วยหลักส่วนใหญ่มักเป็นคุณศัพท์ แต่หากมีคำนามหรือนามวลีที่บอกลักษณะของหน่วยหลักอยู่ด้วย คำนามหรือนามวลีจะอยู่ใกล้กับหน่วยหลักมากที่สุด และพบว่าหน่วยขยายที่เป็นคำนามหรือนามวลีบอกขอบเขตสถานที่หรือบอก

เวลา คำนามหรือนามวลีบอกความเป็นเจ้าของ มักปรากฏอยู่
ตอนต้นของนามวลี ส่วนหน่วยขยายที่เป็นคำกริยาหรือกริยวลี
และหน่วยขยายที่เป็นอนุพจน์คุณศัพท์ มักลำดับอยู่หลังคำนามหรือ
นามวลีบอกสถานที่หรือบอกเวลาและคำนามและนามวลีบอกความ
เป็นเจ้าของ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างนามวลีที่ลำดับแบบ “คำนามบอกขอบเขต-คำคุณศัพท์-
คำนามบอกลักษณะ-นามหลัก”

Cunghyanghai cujyau lingjdauj **dungzci** (1987-4-25)

ส่วนกลาง สำคัญ ผู้นำ สหาย

“สหายผู้นำสำคัญจากส่วนกลาง”

ตัวอย่างนามวลีที่ลำดับแบบ “นามวลีบอกขอบเขต-คำนามบอก
สถานที่-สรรพนาม-นามหลัก”

guek raeuz baihnanz gak **minzcuz** (1987-3-25)

ประเทศเรา ภาคใต้ ต่าง ชนเผ่า

“ชนเผ่าต่างๆ ทางตอนใต้ของประเทศเรา”

3.3. นามวลีโครงสร้าง “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก + หน่วย
ขยาย”

ผู้วิจัยพบว่าในภาษาจ้วงปัจจุบัน มีนามวลีอยู่จำนวนหนึ่งมีหน่วยขยายอยู่ทั้งข้างหน้าและข้างหลังหน่วยหลักของนามวลี โครงสร้างนี้เป็นลักษณะปนกันระหว่างโครงสร้างนามวลีปกติในภาษาจีนกลาง (หน่วยขยาย + หน่วยหลัก) กับโครงสร้างนามวลีปกติในภาษาจ้วง (หน่วยหลัก + หน่วยขยาย) ในภาษาจีนกลางและภาษาจ้วงแต่เดิมไม่พบโครงสร้างแบบนี้

ในภาษาจ้วงแต่เดิม หน่วยขยายที่อยู่หน้าหน่วยหลักได้ มีเพียงปริมาณวลีเท่านั้น

ตัวอย่าง

sam aen **gyongdoengz**

สาม อัน กลองสำริด

“กลองสำริด 3 ใบ”

แต่ผู้วิจัยพบว่า ในภาษาจ้วงมาตรฐานปัจจุบัน หน่วยขยายประเภทอื่นๆ ที่อยู่หลังหน่วยหลักก็สามารถอยู่หน้าหน่วยหลักได้ เช่นกับภาษาจีนกลาง ยกเว้นคำบ่งชี้และคำบอกจำนวนที่มีความหมายว่า “เดียว”

ในภาษาจ้วง คำบ่งชี้ *neix* “นี้” และ *haenx* “นั่น” ปรากฏอยู่หลังหน่วยหลักได้ทุกกรณี และจะปรากฏอยู่ลำดับท้ายสุดของนามวลี

ตัวอย่างนามวลีที่มีโครงสร้างเป็น “นามหลัก + คำบ่งชี้ *นี้* / *นั่น*”

yawjnoix gou gj **vunz haenx**. (2007-5-47)

ดูถูก อัน ลน . คน นั้น

“พวกคนที่ดูถูกฉันนั่น”

ในกรณีที่มีคำบอกจำนวน ndeu “หนึ่ง” ขยายหน่วยหลัก คำบอกจำนวน ndeu “หนึ่ง” จะอยู่หลังหน่วยหลักเสมอ และไม่เกิดร่วมกับคำบ่งชี้

ตัวอย่างนามวลีที่มีโครงสร้าง “นามหลัก + ndeu”

miz boux doengzhag ndeu soundaej daj ranz geiq daewj fung saengg ndeu (1987-4-25)

มี ผู้ เพื่อนนักเรียน หนึ่ง ได้รับ จาก บ้าน ส่ง มา
ฉบับ จดหมาย หนึ่ง

“มีเพื่อนคนหนึ่งได้รับจดหมายฉบับหนึ่งส่งมาจากทางบ้าน”

นอกจากคำบ่งชี้ neix “นี้” haenx “นั่น” และคำบอกจำนวน ndeu “หนึ่ง” แล้ว หน่วยขยายอื่นไม่ว่าจะเป็นคำนามหรือนามวลี คำกริยาหรือกริยาลี คำคุณศัพท์หรือคุณศัพท์วลี อนุพากย์ พบว่ามีทั้งอยู่หน้าหน่วยหลักและอยู่หลังหน่วยหลัก ดังนั้น นามวลีโครงสร้าง “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก + หน่วยขยาย” ในภาษาจ้วงปัจจุบันจึงมีรายละเอียดโครงสร้างดังปรากฏตารางที่ 2

ตารางที่ 2: ตารางแสดงโครงสร้างนามวลีภาษาจ้วงที่มีลำดับเป็น
“หน่วยขยาย - หน่วยหลัก - หน่วยขยาย”

หน่วยขยาย	หน่วยหลัก	หน่วยขยาย
คำนาม / นามวลี คำกริยา / กริยาวลี คำคุณศัพท์ / คุณศัพท์วลี อนุพากย์ ปริมาณวลี	นามหลัก	คำนาม / นามวลี คำกริยา / กริยาวลี คำคุณศัพท์/คุณศัพท์วลี อนุพากย์ neix “นี้” haenx “นั่น” ndeuh “หนึ่ง”

ตัวอย่างนามวลีที่มีโครงสร้างเป็น “นามบอกขอบเขต-กริยาวลี-นาม
บอกสถานที่-นามหลัก-คำบอกจำนวนหนึ่ง”

seigyaiq miz daih yingyangj dih Ngolzozswih boux
sihyinz ndeuh. (1987-4-25)

โลก มี ใหญ่ อิทธิพล ที่ รัสเซีย ผู้
กวี หนึ่ง)

“กวีรัสเซียที่มีชื่อเสียงทั่วโลก”

ตัวอย่างนามวลีที่มีโครงสร้างเป็น “นามบอกขอบเขต + นามหลัก +
คำบอกลำดับที่”

Guek raeuz boux **godijhu** daih'it (2004-8-18-2)

ประเทศเรา ผู้ ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว ที่หนึ่ง

“ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวคนแรกของประเทศเรา”

ตัวอย่างนามวลีที่มีโครงสร้างเป็น “นามบอกลักษณะ-นามหลัก-นามวลีบอกเจ้าของ”

Minzczuz **cwngcwz** dangj raeuz (1987-5-20)

ชนชาติ นโยบาย พรรค เรา

“นโยบายชนชาติของพรรคเรา”

ตัวอย่างนามวลีที่มีโครงสร้างเป็น “นามบอกลักษณะ-นามหลัก-กริยาลี-คำบอกชี้”

Nungzyez dwg aen canloz **canjnieb** sawj
beksingq sim'onj haenx.(2009-1-10)

การเกษตร เป็น อัน ยุทธศาสตร์ อุตสาหกรรม ทำให้
ชาวบ้าน มั่นใจ นั้น

“เกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมเชิงยุทธศาสตร์ที่สามารถทำให้
ประชาชนรู้สึกมั่นคง”

ตัวอย่างนามวลีที่มีโครงสร้างเป็น “นามวลีบอกขอบเขต-นามวลี
บอกขอบเขต-นามวลี soj –นามหลัก-คุณศัพท์-คำบ่งชี้”

daengx gih ginghci sevei soj ndaej daengz gij cingzciik
ronghlwenq haenx (2009-1-5)

ทั้ง เขตเศรษฐกิจ สังคม ที่ ได้ ถึง ลน. ผล
สว่าง นั้น

“ผลสำเร็จอันยิ่งใหญ่ด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับของทั้งเขต”

ตัวอย่างนามวลีที่มีโครงสร้างเป็น “นามวลีบอกขอบเขต-นามหลัก-
อนุพจน์คุณศัพท์”

aen danvih he ndawde boux rap miz cwzyin
naekgywg (2006-3-5)

อัน หน่วยงาน หนึ่งใน ผู้ หาบ มีความรับผิดชอบ
หนักหน่วง

“ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างหนักในหน่วยงานนั้นๆ ”

ตัวอย่างนามวลีที่มีโครงสร้างเป็น “นามวลีบอกขอบเขต-นามหลัก-
คุณศัพท์วลี”

Mboujgvaq de cijdwg gwnz digiuz aen nyaeuq mbouj
yienhda he. (2007-2-15)

แต่ มัน เป็นเพียง บน โลก อัน รอยย่น ไม่
สดุดตา คำแสดงทัศนภาวะ

“แต่มันเป็นเพียงรอยย่นที่ไม่เด่นชัดบนโลกนี้”

ตัวอย่างนามวลีที่มีโครงสร้างเป็น “อนุพากย์คุณศัพท์-นามหลัก-
คำบ่งชี้”

Haxbaenh dwk denva **boux** haenx dwg sai roxnaeuz dwg
mbwk? (2005-4-20)

เมื่อก็ ดี โทรศัพท์ผู้ นั้น เป็น ชาย หรือว่า เป็น
หญิง

“คนที่โทรศัพท์มาเมื่อก็เป็นผู้ชายหรือผู้หญิง?”

เมื่อพิจารณาลงไปรายละเอียด ผู้วิจัยยังได้พบอีกว่า หน่วย
ขยายในโครงสร้าง “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก + หน่วยขยาย” ของ
ภาษาจ้วง มีตำแหน่งก่อนหลังดังนี้

- 1) หน่วยขยายที่มีตำแหน่งอยู่หลังหน่วยหลักเสมอ”
ได้แก่

คำบ่งชี้ neix “นี้” haenx “นั้น”

คำบอกจำนวน “หนึ่ง”

- 2) หน่วยขยายที่มักปรากฏอยู่หลังหน่วยหลัก ได้แก่

คำคุณศัพท์หรือคุณศัพท์วลีหรืออนุพากย์คุณศัพท์

คำนามหรือนามวลีบอกเจ้าของ

คำนามบอกลักษณะ (ปรากฏไม่บ่อยนัก)

คำกริยาหรือกริยาวลี (ปรากฏไม่บ่อยนัก)

- 3) หน่วยขยายที่มักปรากฏอยู่หน้าหน่วยหลัก ได้แก่

คำนามหรือนามวลีบอกขอบเขตสถานที่หรือบอก
เวลา

นามวลี soj

คำกริยาหรือกริยาลี

คำนามหรือนามวลีบอกลักษณะ

ลำดับตำแหน่งก่อนหลังของหน่วยขยายหน่วย
ต่างๆ ของนามวลีในโครงสร้าง “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก + หน่วย
ขยาย” สามารถสรุปได้ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3: ตารางแสดงลำดับหน่วยขยายในนามวลีภาษาจ้วง
“หน่วยขยาย - หน่วยหลัก - หน่วยขยาย”

หน่วยขยายหน้าหน่วยหลัก			หน่วยขยายหลังหน่วยหลัก	
(บุกริยา)	นามวลี บอก ขอบเขต	อนุพากย์ คุณศัพท์	(นามวลี บอกลักษณะ)	(ตำแหน่ง / (จำนวน (ตำแหน่ง
		(นามวลี soj)	คุณศัพท์ / คุณศัพท์ทั่วลิ / อนุพากย์คุณศัพท์	
		นามวลี บอกลักษณะ	กริยาลี	
๒๓๔๕๖๗๘๙	๒๓๔๕๖๗๘๙	กริยาลี	นามวลี บอกเจ้าของ	
		นามวลี บอกสถานที่		

3.4 นามวลีที่ไม่มีหน่วยหลัก

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยยังพบวลีที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกับนามวลี แต่ไม่ปรากฏคำนามหรือคำลักษณนามที่ทำหน้าเป็นหน่วยหลักด้วย ดังตัวอย่างนี้

daihgya ceiq yawjnaek haenx couh suenq dwg
cienzngaenz lo. (2005-2-10)

ทุกคน ที่สุด ให้ความสำคัญ นั้น ก็ นับ เป็น
เงินทอง แล้ว

“สิ่งที่ทุกคนให้ความสำคัญมากที่สุดนั่นคือเรื่องเงิน”

จากตัวอย่างข้างต้น นามวลี daihgya ceiq yawjnaek haenx “ที่ทุกคนให้ความสำคัญมากที่สุดนั่น” ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค นามวลีนี้ประกอบด้วย daihgya “ทุกคน” ceiq “ที่สุด” yawjnaek “ให้ความสำคัญ” haenx “นั่น” นามวลีนี้ไม่ปรากฏคำนามหรือลักษณนามหรือสรรพนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักแม้แต่หน่วยเดียว

นามวลีโครงสร้างนี้ตรงกับนามวลีในภาษาจีนกลางที่ลงท้ายด้วยคำช่วยโครงสร้าง (structural auxiliary word) 的 (de) ซึ่งก็เป็นนามวลีที่ไม่ปรากฏหน่วยหลักเช่นกัน เมื่อนามวลีมีคำว่า 的 (de) อยู่หลังคำหลักหรือวลี คำว่า 的 (de) มักหมายถึงคนหรือ

สิ่งของ สามารถทำหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมของประโยค
ตัวอย่างเช่น

该来的不来 (gāi lái de bù lái)

ควร มา de ไม่ มา

“ที่ควรมาก็ไม่มา” (คำ 的 หมายถึง “คน”)

最伤人心的是离别。(zuì shāng rén xīn de shì lí bié)

ที่สุด ทำร้าย คน ใจ de คือ ห่าง จาก

“ที่น้ำเสร้านที่สุดก็คือพลัดพรากจากกัน” (คำ 的 หมายถึง “เรื่อง, สิ่ง”)

根据我所陈述的给点意见和建议 (gēnjù wǒ suǒ chénshù de
gěi diǎn yìjiàn he jiànyì)

ตาม ฉัน soj กล่าว de ให้ หน่อย ความคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะ

“ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะตามที่ฉันได้กล่าวมา” (คำ 的
หมายถึง “ข้อเสนอแนะ”)

ภาษาจ้วงเขียนแบบนามวลีโครงสร้างนี้จากภาษาจีนกลาง
โดยใช้คำบ่งชี้ haenx “นั่น” ปิดท้ายนามวลี ตามปกติ คำบ่งชี้
haenx ก็มีตำแหน่งอยู่ลำดับท้ายสุดของนามวลีอยู่แล้ว นามวลีที่ไม่
มีหน่วยหลักเป็นนามวลีโครงสร้างใหม่ที่เกิดขึ้นในภาษาจ้วง
ปัจจุบัน ไม่พบในภาษาจ้วงแต่เดิม

ผู้วิจัยพบว่านามวลีในภาษาจ้วงปัจจุบันมีนามวลีใหม่ที่มีโครงสร้างตรงกับภาษาจีนกลาง ได้แก่ นามวลีโครงสร้าง “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก” และนามวลีที่ไม่มีหน่วยหลัก ซึ่งเป็นผลจากภาวะการสัมผัสภาษาจ้วง-ภาษาจีนที่ทำให้ภาษาจ้วงได้เลียนแบบโครงสร้างนามวลีภาษาจีนกลาง นอกจากนี้ยังพบนามวลีที่มีโครงสร้างปนกันระหว่างภาษาจ้วงกับภาษาจีนกลาง คือโครงสร้าง “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก + หน่วยขยาย”

4. สรุปและอภิปราย

การที่ภาษาจ้วงสัมผัสกับภาษาจีนกลางอย่างใกล้ชิดเป็นเวลายาวนาน ทำให้ภาษาจ้วงปัจจุบันได้รับผลกระทบจากภาษาจีนจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายประการ เฉพาะเรื่องโครงสร้างนามวลีพบว่า ภาษาจ้วงได้รับโครงสร้างนามวลีของภาษาจีนที่แตกต่างจากภาษาจ้วงแต่เดิมมาใช้ จึงทำให้ภาษาจ้วงปัจจุบันมีโครงสร้างนามวลีแบบใหม่ที่แปลกไปจากลักษณะร่วมของภาษาตระกูลไทซึ่งมีแบบลักษณะเป็นภาษาแบบ SVO กล่าวคือ การลำดับคำในนามวลีนอกจากการลำดับคำแบบ NG / NA / N Rel. แล้ว ยังพบการลำดับคำแบบ GN / AN / Rel. N ซึ่งตรงกับการลำดับนามวลีของภาษาจีนกลาง ในกรณีที่มีหน่วยขยายมากกว่า 1 หน่วย ยังมีโครงสร้างเป็น “หน่วยขยาย + หน่วยหลัก + หน่วยขยาย” ซึ่ง

โครงสร้างผสมนี้ก็คือว่าเป็นผลโดยอ้อมของการยืมภาษาจีนกลาง

Thomason ได้เสนอความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มข้นของการสัมผัสภาษากับลักษณะภาษาที่อาจได้รับผลกระทบจากการยืมลักษณะของอีกภาษาหนึ่งเข้าไปไว้ 4 ระดับด้วยกัน (Thomason, 2001:70-71) ภาพรวมของการสัมผัสภาษาระหว่างภาษาจีนกลาง-ภาษาจ้วงปัจจุบัน อยู่ที่ระดับที่ 3 “การสัมผัสภาษาระดับค่อนข้างเข้มข้น” กล่าวคือ ในภาวะการสัมผัสภาษาระดับค่อนข้างเข้มข้น มีจำนวนผู้พูดสองภาษาจำนวนมาก และมีทัศนคติและปัจจัยอื่นๆ ทางสังคม เช่น นโยบายการศึกษา นโยบายภาษา ที่เอื้อต่อการยืมภาษา ในภาวะเช่นนี้ จะพบลักษณะโครงสร้างที่มีเอกลักษณ์ของภาษาหนึ่งยืมไปใช้ในอีกภาษาหนึ่งมากขึ้น แต่ไม่ถึงกับทำให้แบบลักษณ์ภาษาหลักของภาษาผู้ยืมเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น การลำดับคำ ไม่มีผลให้ภาษา SVO กลายเป็นภาษา SOV หรือเกิดผลในทางกลับกัน) ผลการศึกษานามวลีในภาษาจ้วงพบว่า ลักษณะโครงสร้างนามวลีภาษาจีนถูกยืมเข้าในภาษาจ้วง แต่การลำดับคำแบบใหม่ที่เกิดขึ้นยังไม่ได้แทนที่การลำดับคำแบบเก่า ยังคงปรากฏร่วมกันทั้งสองแบบ ดังนั้น แบบลักษณ์ของภาษาจ้วงยังมิได้เปลี่ยนแปลงไป แต่หากการลำดับคำแบบใหม่นี้พัฒนาต่อไปเรื่อยๆ จนเข้าไปแทนที่ลักษณะการลำดับคำแบบเดิมของภาษาจ้วง ภาษาจ้วงในอนาคตอาจเกิดภาวะสูญญลักษณ์ภาษาที่เคยเป็นเอกลักษณ์ร่วมในตระกูลภาษา

ของคนคือตระกูลภาษาไทได้ การศึกษาภาษาไทถิ่นอื่นๆ ที่พูดในประเทศจีนและเกิดสัมผัสกับภาษาจีน เช่น ภาษาบูยี้ (布依语 Bùyī yǔ), ภาษาไทลื้อ, ภาษาหลี (黎语 Lí yǔ)⁶ เป็นต้น อาจช่วยชี้ให้เห็นแนวโน้มแบบลักษณ์ภาษาใหม่ของภาษาตระกูลไทในอนาคตได้เป็นอย่างดี

⁶ นักวิชาการชาวตะวันตกเรียกว่าภาษา Hlai

บรรณานุกรม

- ปราณี กุลดะวนิชย์. (2526). การเปลี่ยนแปลงของภาษา. ใน เอกสาร
การสอนชุดวิชาภาษาไทย ๓ หน่วยที่ ๘-๑๔. พิมพ์ครั้งที่ 2.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- . (2545). *แบบลักษณะภาษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โครงการ
เผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *ภาษาในสังคมไทย ความ
หลากหลาย การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา*. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2550). *ภาษาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- Aitchison, J. (1991). *Language Change: Progress or
Decay?*. Malta: Cambridge University Press.
- April, M. S., M. (1994). *Understanding Language
Change*. Cambridge: Cambridge University.
- Bernd, H., & Tania, K. (2005). *Language Contact and
Grammatical Change*. Cambridge: Cambridge
University Press.
- Fredric, W., F. (2002). *Linguistic Borrowing in Bilingual
Context*. Amsterdam: John Benjamins
- Haugen, E. (1950). The Analysis of Linguistic Borrowing.
Language, 26, 210-231.

- Hoffmann C. (1991). *An Introduction to Bilingualism*. London: Longman Linguistics Library.
- Thomason, S. G. (2000). Linguistic areas and language history. In Dicky Gilbers, John Nerbonne, and Jos Schaeken (Ed.), *Proceedings of the Groningen Conference on Language Contact* (pp. 311-327). Amsterdam: Rodopi.
- _____. (2001). *Language Contact: an Introduction*. Washington D.C.: Georgetown University press.
- _____. (2003). Contact as a Source of Language Change. In Brian D. Joseph and Richard D. Janda (Ed.), *The Handbook of Historical Linguistics* (pp. 687-712). Malden: Blackwell Publishing.
- Thomason & Kaufman. (1988). *Language contact, creolization, and genetic linguistics*. Berkeley: University of California Press.
- Wang, Stephen S. (1966). *Phonology of Chinese Loanwords in a Northern Tai Dialect*. (Ph.D. Dissertation). University of Washington, Washington D.C.
- Weinreich, U. (1968). *Language in contact*. The Hague: Mouton Publishers.
- 广西壮族自治区统计局. 2006. 2005 年广西壮族自治区国民经济和社会发展统计公报. 中华人民共和国国家统计局网站.
- 黄伯荣, 廖旭东. 2007. 《现代汉语》. 北京: 高等教育出版社.
- 洪波. 2004. 壮语与汉语的接触史及接触类型. 《乐在语言学探索中—王士元先生七十华诞庆祝文集》, 石峰. 南开大学出版社, 2004 年 7 月.
- 李方桂. 1940. 《龙州土语》. 北京: 民族出版社.

- _____. 1947. **《武鸣壮语》**. 北京：民族出版社.
- 李云兵. 2008. 语言接触对南方一些民族语言语序的影响. **《民族语文》**, 2008 年 10 月.
- 覃国生. 1998. **《壮语概论》**. 南宁：广西民族出版社.
- 韦庆稳. 1985. **《壮语语法研究》**. 南宁：广西民族出版社.
- 吴福祥. 2007. 关于语言接触引发的演变. **《民族语文》**, 2007 年第 2 期.
- _____. 2008. 南方民族语言处所介词短语位置的演变和变异. **《民族语文》**, 2008 年 12 月.
- _____. 2009. 南方民族语言关系小句结构式语序的演变和变异——基于接触语言学和语言类型学的分析. **《语言研究》**, 2009 年 7 月.
- 吴宗济. 1958. 武鸣僮语中汉语借字的音韵系统. **《语言研究》**, 第三期.
- 袁善来. 2004. 广西社会、历史、文化因素对语言文字使用状况影响初探. (硕士论文). 广西大学, 南宁.
- 赵晶. 2008. 壮汉名词词组语序比较研究. (硕士论文). 广西大学, 南宁.
- 中国社会科学院民族研究所. 1999. 中国少数民族现状与发展调查研究丛书, **《武鸣县·壮族篇》**. 北京：民族出版社.

ABSTRACT

Noun Phrase in Modern Zhuang Language

Assist. Prof. Qin Xiuhong, Ph.D.

Zhuang is a member in the Tai language family which has SVO order, sharing the similar structure of noun phrase as “Head Noun+Modifier(s)”. Due to a long history of contact, Zhuang has certain changes in NP construction influenced by Mandarin. It is found in this research that there are three kinds of NP structure in Zhuang besides a typical structure. The “Modifier(s)+Head Noun” and NP without head noun of NP is alike and directly borrowed from NP structure in Mandarin. A hybrid structure “Modifier(s)+Head Noun+Modifier(s)” is also considered as an indirect result of Mandarin influence.

Keywords: *Noun Phrase, Mandarin, Zhuang, Language Contact, Language Typology*

**BELIEFS AND RELATIONSHIPS WITH
LOCAL COMMUNITY REGARDING
THE CREATION MYTH OF THE TAI LUE IN
XISHUANGBANNA, YUNNAN ¹**

Assist. Prof. Wannida Thuengsang , Ph.D. ²

ABSTRACT

The Tai Lue in Xishuangbanna, Yunnan province, China and other Tai ethnic groups residing in the Mekong and Salween river basins share myths, beliefs, and practices concerning the creation of the world. Their origin myth is one of the most popular and well-known Tai legends.³ For countless generations it has had a strong influence on their attitudes and their worldview, as reflected in their traditional faith and rituals. This project focuses on the study and analysis of the meaning, role, and existence of the creation myth from a palm leaf manuscript written in

¹ This article is part of the author's thesis "The Origin of the World in Tai Lue Tradition: Analyze from Manuscripts of Sipsong Panna (P.R.China)", Ph.D. Program in Mekong and Salween River Basin Studies, Chiang Mai Rajabhat University.

² Assistant Professor, Department of Chinese Language, Faculty of Humanities and Social Science, Chiang Mai Rajabhat University.

³ Peltier, A. -R. *PAṬHAMAMŪLAMŪLĪ* (Chiang Mai: Amarin, 1991) 6.

old Tai Lue characters and translated into Chinese. The research, based on documentary and field research, found that the myth has influenced Tai Lue society regarding beliefs about ethnic identity and awareness of the social values embedded in their traditions and rituals. The myth has also served as a tool for social discourse as it has been reproduced and passed on from generation to generation.

Keywords: *origin myth, manuscript, Tai Lue-Chinese, beliefs, Mekong and Salween river basin region, Xishuangbanna.*

Introduction

The Tai Lue ethnic group is located mainly on the alluvial plain of the Mekong and Salween River basins in the area officially known as Xixuangbanna (Sibsongpanna) Tai (Dai) Autonomous Prefecture”⁴ of Yunnan province in the southernmost part of China. In addition to the Xishuangbanna Tai Lue, other Tai Lue groups share the two river basins extending from the Shan State of

⁴ The Overseas Chinese Affairs Office of the State Council. *Common Knowledge about Chinese Geography*. (Hong Kong, China: Hong Kong Tourism of China, 2001)

Myanmar to northern Thailand and the northwestern part of Laos PDR. The Tai Lue are closely related to other Tai ethnic groups living in this area and in the Guangxi Zhuang Autonomous Regions of China and the northern part of Vietnam because of their similar language, culture, religion, and the beliefs. These areas are geographically connected and are considered a borderless Tai state because of their complex relationships over a long period of time.

Together with their beliefs in Theravada Buddhism, the origin myth is one of the dominant legacies of a joint cultural identity and a cultural tool that enables the Tai ethnic groups to maintain their society and their Tai way of life. The “origin of the world” myth is known in Tai Lue as *Pathom kap phuen lok Thai Lue*, and in Thai as *Tamnan kan sang lok Tai Lue*. It is the foremost work of ancient literature that reflects Tai beliefs and culture, and its lessons are studied and widely practiced within the society of Tai ethnic groups.

The story reflects the deep-rooted way of thinking of the Tai people about the creation of nature, humans, and animals. It has shaped the character and way of life of

people in various cultures. The beliefs and rituals embedded in this traditional work of Tai literature have long played a major role in forming the attitudes and characteristics of the Tai people as a whole.

In Xishuangbanna, the Tai Lue live in close-knit communities the area of Jing Hong City (Chiang Rung) and nearby cities on the great Lanchang Jiang or Mekong River⁵ basin of the Xishuangbanna (Sipsongpanna) Dai (Tai) Autonomous Prefecture.^{6 7} This area was the kingdom of Sipsongpanna with Chiang Rung as the center of a glorious culture and civilization for several hundred years. While their original homeland was primarily in Sipsongpanna, the Tai Lue also spread into other parts of southern China, the upper part of Myanmar, northern Laos, and northern Thailand.⁸

⁵ Zheng, L. *Travels Through Xishuangbanna*. (Beijing, China: Foreign Languages, 1981)

⁶ The Overseas Chinese Affairs Office of the State Council. *Common Knowledge about Chinese Geography*. (Hong Kong, China: Hong Kong Tourism of China, 2001)

⁷ Tourism Bureau of Xishuangbanna Dai Autonomous Prefecture. *Travel around Xishuangbanna*. (Jing Hong: China, 2011)

⁸ Gordon RG Jr. *Ethnologue: Languages of the World*, Fifteenth edition. (SIL International, January 1, 2005)

Because of increased interest by the Thai, Chinese, and other governments in preserving the Tai cultural legacy, old palm leaf and paper manuscripts have become crucial resources in studying old traditions and cultures. These are the main existing pieces of visual media which contain information about local Buddhist teachings and literature. These rare and valuable materials are well protected locally. They are waiting to be studied and will yield increased understanding of Tai culture. However, the lack of Tai experts to transliterate, translate, and analyze the language and content of the literature is a great barrier to progress in Tai studies.

In recognition of the value of this literature for the conservation of Tai culture, this research project was part of an attempt to develop sustainable and peaceful Tai societies in the Mekong and Salween river basin region. The project focused on the study and analysis of the meaning, role, and existence of the origin myth from the 10th volume of the hundred-volume Chinese Buddhist scripture series known as “The Complete Chinese Pattra Buddhist Scripture.” Manuscripts written in Xishuangbanna Tai Lue were translated into Chinese with the support of

the CPC Xishuangbanna Prefectural Party committee and government.

Document and field studies were conducted in the research process while the analysis of literature content was based on folklore as well as sociological and anthropological theories to investigate the meaning of existence in the social context of the literary work. Field data was collected in the period 2008-2011 (2551-2555 B.E.) through observation and interviews with four major Xishuangbanna Tai Lue communities in the cities of Jinghong, Muang Ham, Muang Lha, and Muang Hai in central Yunnan.

The Tai Lue-Chinese literary text

The Tai Lue literary text and Chinese translation of the Tai Lue text, “The Origin of the World”, *Batama gab phun lok*, from the 10th volume of the “100-volume Chinese Buddhist scripture” series named “The Complete Chinese Pattra Buddhist Scripture”, was selected as the literary resource for the research project. These literary texts were translated from original Xishuangbanna Tai Lue manuscripts with the support of CPC Xishuangbanna

Prefectural Party committee and government. In the Tai Lue language it is divided into two sections: *Batama kab mueng lue* and *Batamakap hua chang*.

The first section describes the evolution of the world. In ancient times there was no land or creatures. Brahma sent his avatars, Pu Sangkasi (male) and Ya Sangkasai (female) to create heaven, earth, plants, and animals before he created humans. He then used sawdust to form two human figures, one male and one female. This couple married, produced children, built a house, village, and city, and created family and kinship systems. They also created an administrative system for the city, as well as a society based on rice culture. Subsequently, however, the whole world was destroyed by fire, floods, and storms.

The second part of the text, the *Batamakap kabhuochang* contains the story of Yin Thra (Indra) and Mha Brahma who came down from heaven to rebuild the world. They created everything on the earth and utilized the twelve-month Zodiac system to introduce the calculation of seasons, years, months, and days. Thereafter, the legend tells the story of A San Yi Brahma whose head was cut off by his princesses after a trick played by a deity. Consequently,

a day devoted to worshipping Brahma's head is celebrated every year. It has evolved into the Tai New Year's day, or the Songkran Festival. The ceremony of worshipping Brahma's head was later replaced by the ritual of worshipping *Ratanatrai* (the Three Jewels, i.e. the Buddha, Dharma, and Sangha) of Buddhism.

The story of a god bringing the world into existence in the origin myth is one of the most important legends recorded in Tai Lue palm leaf manuscripts. The history is divided into three periods: 1) the creation of Pu Sangkasi and Ya Sangkasai, 2) the creation of the human race, and 3) the development of human society and human activities. The story was designed for two purposes: 1) to give an account of the origin of the world and 2) to teach lessons about human behavior through the story's characters.

The story depicts the path of the human way of life based on good and bad practices according to the three characteristics of existence (Pali: *tilakkhaṇa*; Sanskrit: *trilakṣaṇa*): impermanence (*anicca*), suffering or unsatisfactoriness (*dukkha*), and non-self (*anattā*). The story has a single plot, allowing the characters to reveal some related Buddhist teachings that provide a structure

for society, practice rituals to gain merit, and lead a good life.

The Wisdom of the Beliefs and its Relationship with Local Communities of the Origin Myth

The origin myth can be considered the key work of literature that guides the society of the Tai Lue of Xishuangbanna, since aspects of it are directly and indirectly connected to people, communities, locality, and society. The study of mythology reveals that in ancient times the content of myths was transmitted in the form of religious, moral and social terms.⁹

The creation myth has influenced Tai Lue beliefs and cultural identity as reflected in eight aspects of life:

1. Chao Fah kingdom and the way of politics

The legend describes the way in which the traditional Tai Lue kingdom was governed by the Chao Fah, (lord of the sky) or Chao Phaendin (lord of the land), the highest king of the kingdom or the highest head of the

⁹ Malinowski, B. *Myth in Primitive Psychology*. "Magic, Science and Religion." (New York: Doubleday Anchor Books, 1954) 95-100.

Tai Lue Kingdom. The Chao Fah has the merit of Bun Ya Ti Kan as a representative of heaven and is an ideal king in every way, since he is always recognized as the people's leader. He will be appointed to the throne and will marry a queen to help him rule the kingdom justly and later a successor to the throne will be appointed. The Tai Lue political system dominated by the Chao Fah system not only authorizes the king's relatives to rule his cities but also provides that the loyal lords and officers rule the territory's communities and villages. These ideas encouraged Tai Lue people's to respect and remain loyal to the Chao Fah family.

At the present time the position of the Chao Fah family has changed and its members have become the leaders and representatives of Tai Lue people as a whole. The faith and confidence in traditional culture and the Buddhism of leaders from Tai Lue society in Xishuangbanna are significant motivating forces that propel the implementation of policies and activity projects related to Tai Lue communities. These leaders have the duty of directly integrating and coordinating the policies of the Tai Lue with those of the Chinese government, particularly

those that promote the importance of arts and culture in Xishuangbanna. Some important leaders, such as Chao Mom Kam Lue or Dao Shixin, the last king of the Tai Lue kingdom, have supported the development of cultural projects in Xishuangbanna. Dao Aimin, the former governor of the Autonomous Region Xishuangbanna and the chairman of the Association of the State of Tai, and Dao Linyin, the governor of the Autonomous Region in Xishuangbanna, have also made significant efforts to maintain and support Tai Lue culture following the traditional practices derived from the origin of the world myth.

Figure 1: Chao Mom Kam Lue

Figure 2: Dao Aimin

Figure 3: Dao Linyin

2. Rice culture

The agricultural society of the Tai Lue in Xishuangbanna concentrated on producing rice by the transplanting system following the idea in the legend that rice is the most crucial product given by nature for human life, or “rice is for life.” The droppings of mice and birds were used as fertilizer for the growing rice, which was harvested through the cooperative efforts of the villages. All gods, humans, and animals related to the process of rice production, from planting until harvesting rice for consumption, are mentioned and paid respect in the rituals and traditions. The practicing of the rituals is a combination of beliefs and the Buddhist way of life according to the view that rice is the most important food for life. The Tai Lue rice culture reflects their knowledge of quality and technology in the rice production process, including their advanced knowledge of breeding several varieties of sticky rice. These new rice species, such as *Khao Mun* or *Khao Kham*, *Khao Lai Daeng* (red rice) and *Khao Leb Chang* (large grained rice), were used for specific events in different seasons.

In addition, water is an important factor for sustaining the lives of people in rice cultures, as in all other cultures. The Tai Lue show respect for water as nourishment for their lifeblood, and the village wells are preserved and maintained by Tai Lue people. Because of the belief that water is what has helped to protect and preserve, it is the common property of the nation. This idea is mentioned in the legend of the earth goddess Nang Thorani, who is the preserver of the city and is respected in the Tai Lue society of Xishuangbanna even now. Nang Thorani can usually be found as a symbol of the protector of the temple and the symbol of the consecration of Buddhist worship on a painting on canvas or on a *Tung* (woven vertical banner).

Figures 4-5: *Nang Thorani* at Fei Long temple and on the *Tung* in Wat Luang

Figure 6: Tai Lue well of Muang Luang

3. Language and communication

The story in *Batama gab phun lok* of the development of languages among the ethnic groups living on the earth reflects the relationship among the Tai Lue and other ethnic groups in Xishuangbanna with other tribes and kingdoms in various continents. The legend mentions the use of 101 languages on four continents, which means the ability and power of the Tai Lue Kingdom to be involved with a variety of ethnic groups with different languages.

The creation myth has encouraged many kinds of activities and at all levels. It has influenced not only people's attitudes toward making merit and their hope for better conditions in the present and future lives, but also their rituals and traditions. This cultural feature, which is also present in other Tai ethnic groups, was a significant

tool for the creation of a network among the Tai communities.

4. Tai Lue-style Buddhism

The Tai Lue in Jing Hong and other cities practice their rituals and traditions with the idea of worshipping previous kings, leaders, ancestors, as well as the gods and spirits living in their houses, villages, cities, temples, tombs, and in the natural environment. Along with their beliefs in Buddhism, the belief in animism has been integrated into daily practice, as reflected in the story of Pu Sangkasi and Ya Sangkasai.

Buddhist doctrine reflected in the legend is regarded as an important structure and guide to cultivating personal morals and ethics. This doctrine was used to direct the lives of the Tai Lue people in Xishuangbanna through the principles of the three characteristics of existence (*Tilakkhaṇa*) and the Four Noble Truths (*Ariyasacca*), as well as rules about good and bad practices. The role of cultivating moral practice is usually undertaken by the elderly, monks and local scholars.

The integration of animism and Buddhism in the Tai Lue social context is reflected in traditions, rituals, and

legends.¹⁰ This can be explained by the hierarchy of relationships in Tai Lue beliefs and rituals under the power of the supernatural or spirits, which have been integrated into the Buddhist belief system and come to be the content of religious belief and rituals through the creation myth and the influence of folk Buddhism. This is reflected in the idea that indicated the nature of the relationship between man, religion, and belief as a conservative practice under the motto of Buddhism which appeared in the Tai Lue local community. For this reason Buddhism and the monks in Xishuangbanna are regarded as a form of cultural negotiation. Monks as masters and spiritual leaders of the nation¹¹ are highly respected by Tai Lue people. Therefore, monks have a significant role in promoting the vitality of arts and culture as well as in transmitting and sustaining the creation myth and rituals through the beliefs of the Tai Lue Buddhist society. Kruba Lhuang Jom Muang Wanna

¹⁰ Jiranakorn, Y., & Settakul, R. *History of Xishuangbanna* [ประวัติศาสตร์สิบสองปีนนา] (Bangkok: Amarin, 2544) 216.

¹¹ Swearer, D. K., *The Buddhist world of Southeast Asia* (Bangkok: O.S. Printing House, 2009)

Siri, the president of the Buddhist association of China, is respected by Tai Lue people in Xishuangbanna and has an important role in Tai Lue society.

Figure 7: *Pra Kru Ba Lhuang
Jom Muang Wanna Siri*

Figure 8: *Dhatu Nhor,
(Thai: That)
Ban Fei Long*

Figure 9: *That Lhuang,
Muang Luang*

Figure 10: The altar shrines of
Phi Ban Phi Ruan
house spirits

5. Five Buddha eons of belief

The Tai Lue believe in the birth of many Buddhas in the Pat-Ta-Ra-Kab (one of the eons or *kalpas* in Buddhist teaching). There are five Buddhas in the Pat-Ta-Ra-Kab:

Ka-Ku-San-Tha, Ko-Na-Kom, Kas-Sa-Pa, Ko-Ta-Ma, and Ari-Ya-Met-Trai.

Figure 13: The altar of five Buddhas in Wat Muang Lha

Figure 14: The Buddha in Wat Muang Lha

The Tai Lue worship by paying respect reverently to the Buddha, Dharma (the teachings of the Buddha) and the Sangha (order of monks). In worshipping, people will bow down, sprinkle water on the Buddha image, and offer popped rice, flowers, and perfume. The practice originates from their beliefs reflected in the myth that a human was born as a result of the accumulation of good practices. Therefore, they will pray for a prosperous life with good morals not only for their current life but also in their next life. They wish for a better life filled with health and wealth. Moreover, the Tai Lue in Xishuangbanna also worship the Chedi That, which contains relics of the

Buddha. The worship ceremony includes fireworks and traditional dancing.

Figure 15: The dance for worship

Figure 16: Discharging lamps of worship

Figure 17: Fireworks of worship at Chedi That

6. The creating of merit from good practice

The legend's content reflects several concepts that encourage the Tai Lue people to realize the importance of attempting to earn merit, or *punna*, from good practices, or *kusala*. Besides the daily good practices in their way of life, this attitude is also reflected through a variety of

rituals, including the dedication and donation of long banners known as *cho tung* or *tan tung*, along with *tan dharma* or palm leaf manuscripts, tributes, and sand pagodas. Buddhism encourages people to practice generosity to gain merit for a better life in the future.

Figure 18: worship set: napkin flower, incense and candle *Tan*

Figure 19: *Cho Tung* or *Tung*

7. Happiness and the abundance

The Tai Lue ritual practices are directly related to the idea of wishing for a happy life and an abundance of natural resources for the community's use. The remaining aspects of Tai Lue cultural heritage derived from the myth consist of persuading the people to continue preserving and practicing their traditions and rituals such as those described above.

Figure 20-21: pouring water
on Buddha images

Figure 22: Brahma head
parade

8. The relationship with the universe

The way of life of the Tai Lue people in Xishuangbanna is associated with the relationship of the universe, particularly in relation to their beliefs in the direction and position of the stars and moon, which influence their practices in daily life. The relationship with the movement of the universe is reflected in the myth in the story of establishing the fates, the Zodiac, seasons, months, days, occasions, and auspicious times, and is related to defining characteristics and also as a guide to the Tai Lue people's way of life.

That relationship is concluded at the auspicious time which is derived from the calendar in the origin of the world and calculates the power of the day or the planet for

eight stars including Phra Athit (the Sun), Phra Chan (the Moon), Phra Angan (Mars), Phra Phut (Mercury), Phra Paruehat (Jupiter), Phra Suk (Venus), Phra Sao (Saturn) and Phra Rahu (the deity who can eat the moon or the sun). The Tai Lue planet system does not include Phra Ket (the ninth planet) in their system because the total of auspicious numbers is 108 and if the Phra Ket planet were included in the system, the total number would exceed 108. Auspicious times are very important to the setting of various auspicious activities and ceremonies.

In addition to the Fate and Zodiac systems which can be classified into two characteristics in the *Atta Sok* or *Ra Vai* (title name of Zodiac) and the *Rasi* has twelve zodiac signs, which consist of the *Jai* (Rat), *Bao* (Cow), *Yi* (Tiger), *Mao* (Rabbit), *See* (Naga or Dragon), *Sai* (Snake), *Sa-Nga* (Horse), *Met* (Goat), *San* (Monkey), *Rao* (Cock), *Set* (Dog), *Kai* (Elephant). The twelve-fold zodiac system is associated with the system of 27 constellations and the 8 stars of *Dao Chang Lhuang* as well.

The factors mentioned above are the result of the day, month, year and occasion in the Tai Lue calendar system which are the patterns calculated from the power of

the day and the influence of the rotation of the sun and moon eclipses. Therefore, a year has twelve months, a month has thirty days (one year has 360 days), and each year has three seasons, consisting of summer, the rainy season, and winter. There is also a belief about how people are affected by the days on which they are born. Therefore the relationships between days and sacred animals for seven days are as follows: Sunday – the cow or *garuda*; Monday - the falcon or tiger; Tuesday - the lion or cat; Wednesday - the pig or donkey or lion; Thursday – the mice or bird; Friday – the elephant; Saturday in the daytime – the tiger; and Saturday in the nighttime – the elephant or mouse. These sacred animals are believed to give people good fortune and to protect them from all dangers.

Conclusion

Deciphering the mythic code reveals not only the significance and role of the creation myth as a legend that has influenced the way of life and beliefs of Tai Lue communities, but also their social value and identity as symbols of power and wisdom in their culture. The Tai

Lue have incorporated the creation myth divination into their cultural and traditional forms of practice by reproducing it continually.

The creation myth also serves as a tool for social discourse through its reproduction and propagation by the state government, monks, and leaders. Thus, it defines their identities and their ethnic existence under the rule of the Chinese government. The intellectual power of their beliefs defines their relationship with local communities in the Tai Lue tradition.

The research project also was concerned with understanding Tai societies¹² and developing relationships and sustainable peace among the Tai and other ethnic groups in the Mekong and Salween river basin regions. The origin myth and other stories in their literature, which are embedded deeply in their way of living, have stimulated Tai Lue consciousness about ethnicity, sacred space, and cultural tourism through their format, content, and context. Through religious activities, the myth has

¹² Na Talang, S. *Tai People as Reflected in Tai Folktales and Folk Literature* [ชนชาติไทในนิทาน] (Bangkok: Matichon, 2002) 269 – 270.

been transformed into a local tradition and has been adapted to be a part of the increasing new role dynamics.

References:

- Dao, C. D. (1997). *Tai Ethnic Groups Literature Studies* [傣族文学研究]. Kunming: Yunnan University Press.
- Gordon, R.G., Jr. (2005). Ethnologue. *Languages of the World*, 1 (January) 15 SIL International.
- Jiranakorn, Y. & Settakul, R. (2001). *History of Xishuangbanna*. Bangkok: Amarin.
- Keyes, C.F. (1997). "Ethnic Groups, Ethnicity." *The Dictionary of Anthropology*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Malinowski, B. (1954). *Myth in Primitive Psychology*. New York: Doubleday Anchor Books.
- Matichon News. (2006). Around the World: *Matichon Diary* [มติชนรายวัน]. 6 (November) 29: No. 10467.
- Na Talang, S. (2002). *Tai People as Reflected in Tai Folktales and Folk Literature* [ชนชาติไทในนิทาน]. Bangkok: Matichon.
- Overseas Chinese Affairs Office of the State Council of the People's Republic of China. (2001). *Common Knowledge about Chinese Geography*. Hong Kong: Hong Kong Tourism of China.
- Peltier, R.A. (1991). *Pathamamulamuli*. Bangkok: Amarin.
- Swearer, D. K. (2009). *The Buddhist World of Southeast Asia*. Bangkok: O.S. Printing House.

Tourism Bureau of Xishuangbanna Dai Autonomous Prefecture. (2011). *Travel around Xishuangbanna*. Jing Hong: China.

Tuwicharanon, J. (2004). *History of China Academic* [ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจสาธารณรัฐประชาชนจีน]. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.

Zheng, L. (1981). *Travels through Xishuangbanna*. Beijing: Foreign Languages.

Figure 1: Chao Mom Kam Lue. (21 March 2555) from http://www.chiangmai-thailand.net/Chan_State/Kunsuk_Mengrai/Kumlua.html

Figure 2: Dao Aimin. (14 February 2555) from http://www.daizuwang.com/Article_Show.asp?ArticleID=3773

Figure 3: Dao Linyin. (14 February 2555) from <http://www.xsbncti.gov.cn/newshow.asp?id=120>

บทวิจารณ์หนังสือ

อภิรดี เจริญเสนีย์¹

李德津、程美珍著（李德津、金德厚修订）. 2010. 《外国人实用汉语语法》（修订本）. 北京：北京语言大学出版社.

《外国人实用汉语语法》 (Wàiguórén Shíyòng Hànyǔ Yǔ fǎ) A Practical Chinese Grammar for Foreigners เป็นหนังสือไวยากรณ์ภาษาจีนที่เรียบเรียงขึ้นโดยศาสตราจารย์หลี่ เต๋อจิน และศาสตราจารย์เจิงเหมย์เจิน อาจารย์ที่มีชื่อเสียงด้านไวยากรณ์จีนและการสอนภาษาจีน หนังสือเล่มนี้ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกในปีค.ศ. 1988 ต่อมาเนื่องจากการเรียนการสอนภาษาจีนในต่างประเทศได้ขยายวงกว้างและได้รับการพัฒนาอย่างมาก เมื่อปี ค.ศ. 2008 ศาสตราจารย์หลี่ เต๋อจิน และรองศาสตราจารย์จิน เต๋อโฮ่ว จึงได้นำมาปรับปรุงเนื้อหาตามคำแนะนำ และข้อติชมจากผู้สอนและผู้เรียน โดยเพิ่มเนื้อหาที่สำคัญ และตัดทอนเนื้อหาส่วนที่เกินความจำเป็นออกไป เพื่อให้หนังสือมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และตรงตามความต้องการของผู้เรียนและผู้สอนชาวต่างชาติ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์หลี่ เต๋อจิน และรองศาสตราจารย์จิน เต๋อโฮ่ว เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติ ซึ่งเน้นวิจัยด้านไวยากรณ์จีนและการสอนไวยากรณ์จีน ทั้งสองท่านได้เรียบเรียงแบบเรียนภาษาจีนอันทรงคุณค่าไว้หลายชุด และ 《外国人实用汉语语法》 ก็เป็นหนึ่งในผลงานชิ้นสำคัญที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งในจีนและต่างประเทศ ทั้งยังได้รับคัดเลือกให้เป็นแบบเรียนวิชาไวยากรณ์จีนในหลายประเทศด้วยกัน เช่น ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

หนังสือ 《外国人实用汉语语法》 ได้แบ่งอธิบายประเด็นไวยากรณ์โดยเริ่มตั้งแต่ชนิดของคำ วลี ส่วนประกอบของประโยค ประโยคความเดียว ไปจนถึงประโยคความรวม นอกจากนี้ ยังมีลักษณะประโยคที่เป็นลักษณะเฉพาะในภาษาจีน เช่น ประโยคเปรียบเทียบในรูปแบบต่างๆ และประโยค 把 รวม 10 บทใหญ่ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นไวยากรณ์ที่สำคัญทั้งหมดในภาษาจีนกลาง

ด้านการจัดวางโครงสร้างการนำเสนอของหนังสือเล่มนี้ มีระบบและมีเอกภาพ ในแต่ละบทจะมีองค์ประกอบ และลักษณะการจัดวางที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ อาทิ คำนิยาม (定义) ลักษณะพิเศษทางไวยากรณ์ (语法特点) วิธีการใช้ (用途) ข้อควรระวังในการใช้ (使用时需要注意的问题)

เป็นต้น องค์ประกอบเหล่านี้เอื้อประโยชน์สำหรับการเลือกนำมาเป็นแบบเรียนหลักในวิชาไวยากรณ์จีน หรือจะเป็นคู่มือสำหรับผู้ศึกษาไวยากรณ์จีนด้วยตนเอง หากต้องการศึกษาหรือทำความเข้าใจเฉพาะเรื่องก็สามารถสืบค้นจากหนังสือเล่มนี้ได้ องค์ประกอบเหล่านี้ โดยเฉพาะ “ข้อควรระวังในการใช้” นั้น เป็นเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียนต่างชาติเป็นอย่างยิ่ง เป็นการเตือนให้เกิดความระมัดระวังในการใช้รูปแบบไวยากรณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากด้านโครงสร้างที่เป็นระบบแล้ว หนังสือ 《外国人实用汉语语法》 ยังใช้คำง่ายๆ ในการอธิบายประเด็นไวยากรณ์ต่างๆ พร้อมยกตัวอย่างโดยใช้คำศัพท์ง่ายๆ เป็นการถ่ายทอดทฤษฎีทางไวยากรณ์ด้วยรูปแบบประโยคที่ไม่ซับซ้อน ผู้เรียนชาวต่างชาติสามารถเข้าใจได้ ทำให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังมีการแปลคำอธิบายทั้งหมดเป็นภาษาอังกฤษอีกด้วย

สำหรับเนื้อหาที่บรรยายนั้นจะเน้นเนื้อหาที่มักเป็นประเด็นข้อสงสัยสำหรับผู้เรียนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ โดยเสริมเนื้อหาด้านการเปรียบเทียบระหว่างประเด็นไวยากรณ์ เพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่าง นอกจากนี้ ยังมีการสอดแทรกตาราง เพื่อให้ผู้เรียนเห็นองค์ประกอบโดยรวมทั้งหมดของไวยากรณ์จีนกลาง การนำเสนอรูปแบบนี้เป็นหนึ่งในกลวิธีที่ช่วยลดความสับสนของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

นอกจากหนังสือเล่มหลักแล้ว 《外国人实用汉语语法》 ยังมีหนังสือแบบฝึกหัดประกอบให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนควบคู่ไปในทุกบทเรียน การออกแบบแบบฝึกหัดนั้นสามารถมุ่งเป้าหมายตัวชี้วัดอย่างชัดเจน ตรงประเด็น สามารถวัดความเข้าใจของผู้เรียนเฉพาะประเด็นได้จริง นอกจากนี้ ยังมีการคัดกรองคำศัพท์ที่ใช้ในแบบฝึกหัด โดยเลือกคำศัพท์พื้นฐานเป็นหลัก เพื่อไม่ให้เกิดอุปสรรคและส่งผลกระทบต่อการทำแบบฝึกหัดทางไวยากรณ์ ในท้ายเล่มแบบฝึกหัดยังได้แนบคำเฉลย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาคำด้วยตนเองอีกด้วย

เนื่องจากหนังสือเล่มนี้เรียบเรียงจากมุมมองของผู้เรียนภาษาจีนชาวตะวันตก ดังนั้น ประเด็นที่ถูกเน้นบางประเด็นอาจไม่ใช่ปัญหาทางไวยากรณ์ของผู้เรียนชาวไทย อย่างไรก็ดี หนังสือเรียนจะมีความสมบูรณ์แบบใดก็ต่อเมื่อวัตถุประสงค์ในการเรียบเรียงมีความสอดคล้องกับธรรมชาติ และลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนและผู้สอน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเลือกหนังสือเล่มใดมาเป็นแบบเรียนหรือศึกษาคำด้วยตนเองก็ตาม ประสิทธิผลในการใช้จะเกิดขึ้นได้ ก็ต้องอาศัยการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของตนเช่นกัน